

VAASAN YLIOPISTON JULKAISUJA

PROCEEDINGS OF THE UNIVERSITY OF VAASA
REPORTS

SELVITYKSIÄ JA RAPORTTEJA 46

Martina Buss – Karita Mård

Ruotsin ja suomen kielen kielikylvyn
kartoitus Suomen peruskouluissa
lukuvuonna 1998/99

VAASA 1999

ESIPUHE

Ruotsin ja suomen kielen kielikylvyn kartoituksen lähtökohtana oli huoli kielikylvynimikkeen käytöstä ylesterminä muulla kuin oppilaan äidinkielellä annettavasta opetuksesta. Kielikylvynimike on kuitenkin alun perin otettu käyttöön tarkoittamaan tiettyä laajoihin tutkimuksiin perustuvaa monikielistä opetusohjelmaa, johon edelleen liittyy monipuolista kansainvälistä tutkimustoimintaa. Kielikylvytutkimusten tuloksia on Suomessa usein virheellisesti yleistetty koskemaan kaikkea monikielistä opetusta ja toisaalta myös muista monikielisistä ohjelmista saatuja tutkimustuloksia on käsitelty kielikylvynimikkeen alla.

Olemme kiitollisia opetusministeriölle ja erityisesti asiaamme tehokkaasti ajaneelle opetusneuvos Anita Lehikoiselle siitä, että meille annettiin taloudellinen tuki ja siten mahdollisuus kartoittaa kuinka monessa koulussa Suomessa tarjotaan kielikylvyksi kutsuttuja opetusohjelmia. Kiitämme myös Vaasan yliopiston Pohjoismaisten kielten laitosta, joka antoi käyttöömmme tilansa ja kalustonsa. Erityisen suuri apu kartoituksen käytännön toteuttamisessa oli fil.yo Sari Rahkolasta, joka myös toteutti raportin toisen, suomenkielistä äidinkielenopetusta koskevan, kartoituksen. Kiitämme lämpimästi kaikkia niitä kouluja, jotka käyttivät aikaansa kyselylomakkeiden täyttämiseen ja palauttivat ne meille. Lisäksi olemme kiitollisia kielikylvyopettaja Mira Ahoselle, sosiologi Kjell Herbertsille, projektipäällikkö Benita Nordgrenille sekä Vaasan yliopiston Kielikylvyn ja monikielisyyden keskuksen kaikille tutkijoille, erityisesti Marina Bergströmille, Siv Björklundille, Marjo Ladvelinille, Heli Rinnalle, Margareta Södergårdille sekä professori Christer Laurénille, jotka panoksellaan auttoivat meitä kartoitusprosessin aikana.

Vaasan yliopistossa kesäkuussa 1999,

Martina Buss

Karita Mård

SISÄLLYS

ESIPUHE	3
JOHDANTO	7
Martina Buss & Karita Mård	
<i>I</i>	
SUOMESSA TARJOTTAVAN RUOTSIN JA SUOMEN KIELEN KIELIKYLVYN KARTOITUS PERUSKOULUN ALA- JA YLÄASTEILLA LUKUVUONNA 1998/99	9
Martina Buss & Karita Mård	
1. KIELIKYLPY JA SEN PERUSPERIAATTEET	9
1.1 Kanadalainen kielikylpy	9
1.2 Vaasan kielikylpykokeilu ja varhaisen täydellisen kielikylvyn vakiintuminen Suomeen	14
1.3 Kielikylpyopetuksesta	17
1.3.1 Kielenkäyttöön liittyviä periaatteita	17
1.3.2 Opetukseen liittyviä periaatteita	19
1.4 Opettajankoulutus	20
1.4.1 Kanada	20
1.4.2 Suomi	22
2. KARTOITUKSEN TAUSTAA	25
2.1 Tavoite	25
2.2 Toteutustapa	25
2.3 Palautukset	26
3. RUOTSIN JA SUOMEN KIELEN KIELIKYLPY SUOMEN ALA- JA YLÄASTEILLA LUKUVUONNA 1998/99	27
3.1 Kartoituslomakkeen täyttäminen	28
3.2 Kielikylpyopetuksen tarjonta	28
3.3 Oppilasvalinta kielikylvyssä	31
3.4 Kielikylpyopetuksen tavoitteet	35
3.4.1 Kielikylpyopetuksen maininta opetussuunnitelmassa	35
3.4.2 Oppiaineiden oppimistavoitteet ja oppimistulokset kielikylvyssä	36
3.5 Kielikylpyopetuksen toteutus	39
3.5.1 Opetuskielten jakautuminen kielikylvyssä	40
3.5.2 Muiden kielten opetus kielikylvyssä	46
3.5.3 Aineenopetus varsinaisella kielikylpykielellä	47
3.5.4 Kielikylpyä tarjoavien koulujen tekemä yhteistyö	53
3.5.5 Kielikylvyn periaatteet	54

3.5.6 Kielikylpyopetuksen onnistuminen	59
3.6 Kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen opettajat	62
3.6.1 Kielikylpyoppilaita opettavien opettajien määrä	63
3.6.2 Kielikylpyopettajien koulutus	65
3.6.3 Kielikylpyopettajien valinta	68
3.7 Kielikylpy koulu yhteisössä	70
3.7.1 Koulu yhteisön suhtautuminen kielikylpyyn	71
3.7.2 Kielikylvyn koululle aiheuttamat kustannukset	71
3.7.3 Kielikylvyn pedagoginen vaikutus koulu yhteisössä	72
3.7.4 Kielikylpyvanhempien sitoutuneisuus	73
3.7.5 Koulun tyytyväisyys kielikylpyopetukseen	74
3.7.6 Kielikylpyopetuksen tarve ja tarjonta	76
4. POHDINTA	77
5. LOPUKSI	91

II

SUOMENKIELISEN ÄIDINKIELENOPETUKSEN KARTOITUS ALA-ASTEEN RUOTSIN KIELEN VARHAISESSA TÄYDELLISESSÄ KIELIKYLVYSSÄ LUKUVUONNA 1998/99.....	93
Sari Rahkola	

6. SUOMENKIELINEN ÄIDINKIELENOPETUS KIELIKYLVYSSÄ LUKUVUONNA 1998/99.....	93
6.1 Tavoite ja toteutustapa	93
6.2 Suomenkielinen äidinkielenopetus	94
6.2.1 Tuntimäärät.....	94
6.2.2 Lukutaito	95
6.2.3 Suomenkielisen kulttuuriperinteen välittäminen	98
6.2.4 Kielioppi ja oikeinkirjoitus.....	98
6.2.5 Tuki- ja erityisopetus	100
6.2.6 Yhteistyö.....	101
6.3 Lopuksi.....	102
LÄHTEET	103
LIITTEET.....	107

Tähän elektroniseen julkaisuun viitataan seuraavasti:

Buss, Martina & Karita Märd (1999). Ruotsin ja suomen kielen kielikylvyn kartoitus Suomen peruskouluissa lukuvuonna 1998/99 [online]. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 46 [siteerausaika]. Saatavissa: <http://www.uwasa.fi/julkaisu/selvityksia/selvityksia46.pdf>.

JOHDANTO

Martina Buss ja Karita Mård¹

Varhainen täydellinen ruotsin kielen kielikylpyopetus alkoi Suomessa vuonna 1987, jolloin Suomen ensimmäinen kielikylvyn kokeiluryhmä perustettiin Vaasaan. Vaasan kielikylpyohjelma on sopeutettu Suomen oloihin kielikylpyopetuksen syntyään Kanadan varhaisen täydellisen kielikylpyopetuksen mallin mukaan. Vaasan kielikylvyn esitteli Vaasan yliopiston prof. Christer Laurén, jonka johdolla kielikylpyyn syventynyt tutkijajoukko on kehittänyt Vaasan kielikylpyohjelmaa. Vaasan yliopistossa on kielikylvyn kolmevuotinen lahjoitusprofessori ja tutkijajoukko muodostaa Kielikylvyn ja monikielisuuden keskuksen, joka nykyisin vastaa lähes kaikesta maamme kielikylpytutkimuksesta sekä kielikylpyopettajien perustutkintoon liittyvästä monikielisuuden ja ruotsin kielen opintokokonaisuuksista sekä kielikylpyopettajien täydennyskoulutuksesta.

Kolmen lukuvuoden ajan kielikylpyopetusta tarjottiin vain Vaasassa, mutta syksystä 1990 lähtien kielikylpyopetus on levinnyt voimakkaasti eri puolille Suomea. Uusien kielikylpyryhmien perustamisen myötä Kielikylvyn ja monikielisuuden keskuksessa on vahvistunut käsitys, että kielikylpy-käsitettä tulkitaan Suomessa koulun ja kunnan resurssien ja toimintaperiaatteiden mukaan. Vähemmän huomiota ovat saaneet kielikylpyyn ja sen toteuttamiseen liittyvät ulkoiset puitteet sekä kielikylpyopetuksen peruseriaatteet. Tämän seurauksena monella eri tavalla rakennetut monikieliset opetusohjelmat ja erilainen monikielinen opetus on saanut kielikylpy-nimekkeen, mistä on aiheutunut sekaannusta mm. kun tutkimustuloksia on yleistetty virheellisesti.

Suomessa käytössä olevan kielikylpy-käsitteen määritelmän tarkastamiseksi teimme yleiskartoituksen Suomen peruskouluissa tarjottavasta kielikylpyopetuksesta. Yleiskartoituksen pohjalta tehtiin vielä pienimuotoinen kartoitus suomenkielisestä äidinkielenopetuksesta niissä kouluissa, joitka yleiskartoituksessa vastasivat tarjoavansa ruotsin kielen varhaista täydellistä kielikylpyopetusta.

¹ **Martina Buss**, FL. Vaasan yliopiston Pohjoismaisten kielten laitoksen Kielikylvyn ja monikielisuuden keskuksen kielikylpytutkija vuodesta 1992 lähtien. Opettanut Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen monikielisyyskursseilla vuodesta 1994 lähtien.

Karita Mård, FL. Vaasan yliopiston Pohjoismaisten kielten laitoksen ma. toisen kielen omaksumisen (erityisesti ruotsin kielen kielikylvyn kautta) professori. Kielikylvyn ja monikielisuuden keskuksen vastuullinen johtaja. Kielikylpytutkija vuodesta 1990 lähtien. Opettanut myös Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen monikielisyyskursseilla vuodesta 1991 lähtien.

Kartoitusraportti sisältää siten kaksi itsenäistä osioa. Ensimmäinen osio "Suomessa tarjottavan ruotsin ja suomen kielen kielikylvyn kartoitus peruskoulun ala- ja yläasteilla lukuvuonna 1998/99" käsittelee opetusministeriön rahoittamaa kartoitusta Suomessa lukuvuonna 1998/99 toteutettavasta ruotsin ja suomen kielen kielikylvystä peruskoulun ala- ja yläasteilla. Tämä osio alkaa lyhyellä johdatuksella kielikylpyyn ja sen toteuttamisen kannalta tärkeisiin ulkoisiin puitteisiin sekä kielikylpyopetuksen peruseriaatteisiin. Lisäksi siinä käsitellään kielikylpyopettajien koulutuksen rakennetta Kanadassa ja Suomessa. Varsinaisen kartoituksen tuloksia käsitellään ensimmäisen osion toisessa ja kolmannessa kappaleessa. Ensimmäinen osio päättyy pohdintaan, jossa kartoituksen tuloksista keskustellaan kriittisesti osion ensimmäisessä kappaleessa esiteltyjen kielikylpyperiaatteiden valossa. Pohdinnan kriittisen tarkastelun tavoitteena on antaa ehdotuksia Suomessa toteutettavan ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetuksen kehittämiseksi. Pohdinta-kappaleessa on myös lyhyt yhteenveto kartoituksen tuloksista. Kartoituksen ensimmäisestä osiosta vastaavat Martina Buss ja Karita Mård. Osa kappaleista on kirjoitettu yhdessä ja osa itsenäisesti. Kartoituksesta käy kunkin kappaleen kohdalta ilmi kumpi kirjoittajista on vastuussa kappaleesta vai onko kappale kirjoitettu yhdessä.

Kartoitusraportin *toinen osio* "Suomenkielisen äidinkielenopetuksen kartoitus ala-asteella ruotsin kielen varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä lukuvuonna 1998/99" käsittelee suomenkielistä äidinkielenopetusta ala-asteen ruotsin kielen varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä lukuvuonna 1998/99. Kartoituksessa selvitetään suomenkielisen äidinkielenopetuksen tuntimäärää, suomen kielen luku- ja kirjoitustaidon sekä suomen kielen kieliopin opettamista ja tuki- ja/tai erityisopetuksen tarjoamista kielikylpyoppilaille. Lisäksi käsitellään suomenkielisen kulttuuriperinteen välittämistä kielikylpyoppilaille sekä suomeksi ja ruotsiksi opettavien opettajien välistä yhteistyötä kielikylvyn puitteissa. Kartoituksen toisesta osiosta vastaa Sari Rahkola.

Kartoitusraportin lopussa on molempien osioiden yhteinen lähdeluettelo. Lisäksi liitteenä on luettelo suomalaisten kielikylpyasiantuntijoiden kesäkuuhun 1999 mennessä toimittamista ja kirjoittamista kielikylpyjulkaisuista sekä lisensiaatin tutkimuksista ja väitöskirjoista. Toisesta liitteestä löytyy Suomessa lukuvuonna 1998/99 ruotsin ja suomen kielen kielikylpyä toteutettavien peruskoulun ala- ja yläasteiden nimet.

SUOMESSA TARJOTTAVAN RUOTSIN JA SUOMEN KIELEN KIELIKYLVYN KARTOITUS PERUSKOULUN ALA- JA YLÄASTEILLA LUKUVUONNA 1998/99

Martina Buss & Karita Mård

1. KIELIKYLPY JA SEN PERUSPERIAATTEET

1.1 Kanadalainen kielikylpy

Martina Buss

Kielikylvyllä tarkoitetaan toisen kielen² omaksumisen mallia, jossa kieli omaksumaan³ käyttämällä sitä luonnollisissa ja mielekkäissä kommunikaatiotilanteissa. Termi *kielikylpy* pohjautuu vastaavaan englanninkieliseen termiin *language immersion*⁴.

Kielikylpy sai alkunsa Kanadassa Montrealin esikaupungissa St. Lambertissa vuonna 1965. Aloitteen tekivät vanhemmat, jotka olivat tyytymättömiä perinteisiin kielenopetusmenetelmiin ja halusivat tarjota enemmistökielisille lapsilleen samat mahdollisuudet omaksua maan toinen virallinen kieli, kuin mitä yhteiskunta luonnostaan tarjosi maan vähemmistökielisille lapsille. Kielikylvyssä pyritäänkin jäljittelemään sitä luonnollista kielenomaksumisen ympäristöä, jonka kaksikielinen yhteiskunta tarjoaa vähemmistökielisille lapsille. Kanadassa ranskan kielen kielikylpyä tarjottiin englanninkielisille lapsille. (Ensimmäisestä kielikylpykokeilusta ks. Lambert & Tucker 1972.)

Tämän ensimmäisen kielikylpykokeilun tavoitteeksi asetettiin, että kokeiluun osallistuvat lapset 1) oppivat puhumaan, kirjoittamaan ja lukemaan ranskaa, 2)

² Raportissa käytetään useita oppilaiden opetuskieliin viittaavia termejä, jotka on syytä huomioida. *Ensikieli* (usein myös L1) tarkoittaa oppilaan ensimmäiseksi omaksumaa kieltä, josta varsinkin yksikielisessä kasvatuksessa usein käytetään nimitystä *äidinkieli*. *Toinen kieli* (usein myös L2) tarkoittaa oppilaan järjestyksessä toiseksi omaksumaa kieltä, johon tässä raportissa viitataan myös termillä (varsinainen/pääasiallinen) *kielikylpykieli*. Tämän lisäksi voidaan oppimisjärjestyksen mukaan puhua myös *kolmannesta* ja *neljännestä kielestä* (L3, L4) jne. *Vieras kieli* viittaa sellaisiin oppilaalle uusiin kieliin, jotka eivät ole maan virallisia kieliä. (Ks. esim. U. Laurén 1992.)

³ Kielen omaksuminen poikkeaa kielen oppimisesta siinä, että omaksuminen tapahtuu yleensä tiedostamattomasti muun toiminnan ohella ilman muodollista kielenopetusta, kun taas oppiminen on tietoista ja edellyttää muodollista opetusta (vrt. Krashen 1982).

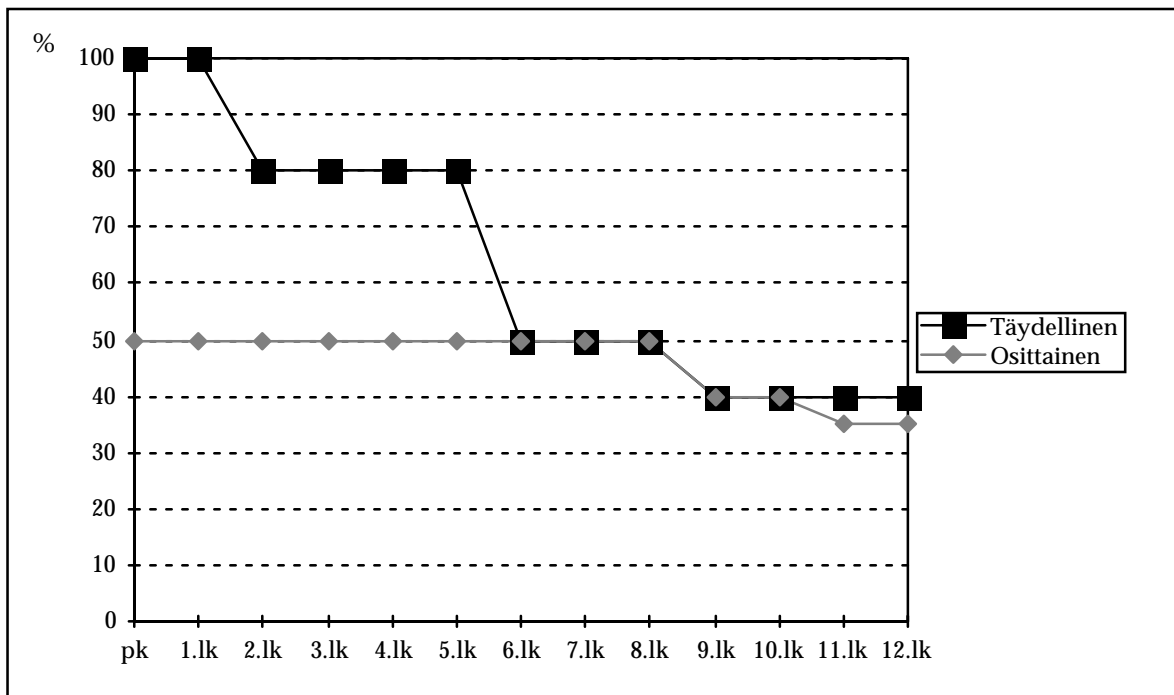
⁴ Kanadan kielikylvystä käytetään myös nimityksiä *French immersion*, *Immersion bilingual education* ja *Canadian immersion*. (Ks. esim. Baker & Prys Jones 1998: 496ff.)

saavuttavat samat tiedot ja taidot kaikissa oppiaineissa, englannin kieli mukaanluettuna, kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvat oppilaat, ja 3) arvostavat sekä ranskankielisten että englanninkielisten kanadalaisten kieli- ja kulttuuriperinteitä. Toisin sanoen kielikylpyyn osallistuvat lapset kasvavat toiminnallisesti kaksikielisiksi ja monikulttuurisiksi yksilöiksi menettämättä tiedollisesti ja taidollisesti mitään. (Baker & Prys Jones 1998: 496).

Kielikylpy on siten rikastava kaksi- ja monikielisyteen johtava opetusohjelma, joka on erotettava useista ns. heikoista kaksikielisen opetuksen ohjelmista, joiden tavoitteena on ainoastaan tarjota oppilaille uusi kieli tukematta ja kehittämättä oppilaiden ensikieltä. Heikot opetusohjelmat poikkeavat ns. vahvoista kaksikielisen opetuksen ohjelmista, joihin kielikylpy kuuluu, sekä tavoitteidensa, sisältönsä että rakenteensa puolesta niin, ettei niiden katsota voivan johtaa lisäävään kaksikielisyteen, toisin kuin esim. kielikylpy. (Ks. Baker & Prys Jones 1998: 496.)

Kielikylpykokemusten karttuessa Kanadassa on kielikylvyn puitteissa luotu ensimmäisen St. Lambertin -mallin pohjalta useita uusia kielikylpymalleja, jotka eroavat toisistaan uudella kielellä tarjottavan opetuksen aloitusajankohdan ja uudella kielellä tarjottavan opetuksen määrän suhteen. Kielikylpynsä aloittavien lasten **iän** perusteella voidaan erottaa toisistaan *varhainen*, *viivästetty* ja *myöhäinen kielikylpy* (early, delayed tai middle sekä late immersion). Varhainen kielikylpy alkaa joko päiväkodissa tai ensimmäisellä luokalla, viivästetty oppilaan ollessa 9–10-vuotias ja myöhäinen viimeistään yläasteelle siirryttäessä. Varhainen kielikylpy on Kanadassa 13–14-vuotinen opetusohjelma.

Kielikylpykielisen opetuksen **määrän** suhteen voidaan erottaa toisistaan kaksi erilaista kielikylvyn mallia. *Täydellinen kielikylpy* (total immersion) alussa 100 % opetuksesta tapahtuu oppilaiden toisella kielellä. Kahden, kolmen vuoden jälkeen toisella kielellä annettavan opetuksen osuus laskee 80 %:iin kolmeksi tai neljäksi vuodeksi, minkä jälkeen kolmen vuoden ajan 50 % opetuksesta ja neljän vuoden ajan 40 % opetuksesta annetaan kielikylpykielellä (vrt. kuvio 1). *Osittaisessa kielikylvyssä* (partial immersion) kielikylpykielen osuus opetuksesta on 9–10 vuoden ajan 50 % opetuksesta ja neljän seuraavan vuoden ajan 35–40 % (vrt. kuvio 1). (Kielikylpymalleista ks. Swain & Lapkin 1982; Genesee 1987 ja Baker & Prys Jones 1998: 496–497.) Kielikylpyopetus on levinnyt Kanadassa nopeasti 1960-luvun jälkeen ja kielikylpyyn osallistuukin siellä noin 300 000 oppilasta 2 000 eri koulussa (Baker & Prys Jones 1998: 496).

Kuvio 1. Esimerkit kielikylpykielisen opetuksen määrästä varhaisen täydellisen ja varhaisen osittaisen kielikylvyn ohjelmissa Kanadassa (Swain & Lapkin 1982: 10–11; Baker & Prys Jones 1998: 496–497).

Kanadassa kielikylpyopetukseen osallistuneet oppilaat saavat joissain maakunnissa koulupiireiltään 12. luokan jälkeen erillisen *todistuksen* osallistumisesta kielikylpyopetukseen (Bilingual Certificate, Bilingual Graduation Certificate, French Immersion Certificate/Certificat d'immersion en française, Halton Certificate of Studies in Immersion, Immersion French Certificate). Todistuksen saamisen edellytyksenä on, että oppilas on osallistunut joko varhaiseen, viivästettyyn tai myöhäiseen ranskan kielen kielikylpyohjelmaan. Luokka-asteilla 9–12 (high school) oppilaiden on lisäksi suoritettava tietty määrä kielikylpyoppilaille tarkoitettuja ranskan kielen kursseja sekä tietyn tasoisia muiden oppiaineiden kursseja ranskaksi. (Ks. esim. Course Registration Booklet 98–99; French Immersion Department 1999; Toronto Catholic District Board 1999; WOSS Moderns Courses 1996.)

Ranskan kielen kielikylpyä on alusta lähtien tutkittu Kanadassa varsin laajasti (yli 1 000 raporttia). Tutkimusten perustella on voitu todeta, että kielikylpyopetuksen onnistumiseen vaikuttaa mm. se, että kielikylvyssä aineopetuksessa käytettävät kielet ovat maan virallisia kieliä, joiden asema yhteiskunnassa on hyvä (vrt. Baker & Prys Jones 1998: 496–497). Tämä liittyy kielikylvyn rikastavaan vaikutukseen. Kun oppilaan ensikieli on maan enemmistökieli, tukee myös ympäristö oppilaiden ensikielen kehitystä, jota ei ole kielikylvyssä tarkoitus vaarantaa (vrt. esim. upotus eli submersion). Toisaalta kun oppilaiden

toinen kieli on yhteiskunnan vähemmistön käyttämä kieli, tarjoaa yhteiskunta kielenkäyttötilanteita ja -mahdollisuuksia myös luokkahuoneen ulkopuolella. Samalla oppilaille käy selväksi, että heidän omaksumansa uusi kieli on elävä, omassa kieliyhteisössä käytetty kieli, eikä vain luokkahuoneen kieli. Kun kielikylvyssä käytettyjen kielten asema ympäristössä on hyvä, oppivat oppilaat arvostamaan kumpaankin kieleen liittyviä kielellisiä ja kulttuurillisia perinteitä ja erityispiirteitä. Tämä on yksi niistä tekijöistä, joiden on todettu lisäävän oppimismotivaatiota. Kielikylpyluokkien sijoittaminen ensikielisiin kouluihin tai erillisiin kielikylpykouluihin, joissa koulu yhteisö on ensikielen kulttuurille tyypillinen, edistää lasten kulttuuri-identiteetin säilymistä samana kuin vanhemmilla. Näissä kouluissa on mahdollista huomioida esim. ensikieliseen kulttuuriin liittyvät juhlat, laulut ja muut perinteet.

Onnistumisen edellytyksenä on myös, että kielikylpy on vapaaehtoinen ohjelma, jonka vanhemmat ovat valinneet lapsilleen. Siksi he usein osoittavat huomattavaa kiinnostusta kielikylpyä ja lastensa edistymistä kohtaan. Vanhemmat voivat seurata lastensa koulunkäyntiä ensikielellä, eikä toisen kielen taitoja vanhemmilta vaadita. Vanhempien asema onkin kielikylvyssä keskeinen, koska heidän tulee tukea lastensa kehittymistä ja heidän innostuksensa usein myös vaikuttaa oppilaiden motivaatioon ja oppimishaluun. Vanhemmilla on myös yhtä tärkeä vastuu oppilaiden ensikielen kehittymisessä kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden vanhemmilla. Kielikylvyssä, kuten yksikielisessä yleisopetuksessakin, varsinainen ensikielen opetus tapahtuu koulussa. Kanadalaiset kielikylpyvanhemmat ovat perustaneet maanlaajuisen vanhempainyhdistyksen *Canadian Parents for French* (ks. www.cpf.ca), jonka pyrkimyksenä on edistää kielikylpyopetuksen kehittämistä sekä maan kaksikielisyyttä.

Menestyksekkäässä kielikylpyopetuksessa oppilaat voivat käyttää ensikieltään ainakin kielikylvyn alkuvuosina myös luokkahuoneessa kommunikoidessaan. Tällä tavalla oppilaille osoitetaan, että heidän ensikieltään arvostetaan, vaikka kielikylvyn edettyä ala-asteen ylemmille luokille opettajat kannustavat määrätietoiseremmin oppilaita toisen kielen käyttöön, etenkin luokkahuonetyöskentelyssä ja -kommunikoinnissa. Kielikylvyssä opettajien tulee hallita ainakin passiivisesti oppilaiden ensikieli, joten oppilaat voivat turvallisesti tutustua toiseen kieleen ja kommunikoida halutessaan myös ensikielellään, vaikka opettajat käyttävätkin johdonmukaisesti oppilaiden toista kieltä. Koulun pihalla tai esim. ruokalassa ei oppilailta vaadita toisen kielen käyttöä, vaan oppilaat kommunikoiivat keskenään ja opettajien kanssa itse valitsemallaan kielellä. Näin ollen oppilaiden kouluympäristö on kaksikielinen. (Vrt. Baker & Prys Jones 1998: 496 ff.)

Kielikylpyoppilaiden kielellinen tausta on onnistuneessa kielikylpyohjelmassa kielikylpykielen suhteen hyvin yhtenäinen kielikylvyn alussa. Toisin sanoen oppilailla ei ole ollenkaan taitoja kielikylpykielessä tai taidot ovat hyvin vähäiset. Tämä paitsi helpottaa opettajan työskentelyä ja lisää oppilaiden oppimismotivaatiota, myös luo oppilaille hyvän itsetunnon, kun kukaan ei ole toistaan parempi eikä toimi asiantuntijana ryhmässä. Itse asiassa ryhmän yhtenäisyyden on havaittu edistävän ryhmän sisäistä sosiaalisuutta ja toisiaan autetaan mielellään ja automaattisesti.

Kielikylvyn onnistuminen edellyttää, että opetussisällöt ja eri aineiden oppimäärät ovat samat kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvilla oppilailla. Opetussisältöjen opettamisjärjestyksestä päätettäessä tulee kuitenkin huomioida oppilaiden senhetkinen kielitaidon tason toisessa kielessä (Met 1998: 57). Kielikylpyopetuksessa kieli on väline, jolla opitaan eri oppiaineisiin liittyviä sisältöjä. Vaikka aluksi suurin osa opetuksesta tarjotaankin toisella kielellä, annetaan opetusta kaikissa oppiaineissa kielikylpyohjelman aikana myös oppilaiden ensikiellellä. Näin varmistutaan siitä, että oppilaat omaksuvat eri oppiaineisiin sisältyvän käsitteistön ja niihin kuuluvan oppiainekohtaisen perusterminologian molemmilla kielillä. Oppiaineiden opetuskieli kullakin luokka-asteella tulee suunnitella yksityiskohtaisesti, koska oppisisältöjen terminologia rekisteröityy oppilaiden käsitevarastoon ensisijaisesti opetuskielellä. Yksityiskohtainen opetuskielivalinnan suunnittelu on tärkeä myös siksi, että eri oppiaineet tarjoavat eri luokka-asteilla erilaiset mahdollisuudet kielenkäyttöön ja kommunikointiin. Tämä vaikuttaa suoraan oppilaiden kielitaitoon sekä ensikielissä että toisessa kielessä. (Vrt. Met 1998.) Eri oppiaineiden opetuskielivalintaan vaikuttaa myös se, millaista kielikylpyä koulussa sovelletaan. Varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä lukemaan oppiminen tapahtuu kielikylpykielellä, jolloin on tärkeää, että ohjelman alussa opetetaan kielikylpykielellä oppiaineita, jotka mahdollisimman hyvin tukevat kielikylpykielen kehitystä. Mikäli kielikylvyssä opitaan lukemaan ensikiellellä, kuten osittaisessa kielikylvyssä (Hoch 1998), rajoittaa se varsinaisella kielikylpykielellä opettavien aineiden tarjontaa kielikylvyn alussa.

Vaikka edellä mainittuja periaatteita käsitellään varhaisen täydellisen kielikylvyn kannalta, ovat nämä periaatteet yhteisiä sekä varhaisille täydellisille että varhaisille osittaisille kielikylpymalleille, ellei toisin mainita. Monet periaatteet ovatkin yhteisiä hyvin monille erilaisille kielikylpyohjelmille (vrt. Swain & Johnson 1998).

1.2 Vaasan kielikylpykokeilu ja varhaisen täydellisen kielikylvyn vakiintuminen Suomeen

Martina Buss

Kanadan kielikylpymalleille tyypillisiä ulkoisia puitteita sovellettiin suhteellisen tarkasti myös Vaasassa 1987 alkaneeseen kielikylpykokeiluun, joka toimii kaiken kielikylpyopetuksen perustana Suomessa. Kielikylpymallin valinnan perusteena käytettiin kanadalaisia ranskan kielen kielikylvystä tehtyjä tutkimuksia, joissa oli osoitettu varhaisen täydellisen kielikylpymallin olevan tehokkain, kun haluttiin saavuttaa Vaasan kielikylvylle asetettu toiminnallisen monikielisyuden tavoite (ks. Björklund 1997: 85ff). Vaasan kielikylpykokeilun opetussuunnitelmassa tämä toiminnallisen monikielisyuden tavoite on eritelty muutamana etäis- ja lähitavoitteena:

"Etäistavoitteet:

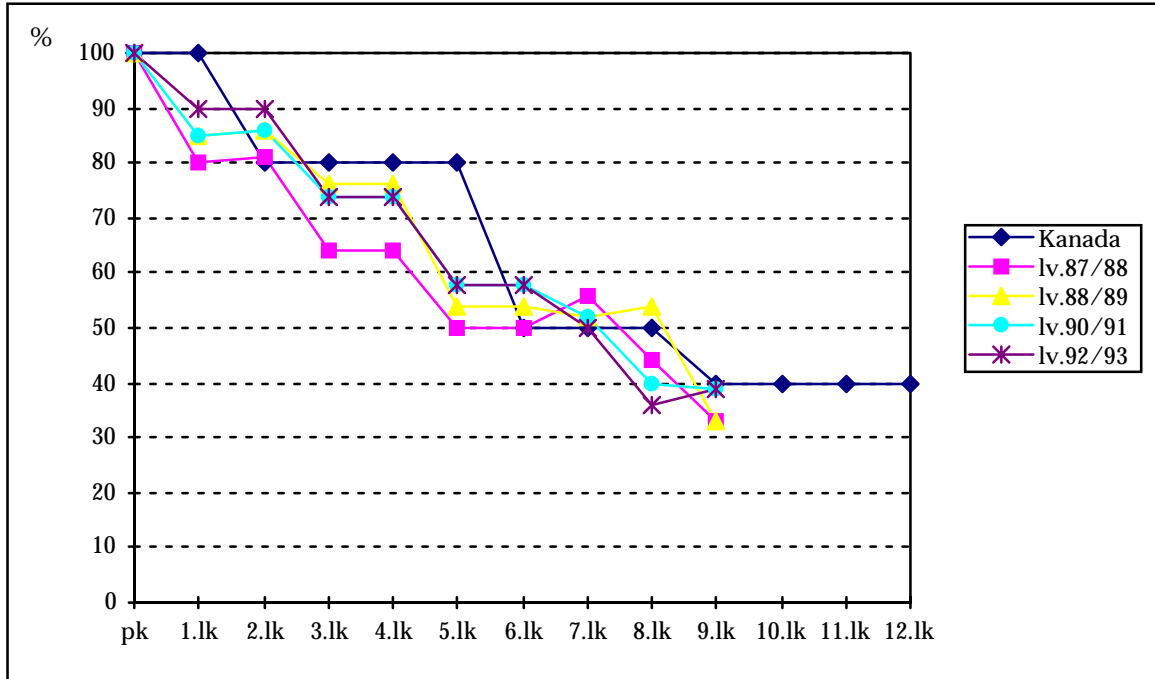
- Mukanaolo kansainvälisissä kielenopetusmenetelmiä kehittävässä projektissa.
- Tiedon saanti kansainvälisestä tutkimustoiminnasta.
- Löytää kieltä välineenä käytävä, toiminnalliseen kielitaitoon vievä ja suomenkieliseen peruskouluun sopiva kielenopetusmenetelmä.
- Saada ruotsin kielen varhaisen omaksumisen tuoma valmius oppia nopeasti muita samansukuisia kieliä.

Lähitavoitteet:

- Oppilas saavuttaa tyydyttävän kaksikielisyuden peruskoulun kolmannen lukuvuoden aikana.
- Oppilas kykenee käyttämään sekä ruotsinkielisiä että suomenkielisiä oppikirjoja ja vastaamaan opettajan kysymyksiin kummallakin kielellä.
- Oppilas saavuttaa peruskoulun 5. luokalla aloitettavassa englannin kielessä 6. luokan kevätlukukauden loppuun mennessä vastaavan tason kuin englannin opiskelun 3. luokalla aloittaneilla oppilailla samana ajankohtana on.
- Kehittää kielen avulla lapsen kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja." (Kielikylpykokeilun opetussuunnitelma 1988–1994).

Kanadaisten tutkimusten perusteella tiedettiin jo Suomen ensimmäisiä kielikylpyryhmiä perustettaessa, että valittu kielikylpymallilla olisi oppilaiden kehityksen kannalta hyvä ja turvallinen opetusmalli. Sen vuoksi malliin oli tarpeellista tehdä vain hyvin pieniä muutoksia, jotka mahdollistivat kanadalaisen alkuperäismallin soveltamisen Suomen päiväkotij- ja koulujärjestelmään. Samalla koettiin tarpeelliseksi Vaasan kielikylpyohjelman tieteellinen seuranta, jotta Kanadan alkuperäisestä kielikylpymallista saataisiin paras mahdollinen kielikylpymalli Suomeen. Vaasan kielikylpyohjelmaa uudistettiin myös ensimmäisten kokeiluvuosien aikana ja sitä on uudistettu myös myöhemmin, kun

käytännön työskentelyssä ja tutkimuksissa on katsottu uudistusten olevan ohjelman kehittämisen kannalta tarpeellista (ks. kuvio 2).

Kuvio 2. Kanadalainen varhaisen täydellisen kielikylvyn alkuperäisohjelma ja sen soveltaminen Suomeen. Vaasan kielikylpyohjelmaan tehdyt muutokset viiden ensimmäisen kielikylpyryhmän osalta. (Tiedot Kanadan osalta Swain & Lapkin 1982; Baker & Prys Jones 1998 ja Suomen osalta Vaasan kaupungin kielikylpykokeilun seurantatyöryhmän pöytäkirjoista ja Nummela 1994.)

Kanadan alkuperäismallia muutettiin Suomen ensimmäisen kielikylpyryhmän kohdalla siten, että ensikielinen opetus aloitettiin jo ensimmäisellä luokalla, mikä mahdollisti kielikylpyoppilaiden täysipainoisen osallistumisen sekä koulun sisäisiin että kansallisiin juhlatilaisuuksiin (ks. kuvio 2). Samalla haluttiin varmistua siitä, että ensikieleen liittyvät kulttuuriperinteet ovat oppilaille tuttuja samanaikaisesti yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden kanssa. (Ks. Björklund 1997: 85ff.) Ensikielellä opetettavaksi valittiin ensimmäisellä luokalla aineita, joiden katsottiin edistävän edellä mainittuja taitoja suullisesti opetettuna, koska Kanadan kokemusten ja hyvien tutkimustulosten perustella Suomessakin varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä oppilaat oppivat lukemaan ja kirjoittamaan toisella kielellä (ks. esim. Cummins & Swain 1986; Lambert & Tucker 1972). Tämä on tärkeää siitäkin syystä, että suuri osa oppiaineista voidaan opetettua ala-asteen alussa ensin toisella kielellä varhaisen täydellisen kielikylvyn periaatteiden mukaan. Tuoreimmat kanadalaistutkimukset ovat lisäksi osoittaneet, että lukemaan oppiminen voi joillakin oppilailta olla jonkin verran hitaampaa, kun se tapahtuu kielikylpykielellä, mutta tietyn tason

saavutettuaan oppilaiden tulokset ovat yhtä hyvät riippumatta siitä, millä kielellä lukemaan on opittu (esim. Geva & Clifton 1994; Halsall & O'Reilly 1995). Kaikissa lukemaan oppimista käsittelevissä tutkimuksissa kävi ilmi, että kielikylykielen kehityksen kannalta on kuitenkin parempi oppia lukemaan kielikylykielellä. Oppilaan ensikielen kehitykseen lukemaan oppimisen kielellä ei kanadalaisten tutkimusten mukaan ole todettu olevan vaikutusta. Myös suomalaiset tutkimustulokset vahvistavat kanadalaisia tuloksia (Höglund 1992; Sarma-vuori & Sandström 1998).

Ensikielisen opetuksen varhainen aloitus johtaa Vaasan kielikylyohjelmassa myös siihen, että ensikielisen opetuksen osuus kokonaisuudessaan on suurempi kuin Kanadan alkuperäisohjelmassa (ks. kuvio 2). Esimerkiksi yläasteella kielikylykielisen opetuksen osuus Vaasassa on jo kahdeksannella luokalla alle puolet opetuksesta, kun se Kanadassa on alle puolet vasta yhdeksännellä luokalla.

Toinen tärkeä muutos kanadalaiseen varhaisen täydellisen kielikylyvyn alkupe- räismalliin oli, että Suomessa katsottiin kielikylyoppilaille olevan tärkeää oppia myös muita kuin kotimaisia kieliä jo ala-asteen aikana. Näin ollen kielikyly- ohjelmaan otettiin mukaan kolmas ja neljäs kieli. Kolmannen ja neljännen kielen alkamisajankohtaa on kielikylyohjelmassa varhennettu niin, että näidenkin kielten opetus kielikylyvyn periaatteiden mukaan alkaa jo ala-asteen aikana. Lukuvuosina 1987/88 ja 1988/89 kielikylypynsä aloittaneille kokeiluryhmille kolmas kieli tuli mukaan kielikylyohjelmaan vasta viidennellä luokalla. Mutta jo lukuvuosina 1990/91 ja 1991/92 aloittaneilla kielikyly-ryhmille kolmas kieli otettiin ohjelmaan kolmannella ja neljäs kieli viidennellä luokalla. Lukuvuoden 1992/93 jälkeen aloittaneille ryhmille kolmas kieli alkaa jo ensimmäisellä luokalla ja neljäs kieli viidennellä luokalla. Kolmannen ja neljännen kielen opetuksen aloittamisajankohdan varhentaminen perustuu opetusministeriön 21.3.1991 asettaman Kieltenopetuksen kehittämistoimikun- nan kaiken kielenopetuksen varhentamisesta liittyviin ehdotuksiin, jotka julkaistiin komi- teanmietinnössä keväällä 1992 (Kieltenopetuksen kehittämis-toimikunnan mie- tintö 1992). Toimikunnan puheenjohtajana oli Suomen kielikylypyohjelmien kehittämisestä Vaasan yliopistossa vastannut professori Christer Laurén. Suo- men kielikylyvyssä oppilailla on siten mahdollisuus opiskella myös muita kieliä kielikylypyohjelmansa puitteissa. Suomen kielikylypy johtaakin toiminnalliseen monikielisyteen, kanadalaisen toiminnallisen kaksikielisyuden tavoitteen sijaan (ks. Björklund 1997: 85ff).

Vuosina 1987–1990 ruotsin kielen varhaista täydellistä kielikylypyopetusta tarjot- tiin vain Vaasassa, mutta 1990-luvun alusta lähtien kielikylypyopetus on levinnyt voimakkaasti eri puolille Suomea. Useimpien uusien kielikylypyohjelmien lähtökohtana on pyritty käyttämään Kanadan varhaisen täydellisen kielikylyvyn

mallista Vaasan sopeutettua kielikylpyohjelmaa, josta on julkaistu runsaasti tutkimustuloksia (ks. esim. Laurén 1992; Kieltenopetuksen kehittämistoimikunnan mietintö 1992: 17).

1.3 Kielikylpyopetuksesta

Karita Mård

Kielikylpyopetus toteutetaan tiettyjen kielenkäyttöön ja opetukseen liittyvien periaatteiden mukaisesti. Periaatteet perustuvat kielenomaksumisen ja kielenopetuksen yleisiin lainalaisuuksiin ja teorioihin sekä ennen kaikkea kansainvälisessä lingvistic-pedagogisessa kielikylpytutkimuksessa ja sen tulosten käytännön sovelluksissa tehokkaiksi todettuihin toimintamalleihin.

1.3.1 Kielenkäyttöön liittyviä periaatteita

Kielikylpyopetuksen kielenkäyttöön liittyvä peruseriaate on ns. Grammont'n periaate, yksi henkilö – yksi kieli, joka on osoittautunut parhaimmaksi kaksikielisyyskasvatuksen vaihtoehdoksi perheissä, joissa vanhemmat puhuvat eri kieltä (ks. Baker 1996). Kielikylpyopettaja siis käyttää alusta lähtien niin luokkahuoneessa kuin sen ulkopuolella vain yhtä kieltä kommunikoidessaan kielikylpyoppilaiden kanssa. Tällöin kielikylpyoppilaat motivoituvat kuuntelemaan opettajaa, vaikka tämä puhuu kieltä, jota oppilaat eivät alussa hallitse, sekä käyttämään opetuskieltä kommunikoidessaan opettajan kanssa. Opettajalla tulee näin ollen olla äidinkielenomaiset taidot opetuskielessä ja hänen tulee olla jatkuvasti kanssakäymisissä ko. kielen ja siihen liittyvän kulttuurin kanssa sekä kehittää kielitaitoaan. Sen lisäksi varsinkin kielikylvyn alkuvaiheessa on tärkeää, että opettaja ymmärtää kielikylpyoppilaiden ensikieltä, jotta oppilaan ei ole pakko käyttää uutta kieltään, vaan hänellä on mahdollisuus kommunikoida ensikielensä. Opettajan on kuitenkin koko ajan luotava tilanteita, joissa oppilaasta tuntuu luonnolliselta käyttää myös uutta kieltään. Yksi henkilö – yksi kieli -periaate liittyy myös kielikylvyssä annettavaan muun kuin pääasiallisen kielikylpykielen opetukseen (ts. A- ja B-kielen opetukseen). Kielikylpyoppilaat tottuvat jo päiväkodissa kommunikaatiotilanteisiin, joissa he eivät ymmärrä kaikkea mitä opettaja sanoo heidän uudella kielellään ja hyväksyvät tämän. Siksi ei ole mitään syytä opettaa ala- ja yläasteella aloitettavia uusia kieliäkään kaksikielisesti ns. käännös menetelmällä.

Vaikka kielikylpyopettajan rooli tehokkaana kielimallina ja runsaan kielellisen syötteen antajana on tärkeä, ei hän saa dominoida luokkahuoneessa (ks. esim. Cummins & Swain 1986). Opettajan on annettava kielikylpyoppilaille alusta lähtien runsaasti tilaisuuksia itse käyttää uutta kieltään. Ymmärrettävän sanoman tuottaminen ja sanoman kielellisestä merkityksestä keskusteleminen auttavat oppilaita analysoimaan uutta kieltä sekä semanttisesti että syntaktisesti ja testaamaan uuden kielen käytöstä tekemiään oletuksia. Oppilaiden on myös saatava käyttää uutta kieltään monipuolisesti eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa sekä luokkahuoneessa että sen ulkopuolella, jotta kielestä ei tule pelkäämistään luokkahuonekieli (ks. esim. Björklund 1996; Swain 1985). Lähiympäristön yksi- ja kaksikielisten resurssien hyödyntäminen on tehokkaan kielikylpyopetuksen perusedellytys. Oppilaille on osoitettava, että kielikylpykieli on käyttökelpoinen kieli muuallakin kuin luokkahuoneessa sekä annettava mahdollisuus kielen eri rekisterien ja esim. tytöille ja pojille tyypillisen kielen harjoitteluun (vrt. Arnau 1994; Buss 1996).

Sanoman sisältö on kielikylvyn alussa tärkeämpi kuin sanoman kielellinen muoto eli pääpaino on tiedostamattomassa eikä tietoisessa kielenomaksumisessa (ks. Baker 1996). Kielioppi on kielikylvyssä tehokkaan kielenkäytön apuväline eikä sääntönippu, jonka avulla opetellaan muodostamaan uusia aidon kommunikaation kannalta merkityksettömiä lauseita (ks. esim. Swain & Lapkin 1982; Buss & Laurén 1997). Kielikylpykielen muodollinen opetus kulkee käsi kädessä kommunikointitarpeen kanssa. Kielioppisäännöt otetaan esille sitä mukaan, kun oppilaille tulee tarve soveltaa niitä, jolloin myös motivaatio sääntöjen sisäistämiseen on suuri. Oppilaat ovat tällöin myös kognitiivisesti valmiita sisäistämään ja soveltamaan esille otettavan kielioppisäännön.

Kielikylvyssä aineopetus tapahtuu kahdella kielellä siten, että esim. historiaa opetetaan ala-astella ruotsiksi ja yläasteella suomeksi. Yksi opettaja opettaa tiettyä ainetta vain yhdellä kielellä eli opetuskielen vaihtuessa vaihtuu myös opettaja (vrt. Grammont'n periaate). Kahdella kielellä annettava aineopetus perustuu Cumminsin (1984) teoriaan, jonka mukaan kognitiivis-teorettiset valmiudet kehittyvät opetuskielestä riippumatta. Oppilas voi siis esimerkiksi oppia matematiikan perusteet toisen kielensä kautta ja jatkaa perusteista eteenpäin ensikielellään opetuskielen vaihtuessa samalla tavoin kuin jos hänelle olisi opetettu matematiikkaa koko ajan samalla kielellä. Opetuskieli vaikuttaa pelkäästään siihen, millä kielellä oppilas varastoi käsitteistön aivoihinsa. Opettajan on huomioitava aineopetuksen kielen vaihtuminen mm. käymällä nopeasti läpi esim. matematiikan perusterminologian uudella opetuskielellä, jotta terminologia ei turhaa hidasta uusien asioiden oppimista (ks. myös kappale 1.2).

1.3.2 Opetukseen liittyviä periaatteita

Edellä mainitut kielenkäytön periaatteet eivät yksin takaa kielikylpyohjelman tehokkutta, vaan kielikylpyopetuksen didaktiseen toteutukseen liittyy myös tiettyjä lainalaisuuksia. Kielikylvyn alussa ja joka kerta kun ohjelmaan tulee mukaan uusi opetuskieli, on toiminnan aluksi oltava tilannesidonnaista ja siihen on liitettävä toimintakielen ymmärtämisestä riippumattomia rutiineja. Tilannesidonnaisuus ja rutiinit luovat oppilaille turvallisuudentunteen, vaikka he eivät täysin ymmärtäisi opettajan kielellistä sanomaa. Tällöin oppilaat voivat rentoutua ja rauhassa keskittyä uuden kielen omaksumisen. (Ks. esim. Arnau 1994; Kivistö 1992.)

Kielikylpyopetuksen onnistumisen edellytys on, että opetus annetaan laajoina teemakokonaisuuksina, jolloin oppilaat saavat riittävän kauan ja monipuolisesti paneutua samaa aihepiiriä käsittelevään sanastoon ja sen käyttöön erilaisissa kommunikaatiotilanteissa. Teemasanasto esitellään tarkoin teeman alussa ja oppilaiden kanssa käydään läpi avainsanat ja -sanonnat, jotka ovat esillä päiväkodissa tai luokassa koko teeman ajan. Sama teemasanasto tuodaan esille sekä kognitiivisesti vaativien että vähemmän vaativien suullisten ja kirjallisten tehtävien yhteydessä, jolloin tilannesidonnaisuuden astettakin voidaan vaihdella teeman kuluessa (vrt. Cummins 1984). Kielen eri käyttötehtävät (esim. kuvaileminen ja perusteleminen) saadaan monipuolisesti ja luonnollisesti esille teemaan liittyviä tehtäviä tehtäessä. Sopiva vanhan ja uuden tiedon yhdistelmä edistää sekä kielen että asiasisällön oppimista (ks. Arnau 1994).

Kielikylpyopetuksen avainsana on oppilaskeskeisyys. Oppilaiden oman aktiivisuuden ja itsenäisen roolin maksimoimiseksi he työskentelevät suurimmaksi osaksi leikki- tai työpisteissä tai teemakorttien avulla. Leikki- ja työpisteet sitovat fyysisesti tietyt toiminnot ja niihin liittyvän kielenkäytön tiettyyn paikkaan luokkahuoneessa. Leikkipisteitä voivat olla sekä päiväkodissa että koulussa esim. kauppa- tai pelipiste, jotka ovat usein kiinteitä ja fyysisesti sijoitettu tiettyyn paikkaan huoneessa, mutta joissa käytettävä materiaali sopeutetaan kulloinkin käsiteltävään teemaan. Teemakohtaisia työpisteitä voivat taas olla päiväkodin ja koulun askartelu-, matematiikka- tai kirjoituspisteet. Teemaan liittyvät leikki- ja työpisteet rakennetaan yhdessä oppilaiden kanssa, jotta pisteeseen liittyvä uuden kielen sanasto tulee tutuksi oppilaille ja he voivat itsenäisesti työskennellessään halutessaan käyttää tätä sanastoa. Teemakortit ovat eräänlaisia teemaan liittyviä tehtäväpapereita, joita oppilaat tekevät oppikirjojen ja muun lähdekirjallisuuden avulla.

Leikki- ja työpisteiden ja teemakorttien välinen ero on lähinnä siinä, että oppilaat liikkuvat leikki- ja työpisteestä toiseen ja tekevät tehtävät suurimmaksi osaksi

kussakin pisteessä, kun teemakortit taas haetaan lokerosta ja tehtävät tehdään joko omalla paikalla tai vapaasti valitsemassaan paikassa. Yhteistä molemmille työskentelytavoille on, että oppilaat toimivat itsenäisesti ja kantavat vastuun omasta työskentelystään määräämällä itse työskentelytahdin ja tehtävien teon järjestyksen sekä kirjaamalla vihkossa tai taululla olevaan seurantataulukkaan tekemänsä tehtävät. Saadessaan kantaa vastuun omasta työskentelystään oppilaat motivoituvat työskentelemään tehokkaasti. Motivaationhan on todettu olevan kaiken oppimisen, myös kielenoppimisen, edellytys. Oppilaiden työskennellessä itsenäisesti, voi opettaja keskittyä yksilölliseen ohjaukseen. Teematyöskentelyn tuloksena on usein itsetehty teemakirjanen, johon tehdyt teematehtävät on sidottu. Teema voi myös päättyä suulliseen tai kirjalliseen kokeeseen tai muunlaiseen työn esittelyyn koko luokalle. (Lisää teematyöskentelystä kielikylpyluokassa esim. Grandell, Hovi, Kaskela-Nortamo, Mård & Young 1995; Gil i Juan & Monterde i Farnés 1992.)

1.4 Opettajankoulutus

Karita Mård

1.4.1 Kanada⁵

Ensimmäisen kymmenen kielikylpyvuoden ajan Kanadan kielikylpyopettajat työskentelivät kielikylpyluokissa ilman erityistä koulutusta kielikylpyopettajan työhönsä. Kanadan ensimmäisistä kielikylpyopettajista noin 70 % oli saanut opettajankoulutuksensa ranskankielisessä ja noin 30 % englanninkielisessä kasvatustieteellisessä tiedekunnassa. Ranskankielisissä kasvatustieteellisissä tiedekunnissa koulutetut luokan- tai aineenopettajat oli koulutettu pääasiassa opettamaan äidinkieleltään ranskankielisiä oppilaita ja englanninkielisissä kasvatustieteellisissä tiedekunnissa koulutetut opettajat vastaavasti äidinkieleltään englanninkielisiä oppilaita. Molempien kieliryhmien tiedekunnissa oli lisäksi opiskelijoita, jotka olivat käyneet kesäkurssin, jossa heidät oli perehdytetty ranskan kielen opettamiseen englanninkielisille oppilaille (Basic French/Core French -opetus).

⁵ Tämän kappaleen tiedot on koottu Kanadan kielikylpyopettajien koulutusta käsittelevistä julkaisuista ja artikkeleista, joiden kirjoittajilla on pitkä kokemus kielikylpyopettajien koulutuksesta omassa yliopistossaan ja laaja tietämys kielikylpyopettajien koulutuksesta eri puolilla Kanadaa (Calvé 1990; Day & Shapson 1996; Martin, Obadia & Rodriguez 1993; Obadia 1995; Tardif 1985). Tuoreet kielikylpyopettajien koulutukseen liittyvät tiedot on saatu sähköpostitse kesäkuussa 1999 kielikylpykonsultti Salwa Khouzamilta Ottawasta sekä rehtori Daniel Demersiltä Vancouverista.

1970-luku oli taloudellisesti hyvää aikaa Kanadassa, ja Kanadan hallitus ja eri koulupiirit panostivat kielikylpyopetukseen soveltuvan oppimateriaalin valmistukseen sekä kielikylpytutkimukseen ja sen kautta myös kielikylpyopettajien kurssitukseen. Kanadan kielikylpyopettajat järjestäytyivät 1977 yhdistykseksi nimeltä *l'Assiciation canadienne des professures d'immersion/the Canadian Association of Immersion Teachers* (ks. www.educ.sfu.ca/acpi/index-e.htm). Tämän yhdistyksen vuosittaisten tapaamisten ja jäsenlehden avulla kielikylpyopettajat jakoivat kokemuksiaan mm. tehokkaista kielikylpyopetuksen menetelmistä ja oppimateriaalista. Kielikylpyopettajien yhdistys, opettajankoulutuslaitokset ja Kanadan opetusministeriö alkoivat 1970-luvun lopulla ponnekkaasti vaatia, ettei kielikylpyopettajien koulutus saisi rajoittua pelkkiin kesäkursseihin, vuosittaisiin tapaamisiin ja jäsenlehti-informaatioon. Heidän ehdotuksensa oli, että kielikylpyopettajille suunnitellaan opettajankoulutuslaitoksiin oma erikoistumisohjelmansa (Degree in Second Language Teaching), jossa otetaan huomioon kielikylpyopettajan erityistarpeet. Tällainen erikoistumisohjelma aloitettiin muutamassa Kanadan yliopistossa 1980-luvun alussa. Lisäksi usea Kanadan yliopisto tarjosi 1980-luvulla kielikylpyopetukseen liittyviä metodikursseja.

Vuonna 1993 kielikylpyopettajan erikoistumisohjelma järjestettiin jo yhdeksän Kanadan provinssin yliopistoissa (Kanadassa on 10 provinssia). Kanadan ranskan- tai englanninkielisissä yliopistoissa oli vuonna 1993 yhteensä 14 kasvatustieteellistä tiedekuntaa, joissa oli perustutkinnon puitteissa mahdollista erikoistua kielikylpyopetukseen. Näistä tiedekunnista 11 on englanninkielisiä ja 3 ranskan- tai englanninkielisiä. Yhdeksässä kasvatustieteellisessä tiedekunnassa erikoistumisen voi suorittaa myös perustutkinnon jälkeen täydennyskoulutuksena. Erikoistumisopinnojen pituus vaihteli yliopistoittain vuodesta neljään vuoteen, jolloin ratkaisevana tekijänä oli lähinnä opiskelijan peruskoulutus. Kielikylpyopettajan perustutkinnon lisäksi yhdeksässä Kanadan ranskan- tai englanninkielisen yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa oli 1993 mahdollista suorittaa kielikylpyopetukseen liittyvä tohtorin tutkinto (PhD in Second Language Teaching).

Kielikylpyopettajan erikoistumisopinnot Kanadassa pitävät sisällään sekä teoreettisia kursseja että harjoittelua kielikylpyluokassa. Teoriaopinnot suoritetaan ranskan kielellä ja niissä perehdytään lähinnä kielenomaksumiseen, kielen ja kulttuurin opettamiseen, toisella kielellä opettamiseen ja kielikylpyopetuksen periaatteisiin (esim. kokonaisopetus). Vuoden 1992 opettajakartoituksessa kielikylpyopettajat ilmoittivat tarvitsevansa täydennyskoulutusta juuri näillä osa-alueilla.

Vuoden 1992 opettajakartoituksen mukaan vähän yli puolet (54,1 %) Kanadan kielikylpyopettajista oli saanut pätevyitysmiskoulutusta kielikylvyssä työskentelemiseen joko peruskoulutuksen yhteydessä tai täydennyskoulutuksena. Loput

eivät olleet saaneet minkäänlaista koulutusta kielikylpyopettajan työhönsä. Heistä moni oli aloittanut kielikylpyopettajan työnsä silloin, kun koulutusta ei vielä ollut tarjolla niin laajasti kuin nykyisin. Joissain Kanadan provinseissa ei enää pääse kielikylpyopettajaksi ellei ole suorittanut kielikylpyopettajan erikoistumisopintoja (esim. Ontario), kun taas toisissa provinseissa erikoistumisopintojen vaatiminen on lähinnä opettajia palkkaavan rehtorin päätettävissä (esim. British Columbia).

Vuonna 1992 Kanadan kielikylpyluokissa työskentelevistä kielikylpyopettajista vähän yli puolet oli äidinkieleltään ranskankielisiä, noin kolmannes oli englanninkielisiä ja muutama ilmoitti olevansa kaksikielinen. Kanadassa on tänä päivänä entistä yleisempää, ettei kielikylpyopettajaksi erikoistuva opiskelija ole syntyperäinen ranskan kielen puhuja. Opiskelijan ranskan kielen taidot testataan ennen erikoistumisopintojen alkua, joilloin varmistetaan, että hän kielitaitonsa puolesta soveltuu ranskan kielen kielikylpyopettajaksi. Vuoden 1992 opettajakartoituksen mukaan kaksi kolmasosaa kanadalaisista kielikylpy-opettajista oli saanut opettajankoulutuksensa ranskaksi tai sekä ranskaksi että englanniksi ja lähes yksi kolmasosa pelkästään englanniksi.

1.4.2 Suomi⁶

Kanadan kokemusten perusteella Suomessa tiedettiin jo kielikylpyopetuksen alkaessa, että kielikylpyopettajilla tulee olla erityinen koulutus työhönsä. Suomen kielikylpyopettajilla on sen vuoksi ollut hyvät mahdollisuudet kouluttautua kielikylpyopetukseen aivan kielikylvyn alkuvuosista lähtien. Suomen ensimmäiset kielikylpyopettajat olivat kaikki päteviä luokanopettajia, jotka olivat saaneet peruskoulutuksensa ruotsinkielisessä opettajankoulutuslaitoksessa ja he olivat kaikki kaksikielisiä. Vaasan yliopiston kielikylpytutkijat kouluttivat heidät kielikylpyopettajan työhön lähinnä välittämällä heille kanadalaisten kielikylpyopettajien ja -tutkijoiden antamia neuvoja kielikylpyopettajana työskentelestä sekä toimittamalla heille kanadalaisesta kielikylvystä kertovaa kirjallisuutta. Tutkijat vierailivat luokahuoneissa läpi vuoden ja keskustelivat kielikylpyopettajien kanssa opetuksen kehittämisestä. Vaasan yliopiston kielikylpytutkijat järjestivät ensimmäisille kielikylpyopettajille myös opintomatkan Kanadaan, jonka aikana vierailtiin kielikylpykouluissa sekä keskusteltiin kielikylpyopettajien ja -tutkijoiden kanssa.

⁶ Tämän kappaleen tiedot on koottu kolmesta kielikylpyopettajien koulutusta käsittelevästä artikkelista (Mård 1998; Sirén 1998; Young 1995).

Kielikylvyn laajennuttua 1990-luvun alussa Vaasan ulkopuolelle, ei kunkin kielikylpyopettajan kouluttaminen henkilökohtaisesti ollut enää mielekäästä. Vastauksena laajempaan koulutustarpeeseen Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskus järjesti keväällä 1991 ensimmäisen kansallisen kielikylpyseminaarinsa, jonka ohjelman Vaasan yliopiston kielikylpytutkijat suunnittelivat. Seminaarissa esitelmöivät vaasalaisten kielikylpyopettajien ja -tutkijoiden lisäksi kaksi kanadalaista kielikylpyopettajaa sekä yksi kielikylpykoulun rehtori. Seminaariesitelmistä julkaistiin myös täydennyskoulutuskeskuksen ensimmäinen kielikylpykäsikirja (Laurén 1991).

Alusta lähtien oli selvää, ettei kielikylpyopettajia voida kouluttaa pelkästään vuosittaisten seminaarien ja käsikirjojen avulla. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskus suunnittelinkin jo 1990-luvun alussa yhdessä kielikylpytutkijoiden ja ensimmäisten kielikylpyopettajien kanssa 20 opintoviikon avoimena yliopisto-opetuksena järjestettävän opintokokonaisuuden (Monikielisyyden ja didaktiikan opintokokonaisuus), joka Kanadan esimerkin mukaisesti piti sisällään niin teoreettisia kursseja kuin kielikylpyopetuksen seuraamista käytännössä. Teoriakurssit käsittelivät yksilön ja yhteiskunnan monikielisyyttä, lapsen yksi- ja monikielistä kehitystä, kielenopetuksen menetelmiä sekä kielikylpyopetusta ja -tutkimusta. Uusi erityisesti kielikylpyopettajille suunnattu 20 opintoviikon monikielisyyden opintokokonaisuus alkaa edelleen vuosittain avoimessa yliopistossa. Opiskelijoita on kussakin kokonaisuudessa 20–30. Opintokokonaisuuden sisältöä ja rakennetta on muutettu jonkin verran vuosittain, jotta sen anti pysyy jatkuvasti ajan tasalla. Monikielisyyden opintokokonaisuutta käytettiin myös runkona, kun Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskus vuonna 1994 aloitti 40 opintoviikon laajuisen *Monikielisyyskasvattajan erikoistumisohjelman*. Tästä ohjelmasta on 21.6.1999 mennessä valmistunut 22 opiskelijaa (Vaasan yliopiston erikoistumisopintojen valvontalautakunnan kokospöytäkirja/21.6.1999). Suurin osa heistä toimii opettajina Suomen kielikylpyopetusta tarjoavissa päiväkodeissa ja kouluissa.

Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskus järjestää kielikylpyopettajille edelleen vuosittain kansallisen kielikylpyseminaarin, jossa on joka vuosi vähintään yksi kansainvälinen kielikylpyluennoitsija. Lisäksi täydennyskoulutuskeskus järjestää runsaasti erilaisia lyhyitä täydennyskoulutuskursseja sekä suunnittelee mm. kunnille ja kouluille tilauskursseja, joilla luennoivat kielikylpyopettajina ja -tutkijoina päätyökseen toimivat kielikylpykonsultit. Viime vuosina on esimerkiksi kieli- ja kulttuurikoulutuksen tarve lisääntynyt, koska kielikylpyopettajina toimivat myös opettajat, joiden ensikieli ei ole kielikylpykieli tai jotka eivät ole kaksikielisiä.

Vaasan yliopisto on ollut tähän mennessä myös kahden eurooppalaisen kielikylpykonferenssin isäntänä (vuosina 1994 ja 1995) ja täydennyskoulutuskeskus järjestää myös aina opintomatkan muissa maissa järjestettävään kielikylpykonferenssiin, jolloin kielikylpyopettajilla on mahdollisuus mm. vieraila kyseisen maan kielikylpykouluissa. Rungon kielikylpyopettajan työhön saa myös täydennyskoulutuksen julkaisemista kielikylvyn käsikirjoista ja didaktisista ideavihkoista sekä Vaasan yliopiston tutkimusraporteista ja -artikkeleista (ks. liite 1).

Kielikylpyopetuksen vakiintumisen myötä tuli tarpeelliseksi tarjota opettaja-opiskelijoille mahdollisuus erikoistua kielikylpyopetukseen jo peruskoulutuksen aikana. Eri yliopistojen halukkuutta koulutusyhteistyöhön kartoitettiin ja yhteistyökumppaniksi valittiin Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitos, joka oli valmis aloittamaan koulutusyhteistyön Vaasan yliopiston kanssa varsin nopealla aikataululla. Ensimmäinen kielikylpyopetukseen ja ruotsin kieleen erikoistuvien varhaiskasvatuksen ja kasvatustieteen maistereiden koulutus alkoi syksyllä 1998. Opiskelijat suorittavat kasvatustieteen opintonsa Kajaanissa ja siirtyvät välillä Vaasan yliopistoon suorittamaan ruotsin kielen ja monikielisuuden opintoja. Suurin osa opetusharjoittelusta tapahtuu vaasalaisen päiväkotien kielikylpyryhmissä ja vaasalaisen ala- ja yläasteen kielikylpyluokissa. Kahtena ensimmäisenä vuonna koulutuksen ensisijaisena kohderyhmänä ovat olleet työkokemusta omaavat ja kasvatustieteen tai monikielisuuden opintoja jo etukäteen suorittaneet henkilöt. Opiskelijat osallistuvat Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen normaaliin pääsykokeeseen, minkä lisäksi heidän suullinen ja kirjallinen ruotsin kielen taitonsa testataan. Ensimmäisten kielikylpyopettajien odotetaan valmistuvan 2000-luvun alkupuolella.

Åbo Akademiassa ruotsinkielisen opettajankoulutuksen valinneet opiskelijat ovat voineet jo vuosia erikoistua peruskoulutuksensa yhteydessä kielikylpyopetukseen ottamalla Vaasan yliopistossa monikielisuuden sivuaineekseen. Tähän mennessä vain muutama opiskelija on käyttänyt hyväkseen tätä mahdollisuutta, sillä Åbo Akademihan kouluttaa opiskelijoita nimenomaan ruotsinkielisiä kouluja varten, eivätkä opiskelijat ehkä siksi koe mielekkääksi erikoistumista suomenkielisissä kouluissa tarjottavaan kielikylpyopetukseen. Åbo Akademiasta valmistuneita opettajia kuitenkin toimii melko runsaasti ala-asteella kielikylpyopettajina ruotsin kielen kielikylvyssä. He ovat kouluttautuneet kielikylpyopettajan tehtävänsä Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksessa vasta perustutkintonsa jälkeen.

2. KARTOITUKSEN TAUSTAA

2.1 Tavoite

Martina Buss ja Karita Mård

Kielikylpyopetuksen kartoituksen tavoitteena on selvittää:

1. kuinka kielikylpy-termiä käytetään ja kuinka eri koulut toteuttavat kielikylvyksi kutsumiaan ohjelmia,
2. kuinka laajaa ja millaista kielikylvyksi kutsuttu opetus on, ja
3. miten tämänhetkinen koulutettujen kielikylpyopettajien määrä kattaa opettajatarpeen, ja suhteuttaa se nykyisin tarjolla olevaan kielikylpyopettajien perus- ja täydennyskoulutukseen.

Näiden tavoitteiden perusteella pyritään tarkentamaan kielikylpykäsitteen määritelmää Suomessa verrattuna Kanadaan.

2.2 Toteutustapa

Karita Mård

Kielikylpyopetuksen kartoitus tehtiin laajan kyselylomakkeen avulla. Kyselylomake laadittiin Vaasan yliopistossa loka–joulukuun 1998 aikana. Lomakkeesta tehtiin sekä suomen- että ruotsinkielinen versio erikseen ala-asteita ja yläasteita varten. Sekä ala- että yläasteen kyselylomakkeen kysymykset jaettiin neljän pääotsikon alle:

- I Ala-asteen/yläasteen tiedot (7 kysymystä alakohtineen)
- II Kielikylpyopetus (16 kysymystä alakohtineen)
- II Opettajat (3 kysymystä alakohtineen)
- IV Kokemuksia ja tulevaisuudennäkymiä (4 kysymystä alakohtineen).

Osa tiedoista pyrittiin keräämään avointen kysymysten ja osa monivalintavaihtoehtojen avulla. Lomakkeen sopivuutta tarkoitukseensa arvio kokenut lomaketutkimusten tekijä, sosiologi Kjell Herberts Österbottens Högskolanista. Lisäksi lomakkeen kysymyksiä kommentoivat kaikki Vaasan yliopiston kielikylpytutkijat. Pyysimme kommentit myös yhdeltä kokeneelta kielikylpyopettajalta, joka oli lukuvuoden 1998/99 virkavapaalla erästä Suomessa ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavasta ala-asteen koulusta eikä täten kuulunut kohderyhmään, jolle lomake lähetettiin.

Lomakkeen yhteyteen laadittiin koulun rehtorille suunnattu saatekirje, jossa kerrottiin kartoituksen tavoitteista. Saatekirjeessä annettiin myös lomakkeen täyttämiseen liittyvää tietoa, johon sisältyi mm. pyyntö, että rehtori täyttäisi lomakkeen yhdessä koulunsa kielikylpyopettajien kanssa.

Kartoituslomake saatekirjeineen ja palautuskuorineen lähetettiin tammikuun 1999 alussa kaikkiin suomen- ja ruotsinkielisiin ala- ja yläasteen kouluihin Suomessa, jotka oli rekisteröity opetushallituksen Kielikylvyn ja monikielisyden keskuksen marraskuussa 1998 lähettämällä listalla. Lisäksi lomake lähetettiin kaikkiin valtion vieraskielisiin kouluihin. Tarkistimme erityisesti, että lomake lähti kaikkiin niihin kouluihin, jotka olivat 1980- ja 1990-luvuilla ilmoittaneet Kielikylvyn ja monikielisyden keskukselle tarjoavansa kielikylpyopetusta. Yhteensä lomakkeita lähetettiin 3 936 kappaletta, 3 314 kappaletta ala-asteille ja 622 kappaletta yläasteille.

2.3 Palautukset

Karita Mård

Kartoituslomakkeen palautuspäiväksi merkittiin 31.1.1999. Palautuspäivään mennessä saimme 1 319 täytettyä lomaketta ja 25 palautettua lomaketta lakkautetuista ala-asteen kouluista. Vertailimme täytettyjä lomakkeita meillä ennestään oleviin kielikylpyä tarjoavien koulujen osoitetietoihin ja otimme puhelimitse yhteyttä niihin kouluihin, jotka olivat aiemmin ilmoittaneet meille tarjoavansa kielikylpyopetusta, mutta jotka eivät olleet palauttaneet kartoituslomaketta. Helmi-, maalisi- ja huhtikuun aikana palautettiin yhteensä 204 lomaketta, joista osa tuli kouluista, joihin olimme puhelimitse yhteydessä. Täytettyjen kartoituslomakkeiden kokonaismäärä on 1 523 kappaletta. Näistä 1 185 tuli ala-asteen kouluista ja 337 yläasteen kouluista.

Lomakkeen toinen varsinainen kysymys ”Onko koulussanne kielikylpyopetusta?” oli pohjana ryhmitellessämme vastauksia varsinaista analyysia varten. Lomakkeeseen vastanneista kouluista 38 kutsui opetustaan kielikylpyopetuksesi (ks. taulukko 1). Näistä 33 on ala-asteita ja 5 yläasteita. Ruotsin kielen kielikylpyopetusta tarjosi 19 ala-astetta ja 3 yläastetta, ja suomen kielen kielikylpyopetusta 2 ala-astetta. Vieraan kielen kielikylpyopetusta tarjosi 13 ala-astetta ja 2 yläastetta. Lisäksi 75 ala-astetta ja 8 yläastetta ilmoitti, etteivät ne tarjoa kielikylpyä vaan nimittävät toisella tai vieraalla kielellä tarjottavaa opetustaan vieraskieliseksi opetuksesi, kielirikasteiseksi opetuksesi, suihkutteluksi tai kerhoksi (vieraalla kielellä annettavasta opetuksesta lisää Nikulan ja Marshin julkaisuissa 1996 ja 1997).

Taulukko 1. Kielikylpyopetuksen kartoitukseen lukuvuonna 1998/99 osallistuneiden koulujen määrä.

	ala-asteet	yläasteet	yhteensä
lähetyt lomakkeet	3314	622	3936
täytetyt lomakkeet	1185 ¹	337	1523 ¹
ruotsin kielen kielikylpy	19	3	22
suomen kielen kielikylpy	2	0	2
muun kielinen kielikylpy	13	2	15
suunnitteilla olevat kielikylvyt	14	14	28
vieraskielinen opetus ²	75	8	83
kielenopetukseen erikoistuneet	131	31	162
ei-vastaukset	932	279	1211

¹ yhdessä koulussa on sekä ruotsin kielistä että muun kielistä kielikylpyä, mutta koulu oli täyttänyt vain yhden lomakkeen.

² vieraskielinen opetus, kielirikasteinen opetus, suihkuttelu, kerho

Kielikylpyopetus oli palautettujen lomakkeiden mukaan suunnitteilla 14 ala-asteen ja 14 yläasteen koulussa vuosina 1999–2003. Kielenopetukseen erikoistuneita kouluja Suomessa oli 162 kappaletta, 131 ala-astetta ja 31 yläastetta. Myös yli tuhat koulua (932 ala-astetta ja 279 yläastetta), jotka eivät tarjoa kielikylpyopetusta, suunnittele sitä tai ole muuten erikoistuneet kielenopetukseen, palautti meille lomakkeensa. Nämä koulut olivat valinneet ei-vaihtoehdon vastaukseksi lomakkeen kysymykseen, jossa tiedusteltiin tarjoaako koulu kielikylpyopetusta. Suurin osa kouluista, jotka olisivat valinneet ei-vaihtoehdon jättivät lomakkeen palauttamatta.

3. RUOTSIN JA SUOMEN KIELEN KIELIKYLPY SUOMEN

ALA- JA YLÄASTEILLA LUKUVUONNA 1998/99

Martina Buss ja Karita Märd

Tässä raportissa käsitellään ainoastaan niiden koulujen vastauksia, jotka tarjoavat kielikylpyä *toisella kotimaisella kielellä* ala- tai yläasteilla. Ruotsin tai suomen kielen kielikylpyä tarjoavia kouluja oli Itä-Uudellamaalla, Keski-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa (ks. liite 2). Vastaukset pyrittään käsittelemään luottamuksellisesti niin, etteivät yksittäisten koulujen tiedot erotu. Analyysissä *Pohjanmaan* kielikylpyä tarjoavat ala- ja yläasteet käsittävät tämän vuoksi sekä Keski-Pohjanmaan että Pohjanmaan ruotsin ja suomen kielen kielikylpyä tarjoavat koulut. *Uudenmaan* kielikylpyä tarjoavat ala- ja yläasteet käsittävät Itä-Uudellamaan, Uudellamaan ja myös Varsinais-Suomen ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavat koulut. Varsinais-Suomi käsitellään Uudenmaan yhteydessä, koska Varsinais-Suomessa on lukuvuonna 1998/99 ainoastaan yksi kielikylpyä tarjoava ala-aste. Joissakin kysymyksissä Varsinais-

Suomen tiedot on käsitelty erikseen. Yläasteiden vastaukset on pääasiassa käsitelty yhdessä, koska Uudellamaalla on vain yksi kielikylpyä tarjoava yläaste ja Pohjanmaallakin vain kaksi.

3.1 Kartoitustilomakkeen täyttäminen

Karita Mård

Kartoitustilomakkeen saatekirjeessä koulujen rehtoreita pyydettiin täyttämään kartoitustilomake yhdessä koulun kielikylpyopettajien kanssa (ks. kappale 2.1.2). Ala-asteen kartoitustilomakkeen oli yleisimmin täyttänyt joko rehtori ja kielikylpyopettajat yhdessä tai kielikylpyopettajat keskenään. Kaikki yläasteet taas ilmoittivat, että tilomakkeen oli täyttänyt rehtori yksin. Pohjanmaan ala-asteilla yleisin vaihtoehto oli, että tilomakkeen olivat täyttäneet rehtori ja kielikylpyopettajat yhdessä. Vain yksi Pohjanmaan ala-aste ilmoitti, että tilomakkeen olivat täyttäneet kielikylpyopettajat keskenään ja yksi, että sen oli täyttänyt rehtori yksin. Uudellamaalla rehtori oli yksin täyttänyt kahden ala-asteen tilomakkeen. Suurimmaksi osaksi tilomakkeen olivat täyttäneet joko rehtori ja kielikylpyopettajat yhdessä tai kielikylpyopettajat keskenään.

3.2 Kielikylpyopetuksen tarjonta

Karita Mård

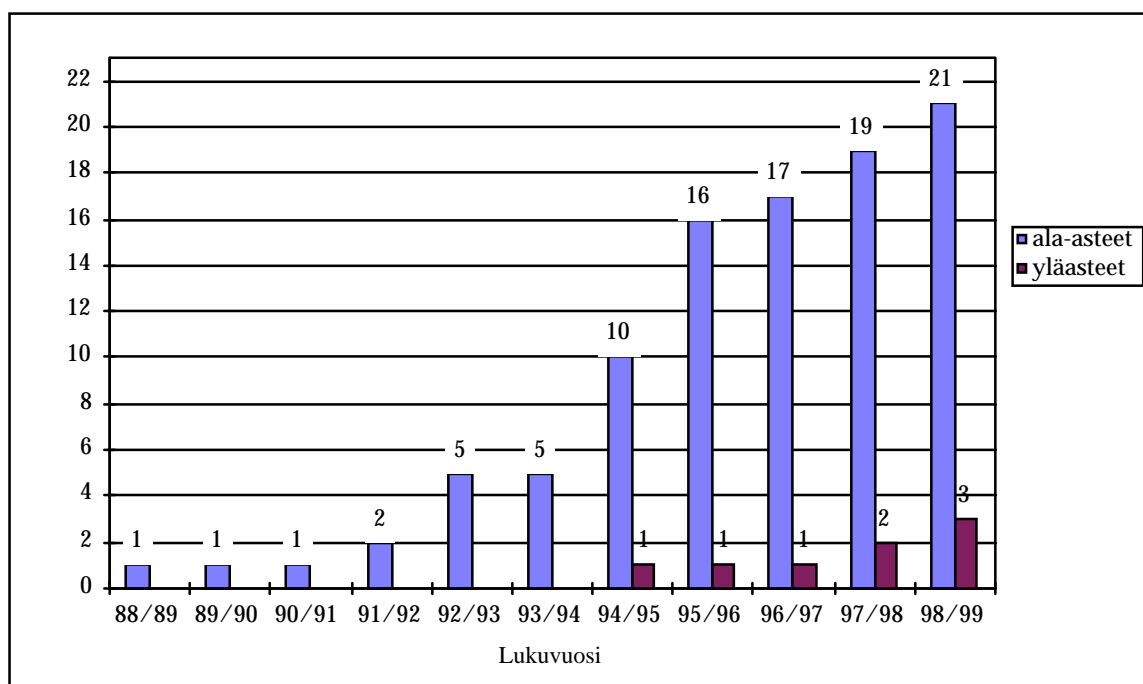
Kartoitustilomakkeessa selvitettiin viidellä kysymyksellä kielikylvyn tarjontaan liittyviä seikkoja kuten koulun varsinaista kielikylpykieltä, kielikylpyluokkien ja -oppilaiden lukumäärää sekä kielikylpyopetuksen aloitusvuotta.

Ala-asteet

Lukuvuonna 1998/99 Suomessa oli 21 ruotsin tai suomen kielen kielikylpyä tarjoavaa ala-asteen koulua. Kaikki ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavat ala-asteet (19) ilmoittivat koulun olevan suomenkielinen ja molemmat suomen kielen kielikylpyä tarjoavat ala-asteet ilmoittivat koulun olevan ruotsinkielinen.

Suomen ensimmäinen ruotsin kielen kielikylpyä tarjoava ala-aste aloitti syksyllä 1988 Vaasassa (katso kuvio 3). Tällä ala-asteella tarjottiin kielikylpyä vain Suomen kahdelle ensimmäiselle kielikylpyryhmälle, joten kielikylpy loppui siellä keväällä 1995. Vaasan muut kielikylpyryhmät siirtyivät päiväkodista toiselle

kielikylpyä tarjoavalle ala-asteelle. Tällä ala-astella kielikylpyopetus alkoi syksyllä 1991. Syksyllä 1992 ala-asteella tarjottava ruotsin kielen kielikylpy laajeni Vaasan ulkopuolelle yhdelle uudelle ala-asteelle Pohjanmaalla, yhdelle Varsinais-Suomessa ja yhdelle Uudellamaalla. Syksyn 1993 jälkeen kielikylpy laajeni voimakkaasti Uudellamaalla. Kolme uutta ala-astetta aloitti ruotsin kielen kielikylvyn syksyllä 1994, seitsemän syksyllä 1995, yksi syksyllä 1997 ja kaksi syksyllä 1998. Myös Pohjanmaalla aloitti yksi uusi ala-aste ruotsin kielen kielikylvyn syksyllä 1994 ja yksi syksyllä 1996. Suomen ensimmäinen suomen kielen kielikylpyä tarjoava ala-aste aloitti Pietarsaassa syksyllä 1994 ja toinen syksyllä 1997. Syksyllä 1999 kielikylvyn suunnittelee aloittavansa 11 ala-astetta ja syksyn 2000 jälkeen 3 ala-astetta eri puolilla Suomea. Lomakkeessa ei kouluja pyydetty erikseen ilmoittamaan onko suunniteltu kielikylpyopetus ruotsin- tai suomenkielistä. Kahdessa lomakkeessa kuitenkin kerrotaan suunnitellun kielikylpyopetuksen pääasiallisen kielikylpykielen olevan ruotsi.

Kuvio 3. Ruotsin ja suomen kielen kielikylpyä tarjoavien ala- ja yläasteiden lukumäärä Suomessa lukuvuosina 1988/89–1998/99.

Syksyllä 1991 ja 1992 kielikylpyopetuksen aloittaneet neljä ala-astetta tarjosivat kielikylpyä kaikilla luokka-asteilla lukuvuonna 1998/99 (taulukko 2). Suurin osa kielikylpyä tarjoavista ala-asteista Suomessa tarjoaa kielikylpyä neljällä luokka-astella, koska syksyllä 1995 Suomeen perustettiin eniten ala-asteen kielikylpyluokkia uusiin kouluihin (7 uutta ala-astetta). Kaikilla ruotsin tai suomen kielen kielikylvyn osallistuvilla ala-asteen kielikylvyluokilla on samassa koulussa yksi tai useampi yksikieliseen yleisopetukseen osallistuva rinnakkaisluokka. Kahden

Uudenmaan ja yhden Pohjanmaan ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavan ala-asteen kielikylpyluokilla on koulussaan tämän lisäksi ruotsin kielen kieli-kylpyä käyvä rinnakkaisluokka. Yhden Pohjanmaan ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavan koulun kielikylpyluokilla on koulussaan yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvan rinnakkaisluokan lisäksi englannin kielen kielikylpyä käyvä rinnakkaisluokka.

Taulukko 2. Ruotsin ja suomen kielen kielikylpyä tarjoavien ala-asteen koulujen, kielikylpyluokkien ja kielikylpyoppilaiden lukumäärä sekä kielikylpyluokkien keskimääräinen luokkakoko Suomessa lukuvuonna 1998/99.

Ala-asteet	Pohjanmaa		Varsinais-Suomi	Uusimaa	Yhteensä	
	ruotsi	suomi			ruotsi	ruotsi ja suomi
kouluja	4	2	1	14	19	21
kielikylpyluokkia	23	4	7	54	84	88
kielikylpyoppilaita	485	90	137	1193	1815	1905
luokkakoko (ka)	21	23	20	22	22	22

Suomessa oli lukuvuonna 1998/99 yhteensä 84 peruskoulun ala-asteen luokkaa, jotka osallistuivat ruotsin kielen kielikylpyyn (taulukko 2). Oppilasmäärä oli 1 815 ja keskimääräinen luokkakoko 22 oppilasta. Uudellamalla oli 54 kielikylpyluokkaa, joissa oli 1 193 oppilasta. Keskimääräinen luokkakoko oli 22 oppilasta. Pohjanmaalla kielikylpyluokkien määrä oli 23 ja niiden oppilasmäärä 485. Keskimääräinen luokkakoko Pohjanmaan kielikylvyssä oli 21 oppilasta. Varsinais-Suomessa oli 7 kielikylpyluokkaa, joissa oli 137 oppilasta. Keskimääräinen luokkakoko oli 20 oppilasta. Ala-asteen suomen kielen kielikylpyyn osallistui 90 oppilasta, kaikki Pohjanmaalla. Nämä oppilaat olivat jakautuneet 4 luokalle, jolloin keskimääräinen luokkakoko oli 23 oppilasta.

Yläasteet

Lukuvuonna 1998/99 Suomessa oli 3 ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavaa yläasteen koulua, jotka kaikki ilmoittivat koulun olevan suomenkielinen (ks. kuvio 1). Suomen ensimmäinen ruotsin kielen kielikylpyä tarjoava yläaste aloitti syksyllä 1994 Vaasassa. Tämä yläaste tarjosi kielikylpyä vain Suomen kahdelle ensimmäiselle kielikylpyryhmälle, joten kielikylpy loppui siellä keväällä 1998. Syksyllä 1997 aloitti Vaasassa Suomen toinen ruotsin kielen kielikylpyä tarjoava yläaste. Yläasteen kielikylpy laajeni syksyllä 1998 muualle Suomeen, kun ruotsin kielen kielikylpyä alettiin tarjota yhdellä yläasteella Espoossa sekä yhdellä Kokkolassa. Kielikylpyä on Vaasassa kahdella luokka-asteella sekä Espoossa ja Kokkolassa

yhdellä luokka-asteella. Kaikilla luokka-asteilla on samassa koulussa useampi yksikieliseen yleisopetukseen osallistuva rinnakkaisluokka.

Suomessa oli lukuvuonna 1998/99 yhteensä neljä yläasteen kielikylpyluokkaa (ks. taulukko 3). Kielikylpyoppilaita oli Pohjanmaalla 54 jakautuneena kolmelle luokalle, jolloin keskimääräinen luokkakoko oli 18 oppilasta. Uudenmaan ainoalla yläasteen kielikylpyluokalla oli 14 oppilasta. Suomessa oli lukuvuonna 1998/99 yhteensä 68 yläasteen kielikylpyoppilasta (keskimääräinen luokkakoko 17 oppilasta).

Taulukko 3. Ruotsin ja suomen kielen kielikylpyä tarjoavien yläasteen koulujen, kielikylpyluokkien ja kielikylpyoppilaiden lukumäärä sekä kielikylpyluokkien keskimääräinen luokkakoko Suomessa lukuvuonna 1998/99.

Yläasteet	Pohjanmaa	Uusimaa	Yhteensä
kielikylpykieli	ruotsi	ruotsi	ruotsi
kouluja	2	1	3
kielikylpyluokkia	3	1	4
kielikylpyoppilaita	54	14	68
luokkakoko (ka)	18	14	17

Vuonna 1999 kielikylpyopetuksen aloittamista suunnittelee 2 yläastetta ja vuoden 2000 jälkeen 12 yläastetta. Eniten uusia yläasteita on aloittamassa kielikylpyopetuksen tarjoamisen syksyllä 2000 (6 yläastetta), jolloin lukuvuonna 1994/95 ala-asteen kielikylvyn aloittaneet luokat ovat siirtymässä yläasteelle. Yläasteita ei lomakkeessa pyydetty erikseen ilmoittamaan onko suunniteltu kielikylpyopetus ruotsin- tai suomenkielistä, mutta kahdessa lomakkeessa kuitenkin kerrotaan suunnitellun kielikylpyopetuksen pääasiallisen kielikylpykielen olevan ruotsi ja yhdessä suomi.

3.3 Oppilasvalinta kielikylvyssä

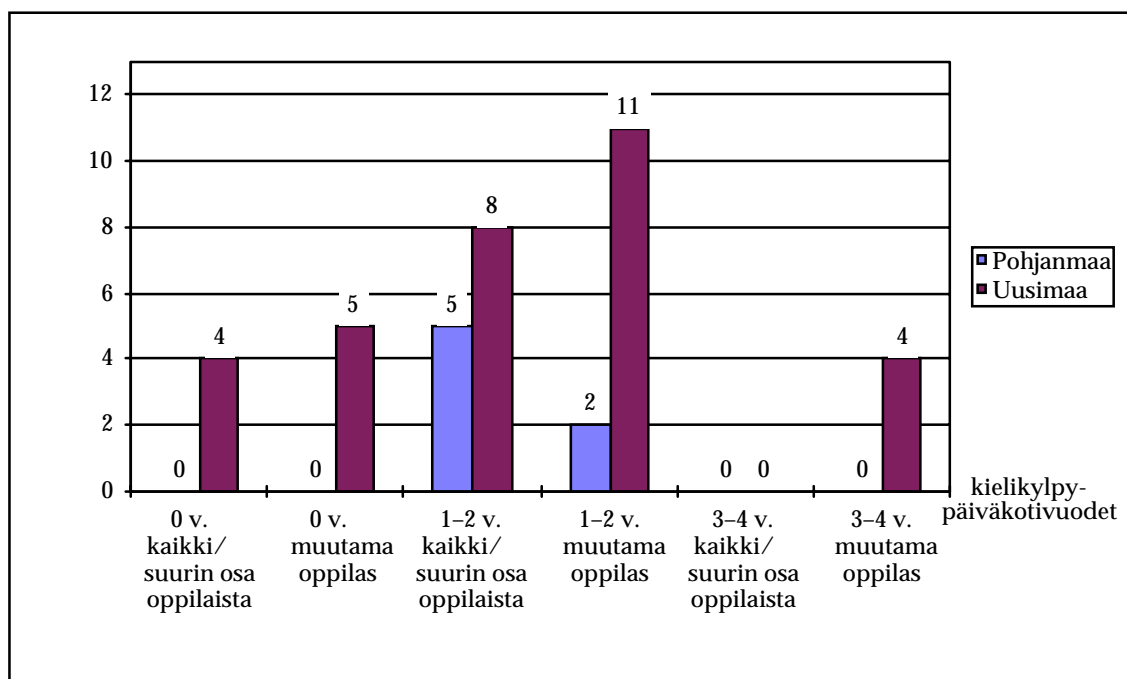
Karita Mård

Kartoituslomakkeessa oli kaksi kysymystä, joilla pyrittiin selvittämään kielikylpyoppilaiden kielikylpytaustaa ennen ala- ja yläastetta sekä oppilaiden valintaa ala- ja yläasteen kielikylpyluokalle.

Ala-asteet

Suurin osa Uudenmaan kielikylpyoppilaita ja kaikki Pohjanmaan kielikylpyoppilaat olivat osallistuneet päiväkodissa 1-2 vuotta kielikylpyyn siirtyessään

ala-asteen ruotsin tai suomen kielen kielikylpyyn (kuvio 4). Yksi Pohjanmaan kuudesta ala-asteesta ei vastannut tähän kysymykseen.

Kuvio 4. Kielikylpyvuosien määrä päiväkodissa ennen ala-asteen kielikylpyluokalle siirtymistä ruotsin ja suomen kielen kielikylpyä tarjoavissa kouluissa Suomessa lukuvuonna 1998/99.

Neljä ala-astetta kahdestakymmenestäyhdestä ilmoitti, että kaikki tai suurin osa sen kielikylpyoppilaista oli aloittanut kielikylpynsä ilman kielikylpypäiväkotitaustaa. Kaikki nämä neljä ala-astetta sijaitsevat Uudellamaalla. Lisäksi neljän muun Uudenmaan ala-asteen oppilaista muutama oli aloittanut kielikylpynsä ilman kielikylpypäiväkotitaustaa. Pohjanmaalla kaikki ala-asteen kielikylpyoppilaat olivat olleet vähintään vuoden ja enintään kaksi vuotta kielikylpypäiväkodissa ennen ala-asteelle siirtymistään. Neljälle Uudenmaan ala-asteelle oli tullut oppilaita, jotka olivat olleet kolme tai neljä vuotta kielikylpypäiväkodissa.

Vain kuudella Uudenmaan viidestätoista ala-asteesta ja kolmella Pohjanmaan kuudesta ala-asteesta oli kaikilla koulunsa aloittavilla kielikylpyoppilailla saman pituinen kielikylpytausta. Taustana oli Uudellamaalla joko yksi tai ei yhtään ja Pohjanmaalla yksi tai kaksi kielikylpypäiväkotivuotta. Kuudella Uudenmaan ala-asteella oli koulunsa aloittavien kielikylpyoppilaiden kielikylpypäiväkotitausta hyvin eri pituinen. Osa oppilaista ei ollut ollut lainkaan kielikylpypäiväkodissa ja osa oli ollut siellä kaksi vuotta. Joillekin kielikylpyä tarjoaville ala-asteille taas oli tullut oppilaita, jotka olivat olleet vuoden kielikylpypäiväkodissa, kun toiset oppilaat olivat olleet siellä neljä vuotta. Vastauksista ei käy suoraan ilmi oliko samalle luokalle tullut oppilaita, joilla oli eri pituinen kieli-

kylpypäiväkotitausta vai oliko oppilaiden tausta vaihdellut vuosittain. Niiden ala-asteiden yhteydessä, jotka ilmoittivat vain muutaman oppilaan omanneen tietyn pituisen kielikylpytaustan (esim. 10 oppilasta yhden päiväkotivuoden, 2 oppilasta kaksi päiväkotivuotta, yksi oppilas kolme päivä-kotivuotta) voidaan todeta, että samalla luokalla oli eri pituisen kielikylpy-päiväkotitaustan omaavia oppilaita. Tällaisia ala-asteita on Pohjanmaalla yksi ja Uudellamalla neljä. Moni Uudenmaan ala-aste ilmoitti, että oppilailla oli useamman pituinen kielikylpy-päiväkotitausta, muttei valitettavasti maininnut niiden yhteydessä oppilasmääriä, joista olisi voinut päätellä saman kielikylpyluokan oppilaiden taustan.

Kaikki samalla luokalla aloittavat kielikylpyoppilaat olivat tulleet kaikille Pohjanmaan ala-asteille samasta kielikylpypäiväkodista. Kaksi Pohjanmaan ala-astetta ilmoitti, että heille oli tullut oppilaita kahdesta tai kolmesta päiväkodista. Eri päiväkodeista tulevat lapset menivät kuitenkin eri luokille, koska kaikki Pohjanmaan kielikylpypäiväkodit ottavat vuosittain kielikylpyryhmäänsä keskimäärin 25 samanikäistä (5- tai 6-vuotiasta) lasta, jotka jatkavat automaattisesti, ilman testiä tai pääsykoetta, päiväkodista kouluun yhtenä ryhmänä (ks. taulukko 4).

Ainoastaan yksi Pohjanmaan ala-asteista ilmoitti olevansa tyytymätön oppilaiden valintaan kielikylpyyn. Tämä ala-aste ei pitänyt tarpeellisena muutosta oppilasvalintaan oppilaiden siirtyessä päiväkodin kielikylvystä ala-asteen kielikylvyn, vaan se toivoi muutosta valintamenettelyyn jo lasten aloittaessa kielikylvyn päiväkodissa. Muutostoivomuksena oli, etteivät jo kielikylvyssä olevien oppilaiden sisarukset olisi itseoikeutettuja päiväkodin kielikylpyryhmiin. Yksi ala-aste taas nimenomaan painotti, että perhe on valmiiksi sitoutunut kielikylpyyn, jos heillä on ennestään lapsia kielikylvyssä. Yksi ala-aste perusteli automaattista oppilasvalintaansa sillä, että pääsykoe muuttaisi kielikylvyn elitistiseksi. Yksi Pohjanmaan ala-aste ei ollut ottanut kantaa valintakäytännön muuttamista käsittelevään kysymykseen. Varsinais-Suomessa kielikylpypäivä-kodissa on sisarusryhmä, joten kielikylpyluokille voi tulla oppilaita myös kielikylpypäiväkodin ulkopuolelta, mikäli tilaa on. Nämä oppilaat valitaan hakujärjestyksessä. Varsinais-Suomen kielikylpyala-aste haluaisikin muuttaa valintakäytäntöä siten, että kaikilta oppilailta vaadittaisiin kielikylpypäiväkotitausta.

Taulukko 4. Oppilasvalinta ruotsin ja suomen kielen kielikylpyä tarjoavissa kouluissa Suomessa lukuvuonna 1998/99.

	Ala-asteet			Yläasteet
	Pohjanmaa	Uudenmaa	yhteensä	yhteensä
automaattisesti	6	9	15	3
testin perusteella	0	5	5	0
muulla tavalla	0	1	1	0

Suurin osa Uudenmaan kielikylpyä tarjoavista ala-asteista oli saanut oppilaansa kahdesta tai useammasta kielikylpypäiväkodista luultavasti siitä syystä, että suurin osa Uudenmaan päiväkotilapsista osallistuu kielikylpyyn 3–6-vuotiaiden sisarusryhmässä. Tällöin yhdessä päiväkotiryhmässä ei ole tarpeeksi samanikäisiä lapsia koululuokan perustamiseksi. Näistä kielikylpypäiväkodeista päästään suurimmaksi osaksi automaattisesti kielikylpyä tarjoavalle ala-asteelle, mutta kaksi ala-astetta ilmoitti testaavansa oppilaiden äidinkielen taidot, ennenkuin nämä saavat siirtyä päiväkodista ala-asteen kielikylpyyn (ks. taulukko 4). Ala-asteet, joihin oppilaat pääsevät automaattisesti päiväkodista olivat yhtä lukuunottamatta tyytyväisiä käytäntöön. Tyytymätön ala-aste haluaisi jonkinlaisen muutoksen valintakäytäntöön, koska kaikki halukkaat eivät mahdu koulun kielikylpyluokalle.

Neljälle Uudenmaan ala-asteelle kaikki kielikylpyoppilaat olivat tulleet yhdestä kielikylpypäiväkodista. Kolmelle ala-asteelle oli jatkettu automaattisesti päiväkodista ja yhdellä ala-asteella oli kartoitettu ensin oppilaiden äidinkieli, yleinen koulukasvatus ja sosiaaliset taidot, ennenkuin oppilaat olivat saaneet siirtyä ala-asteen kielikylpyyn. Vain yksi automaattisesti kielikylpypäiväkodista oppilaansa ottava ala-aste oli tyytyväinen käytäntöön, kuten myös testin perusteella oppilaansa valitseva ala-aste omaan käytäntöönsä. Kaksi ala-astetta haluaisi muuttaa automaattista valintaa ja testata oppilaiden kielellisiä kykyjä ennen heidän siirtymistään päiväkodista ala-asteelle.

Neljälle Uudenmaan ala-asteelle oppilaat olivat tulleet pääasiallisesti ilman kielikylpypäiväkotitaustaa. Kaikki nämä ala-asteet toteuttavat osittaista kielikylpyä. Etusijalla oppilasvalinnassa olivat olleet halukkaat lähialueella asuvat oppilaat. Kahdelle ala-asteelle halukkaat olivat päässeet ilman testejä ja kahdelle ala-asteelle halukkaiden kielellinen valmius oli testattu, ennenkuin he saavat aloittaa kielikylvyn. Kumpikaan ilman testejä oppilaansa valitseva ala-aste ei pitänyt tarpeellisena käytännön muuttamista. Toinen ala-aste toivoi, että oppilailla olisi vähän kokemusta kielikylvystä päiväkodissa ennen ala-asteelle tuloa. Myös testejä käyttävät ala-asteet olivat periaatteessa tyytyväisiä valintakäytäntöönsä. Toinen ala-aste tosin toivoi selkeyttä kielellisen valmiuden kartoitukseen,

vanhemmille tietoa kartoituksen merkityksestä sekä kartoituksen tekemistä pakolliseksi.

Yläasteet

Kaikki Suomessa yläasteen kielikylpyyn osallistuvat oppilaat olivat olleet kielikylpyluokalla myös ala-asteella ja kaikki oppilaat olivat tulleet yläasteella yhdeltä ala-asteelta. Ala-asteen kielikylpyoppilaat olivat jatkaneet kaikilla paikkakunnilla automaattisesti yläasteen kielikylpyyn, ja tämä käytäntö jatkuu tulevaisuudessakin kahdella yläasteella. Yksi kielikylpyä tarjoava yläaste suunnittelee karsintakriteerien käyttämistä tulevaisuudessa, kun koululle karttuu enemmän kokemusta kielikylpyopetuksesta. Koulu ei eritellyt millaisia valintakriteerejä se aikoo käyttää.

3.4 Kielikylpyopetuksen tavoitteet

Karita Mård

Kartoituslomakkeen kahden kysymyksen monivalintavaihtoehtot käsittelivät kielikylpyopetuksen mainintaa koulun opetussuunnitelmassa sekä kielikylpyopetuksen vaikutusta oppiaineiden oppimistavoitteisiin ja -tuloksiin. Lisäksi kielikylpyä tarjoavia kouluja pyydettiin nimeämään millaisen kielellisen tason koulu odottaa kielikylpyopetuksen antavan oppilaille.

3.4.1 Kielikylpyopetuksen maininta opetussuunnitelmassa

Ala-asteet

Kielikylpyopetus oli mainittu vähintään yleisesti 20 kielikylpyä tarjoavan ala-asteen opetussuunnitelmassa (ks. taulukko 5). Vain yksi ala-aste Pohjanmaalta ilmoitti, ettei kielikylpyopetusta ole erikseen mainittu koulun opetussuunnitelmassa. Koko Suomen kielikylpyä tarjoavia ala-asteita ajatellen olivat kaikki kolme vastausvaihtoehtoa kielikylpyopetuksen mainitsemisesta opetussuunnitelmassa lähes yhtä yleisiä. Kielikylvyn aloitusvuosi koulussa ei ollut vaikuttanut siihen, kuinka yksityiskohtaisesti tavoitteet oli määritelty koulun opetussuunnitelmassa. Muutama jo useamman vuoden kielikylpyä tarjonnut ala-aste ilmoitti, että kielikylpy oli vain yleisesti mainittu opetussuunnitelmassa, kun taas muutama juuri kielikylvyn aloittanut ala-aste ilmoitti, että opetussuun-

nitelmassa oli tavoitteiden, laajuuden ja toteutustavan lisäksi määritelty kielikylypoppilaiden kielelliset tavoitteet kaikille luokka-asteille.

Taulukko 5. Kielikylypöpetuksen mainitseminen opetussuunnitelmassa ruotsin ja suomen kielen kielikylypö tarjoavissa kouluissa Suomessa lukuvuonna 1998/99.

	Ala-asteet			Yläasteet
	Pohjanma	Uusimaa	yhteensä	yhteensä
kielikylypöpetusta ei erikseen mainittu	1	0	1	1
kielikylypöpetus mainittu yleisesti	3	4	7	0
kielikylypöpetuksen tavoitteet, laajuus ja toteutustapa määritelty	1	6	7	2
kielikylypöpetuksen tavoitteet, laajuus, toteutustapa ja kielelliset tavoitteet määritelty	1	5	6	0

Suurin osa Pohjanmaan ala-asteista ilmoitti, että kielikylypöpetus oli mainittu yleisesti koulun opetussuunnitelmassa, kun taas yleisin vastausvaihtoehto Uudellamalla oli, että kielikylypöpetuksen tavoitteet, laajuus ja toteutustapa oli määritelty opetussuunnitelmassa. Tällaisia ala-asteita oli Pohjanmaalla vain yksi. Uudenmaan ala-asteista viisi oli suunnitellut kielikylypöpetuksensa niin yksityiskohtaisesti, että koulun opetussuunnitelmassa oli tavoitteiden, laajuuden ja toteutustavan lisäksi määritelty kielikylypöoppilaiden kielelliset tavoitteet kaikille luokka-asteille. Vain yhdellä Pohjanmaan ala-asteista oli opetussuunnitelmasaan näin yksityiskohtaiset kielikylypöpetuksen tavoitteet.

Yläasteet

Kaksi Suomessa kielikylypö tarjoavaa yläastetta kolmesta ilmoitti, että kielikylypöpetuksen tavoitteet, laajuus ja toteutustapa oli määritelty koulun opetussuunnitelmassa (ks. taulukko 5). Yksi Suomen kielikylypö tarjoavista yläasteista taas ilmoitti, ettei kielikylypöpetusta oltu erikseen mainittu koulun opetussuunnitelmassa.

3.4.2 Oppiaineiden oppimistavoitteet ja oppimistulokset kielikylyvyssä

Ala-asteet

Lähes kaikki Suomen kielikylypöpetusta tarjoavat ala-asteet ilmoittivat, ettei kielikylypö ole vaikuttanut mitenkään oppiaineiden oppimistavoitteisiin, vaan ne ovat samat kuin ensikielellä opiskeltaessa (ks. taulukko 6). Yksi Pohjanmaan ja

yksi Uudenmaan ala-aste ilmoitti, että oppimistavoitteet ovat yleensä korkeammat kuin ensikielellä opiskeltaessa ja yksi Pohjanmaan ala-aste ilmoitti, että oppimistavoitteet ovat samat tai korkeammat kuin ensikielellä opiskeltaessa. Yksikään ala-aste ei ollut vastannut, että oppimistavoitteet olisivat matalammat kuin ensikielellä opiskeltaessa.

Taulukko 6. Oppiaineiden oppimistavoitteet kielikylpyopetuksessa verrattuna yksikieliseen yleisopetukseen ruotsin ja suomen kielikylpyä tarjoavissa kouluissa Suomessa lukuvuonna 1998/99.

	Ala-asteet			Yläasteet
	Pohjanmaa	Uusimaa	yhteensä	yhteensä
korkeammat	1	1	2	0
samat	4	14	18	3
matalammat	0	0	0	0
samat t. korkeammat	1	0	1	0
samat t. matalammat	0	0	0	0

Neljätoista Suomen kahdestakymmenstäyhdestä kielikylpyä tarjoavasta ala-asteesta ilmoitti, että oppiaineiden oppimistulokset ovat kielikylvyssä samat tai paremmat kuin ensikielellä opiskeltaessa (ks. taulukko 7). Pohjanmaan ala-asteista viisi kuudesta vastasi näin. Yksi ala-aste oli eritellyt, että oppimistulokset ovat joskus paremmat ja joskus heikommat. Tämä ala-aste oli vain yleisesti maininnut kielikylpyopetuksen opetussuunitelmassaan. Tämän koulun vastauksesta kuten useimman kahden tai useamman vastausvaihtoehdon valinneen koulun vastauksesta ei käy ilmi tarkoitetaanko vaihtelulla tiettyjen oppiaineiden vai tiettyjen oppilaiden oppimistuloksia. Vain yksi useamman vastausvaihtoehdon valinnut koulu oli maininnut erikseen, että oppimistuloksissa on oppilaskohtaisia vaihteluja.

Taulukko 7. Oppiaineiden oppimistulokset kielikylpyopetuksessa verrattuna yksikieliseen yleisopetukseen ruotsin ja suomen kielikylpyä tarjoavissa kouluissa Suomessa lukuvuonna 1998/99.

	Ala-asteet			Yläasteet
	Pohjanmaa	Uusimaa	yhteensä	yhteensä
paremmat	1	2	3	2
samat	3	4	7	1
heikommat	0	2	2	0
samat t. paremmat	1	3	4	0
samat t. heikommat	0	3	3	0
paremmat t. heikommat	1	1	2	0

Pohjanmaan ala-asteet ovat varsin yhtenäisiä arvioidessaan kielikylpyoppilaidensa oppimistuloksia yksikieliseen yleisopetukseen osallistuneisiin oppilaisiin verrattuna, mutta Uudenmaan ala-asteiden välillä on eroja. Suurin osa Uuden-

maan ala-asteista (10/15) ilmoitti kielikylpyoppilaiden saavuttavan samat oppimistuloksiin kuin ensikieliseen opetukseen osallistuneet oppilaat. Kolme näistä ala-asteista oli lisäksi eritelty, että joskus oppimistulokset ovat myös paremmat ja kolme, että oppimistulokset ovat joskus myös heikommät. Kahdella ala-asteella kielikylvyn oppimistulokset ovat pelkästään paremmat. Kahdella ala-asteella oppimistavoitteet jäivät pelkästään heikommiksi ensikieliseen opiskeleluun verrattuna. Yksi ala-aste ilmoitti, että oppimistulokset ovat joskus paremmat ja joskus heikommät.

Kouluja pyydettiin oppiaineiden oppimistavoitteiden lisäksi vielä kirjaamaan millaisen kielellisen tason kielikylpyoppilaiden odotetaan saavuttavan käytyään koulun kielikylpyohjelman. Vastauksissa oppilaiden kielellisen tason tavoite oli määritelty enimmäkseen varsin avoimesti termillä toiminnallinen tai käytännön kaksi- tai monikielisyys. Kaksikielisyys oli neljän Pohjanmaan ja kahdeksan Uudenmaan ala-asteen tavoite, kun taas yksi ala-aste Pohjanmaalla ja yksi Uudellamaalla mainitsi tavoitteessaan monikielisyyden. Yleensä kaksi- tai monikielisyyden yhteydessä mainittiin myös toiminnallinen tai käytännön kielitaito.

Viisi Pohjanmaan ja kahdeksan Uudenmaan ala-astetta on määritellyt kielikylpyoppilaiden kielitaitotavoitteeksi toiminnalliset tai käytännön kielitaidot. Ne koulut, jotka eivät maininneet kielellisen tason tavoitteessaan kaksi- tai monikielisyyttä olivat todennäköisesti keskittyneet vastauksessaan kielikylpyoppilaiden kielitaitoon nimenomaan kielikylpykielessä. Uudenmaan ala-asteista viisi eritteli kielitaitotavoitteet kielen eri osa-alueille. Näiden ala-asteiden tavoitteena oli yleensä hyvät taidot puheen ja luetun ymmärtämisessä sekä hyvä taito puhua ja kirjoittaa kielikylpykieltä. Yksi ala-aste odotti kielikylpyoppilaiden oppivan ala-asteen aikana myös kieliopin perusteet. Tämän ala-asteen opetus suunnitelmassa on määritelty kielikylpyopetuksen kielelliset tavoitteet. Neljä muuta opetus suunnitelmassa kielikylpyopetuksen kielelliset tavoitteet määritellyttä koulua ei ollut tässä vastauksessa eritelty kielellisiä tavoitteita. Kahdella osittaista kielikylpyä toteuttavalla ala-asteella odotukset kielikylpyoppilaiden kielikylpykielen tuottamisen suhteen ovat alhaisemmat kuin kielen ymmärtämisen suhteen. Näillä ala-asteilla oppilaiden odotetaan saavuttavan tyydyttävän tai ainakin heikomman taidon puhua kielikylpykieltä kuin ymmärtää sitä.

Osa ala-asteista oli toiminnallisen ja käytännön kielitaidon lisäksi eritelty missä kielitaidolla tulisi selviytyä. Kahdella Pohjanmaan ala-asteella odotettiin, että kielikylpyoppilaiden kielitaidot riittävät jatkamaan kielikylpyä yläasteella. Toisella ala-asteella korostettiin osallistumista yläasteen opetukseen, niin kielikylpykielellä kuin ensikielellä ja muilla kielillä, kun toisella mainittiin vain kielikylpykielinen opetus. Uudenmaan ala-asteet eivät maininneet jatko-opintoihin tarvittavaa kielitaitoa, mutta yksi ala-aste oli eritelty, että

kielikylpykielen kielitaitojen tulisi riittää asiointiin, tv- ja radio-ohjelmien seuraamiseen sekä lukunautintojen kokemiseen.

Yläasteet

Kaikki Suomen kielikylpyopetusta tarjoavat yläasteet ilmoittivat, ettei kielikylpy ole vaikuttanut mitenkään oppiaineiden oppimistavoitteisiin, vaan ne ovat samat kuin ensikielellä opiskeltaessa (ks. taulukko 6). Yksikään yläaste ei ollut vastannut, että oppimistavoitteet olisivat matalammat kuin ensikielellä opiskeltaessa.

Yksi kolmesta Suomessa kielikylpyä tarjoavasta yläasteesta ilmoitti, että oppiaineiden oppimistulokset ovat kielikylvyssä samat ja yksi, että ne ovat paremmat kuin ensikielellä opiskeltaessa (ks. taulukko 7). Yhdellä yläasteella kielikylvyn oppimistulokset eivät olleet yksiselitteisesti samat kuin ensikielisessä opiskelussa. Tämä yläaste ilmoitti, että oppimistulokset joskus jäävät heikommiksi. Yläaste ei kuitenkaan ollut eritellyt koskevatko heikommät tulokset eri oppiaineita vai yksittäisiä oppilaita.

Yksikään yläaste ei maininnut, että kielikylpyoppiladen odotetaan saavuttavan kaksi- tai monikielisyyden käytyään koulun kielikylpyohjelman. Sen sijaan yhdellä yläasteella odotetaan kielikylpyoppilaiden saavuttavan vähintään A1-kielen tason kielikylpykielessä. Yksi yläaste oli määritellyt kielikylpyoppilaiden kielitaitotavoitteeksi toimivan käytännön kielitaidon. Yhdellä yläasteella kielikylvyn odotetaan antavan valmiudet sekä ensikielisiin että kielikylpykielisiin jatko-opintoihin.

3.5 Kielikylpyopetuksen toteutus

Martina Buss

Kartoituksessa kielikylpyopetuksen toteutusta eri kouluissa tiedusteltiin yhdellätoista kysymyksellä, jotka käsittelivät sekä käytännön toteutusta että koulujen kokemuksia kielikylpyopetuksesta. Lomakkeen kysymyksillä pyrittiin selvittämään mm. opetuskieliin ja varsinaisella kielikylpykielellä opettaviin aineisiin liittyviä seikkoja sekä kielikylvyn periaatteiden merkitystä opetusta toteutettaessa. Lisäksi tiedusteltiin yksityiskohtia koulujen yhteistyöstä muiden koulujen kanssa sekä millaisen merkinnän kielikylpyopetukseen osallistuneet oppilaat saavat todistuksiinsa.

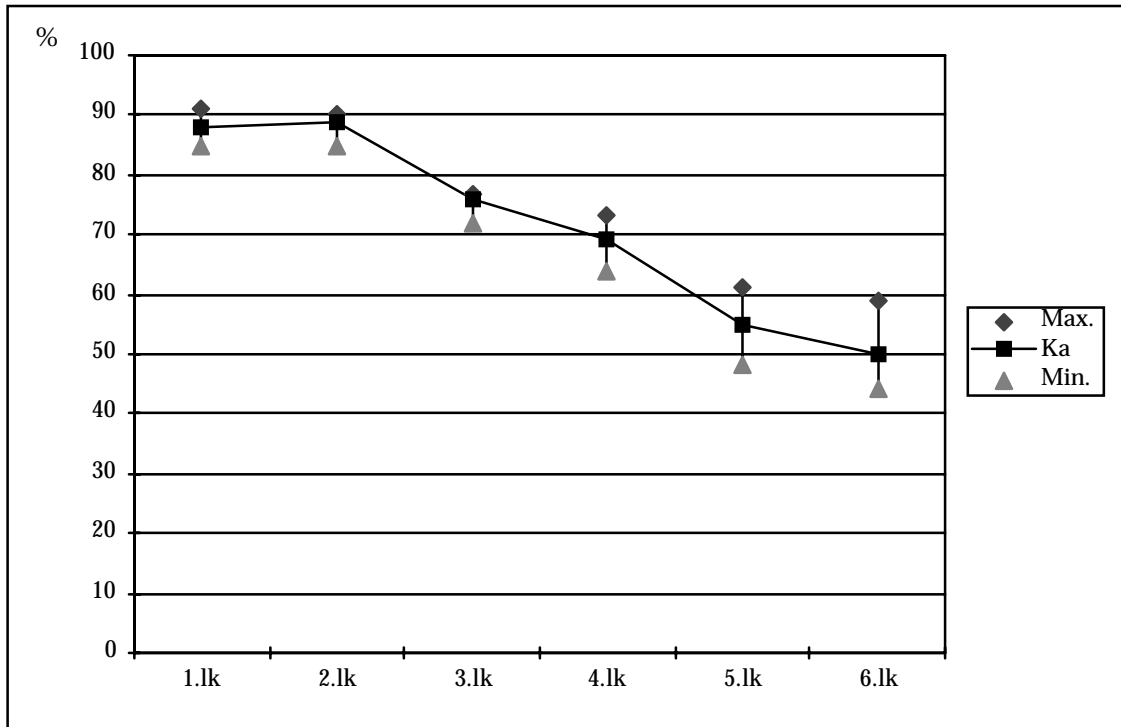
3.5.1 Opetuskielten jakautuminen kielikylvyssä

Kielikylpyopetuksen toteutusta eri kouluissa pyrittiin selvittämään pyytämällä tietoja opetuskielten jakautumisesta eri luokka-asteilla. Opetuskielten jakautumista arvioitaessa huomioitiin ainoastaan ensikielellä ja varsinaisella kielikylpykielellä annettava opetus. Siten näillä kahdella kielellä annettavan opetuksen yhteenlasketusta tuntimäärästä muodostuu 100 % ja muiden kielten opetus jää tämän ulkopuolelle. Opetuskielten osuuksien käsittelyssä päädyttiin tähän ratkaisuun, koska joissakin kouluissa esim. kolmannen kielen opetus alkaa jo ensimmäisellä luokalla kun taas toisissa kouluissa kolmannen kielen opetus alkaa vasta kolmannella luokalla. Lisäksi joissakin kouluissa myös neljännen kielen opetus aloitetaan jo ala-asteella.

Ala-asteet

Kyselyn mukaan Pohjanmaalla opetuskielet jakautuvat samankaltaisesti kielikylpyopetusta tarjoavilla ala-asteen kouluilla (ks. kuvio 5). Ensimmäisellä ja toisella luokalla 85–91 % opetuksesta annetaan varsinaisella kielikylpykielellä ja 9–15 % ensikielellä. Käytännössä ensikielellä opetetaan tällöin 2–3 viikkotuntia ja kielikylpykielellä 16–19 viikkotuntia (eri koulujen kokonaistuntimäärä vaihteli jonkin verran). Kolmannella luokalla 72–77 % opetuksesta annetaan kielikylpykielellä (15–17 viikkotuntia) ja 23–28 % ensikielellä (5–7 viikkotuntia). Näiden kolmen ensimmäisen kouluvuoden aikana vaihteluväli eri koulujen toteuttaman kielikylvyn välillä on 5–6 prosenttiyksikköä, eli suhteellisen pieni. Neljännellä luokalla 64–73 % opetuksesta annetaan varsinaisella kielikylpykielellä ja 27–36 % ensikielellä. Tällöin on kyse 14–17 viikkotunnista kielikylpykielellä ja 6–8 viikkotunnista ensikielellä. Viidennellä ja kuudennella luokalla osassa kouluista opetuskielten osuudet ovat jo tasan 50 % ja 50 %, mutta näillä luokka-asteilla myös vaihtelu eri koulujen välillä on suurempi kuin alemmilla luokka-asteilla. Näin ollen viidennen luokan opetuksesta 48–61 % (11–14 viikkotuntia) ja kuudennen luokan opetuksesta 44–59 % (10–13 viikkotuntia) annetaan varsinaisella kielikylpykielellä. Tällöin ensikielisen opetuksen osuudeksi jää viidennellä luokalla 39–52 % (10–13 viikkotuntia) ja kuudennella luokalla 41–56 % (9–13 viikkotuntia). Erot eniten kielikylpykielistä opetusta tarjoavan ja vähiten kielikylpykielistä opetusta tarjoavan koulun välillä on viidennellä luokalla 13 prosenttiyksikköä ja kuudennella luokalla 15 prosenttiyksikköä. Periaate kuitenkin on kaikissa kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa Pohjanmaalla sama. Ensikielisen opetuksen suhteellinen osuus lisääntyy ala-asteen aikana ja on viidennen ja kuudennen luokan aikana lähes 50 % opetuksesta.

Kuviosta 5 näkyy koulujen keskiarvo opetuskielten suhteissa sekä vaihteluväli. Pohjanmaalla kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen varsinaisella kielikylpykielellä annettavan opetuksen keskimääräinen osuus on 1. luokalla 88 %, 2. luokalla 89 %, 3. luokalla 76 %, 4. luokalla 69 %, 5. luokalla 55 % ja 6. luokalla 50 %. Vaihtelu opetuskielten jakautumisen suhteen on hyvin pientä eri ohjelmien välillä Pohjanmaalla.

Max.=eniteten kielikylpykielistä opetusta eri luokka-asteilla tarjoava ohjelma

Ka=keskiarvo

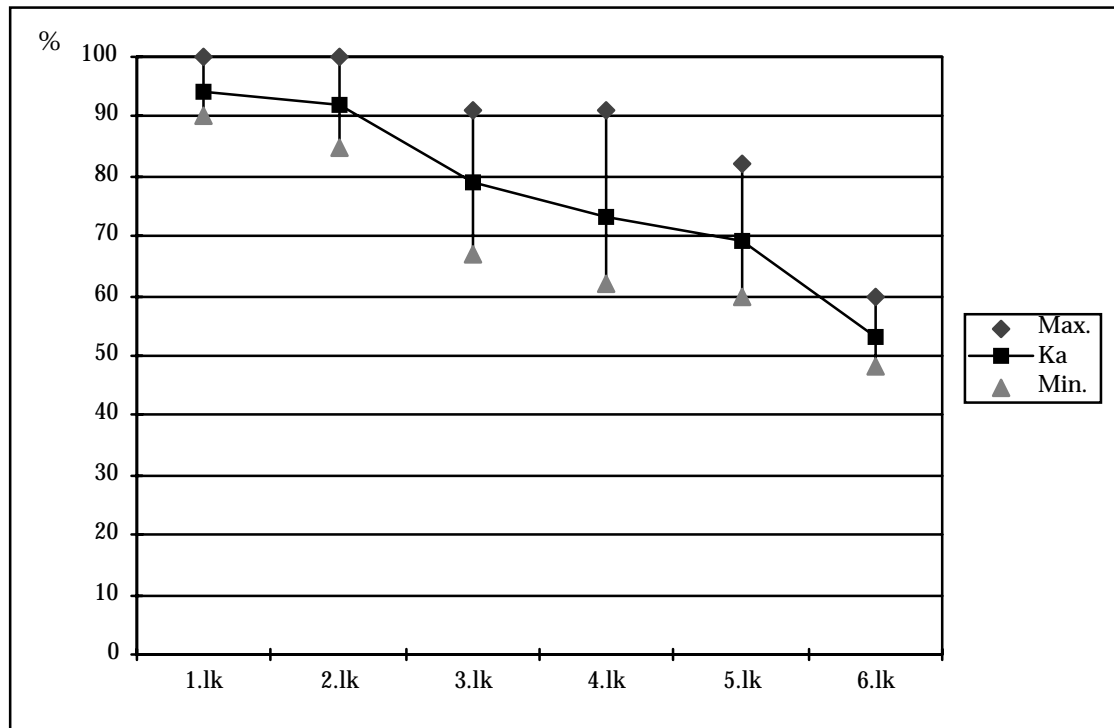
Min.=vähiten kielikylpykielistä opetusta eri luokka-asteilla tarjoava ohjelma

Kuvio 5. Opetuskielten jakautuminen keskimäärin (ensikieli ja varsinainen kielikylpykieli) sekä vaihteluväli ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetusta tarjoavissa ala-asteen kouluissa Pohjanmaalla lukuvuonna 1998/99.

Uudellamaalla kielikylpyopetusta tarjoavat koulut jakautuvat selvästi kahteen ryhmään. Toisaalta kouluihin, jotka näyttäisivät toteuttavan varhaista täydellistä kielikylpyä (9 koulua) ja toisaalta kouluihin, joiden ohjelma kielijakauman suhteen muistuttaa varhaista osittaista kielikylpyä (6 koulua) (vrt. kuvio 1 kappaleessa 1.1). Kuitenkin näidenkin kahden ryhmän sisällä on huomattavia eroja opetuskielten jakautumisen suhteen eri koulujen kielikylpysovelluksissa.

Uudenmaan varhaisissa täydellisissä kielikylpyohjelmissä varsinaisella kielikylpykielellä annetaan ensimmäisellä luokalla 90–100 % opetuksesta ja toisella luokalla 85–100 % opetuksesta. Käytännössä kyse on 17–21 viikkotunnista toisella kielellä, jolloin ensikielelle jää 0–3 viikkotuntia. Kolmannella luokalla

opetusta annetaan kielikylpykielellä 67–91 % ja neljännellä 62–91 %. Tällöin on kyse 13–21 kielikylpykielisestä ja 2–8 ensikielisestä viikkotunnista. Viidennellä luokalla 60–82 % opetuksesta annetaan kielikylpykielellä ja kuudennella 48–60 %. Käytännössä tämä käsittää 11–18 viikkotuntia kielikylpykielellä ja 3–12 viikkotuntia ensikielellä. Vaihtelu on näissä kouluissa erittäin suurta. 1., 2. ja 6. luokilla 10–15 prosenttiyksikköä ja 3.–5. luokilla jopa 22–29 prosenttiyksikköä. Vaihtelu eri ohjelmien välillä näkyy selvästi kuviosta 6.

Max.=eniten kielikylpykielistä opetusta eri luokka-asteilla tarjoava ohjelma

Ka=keskiarvo

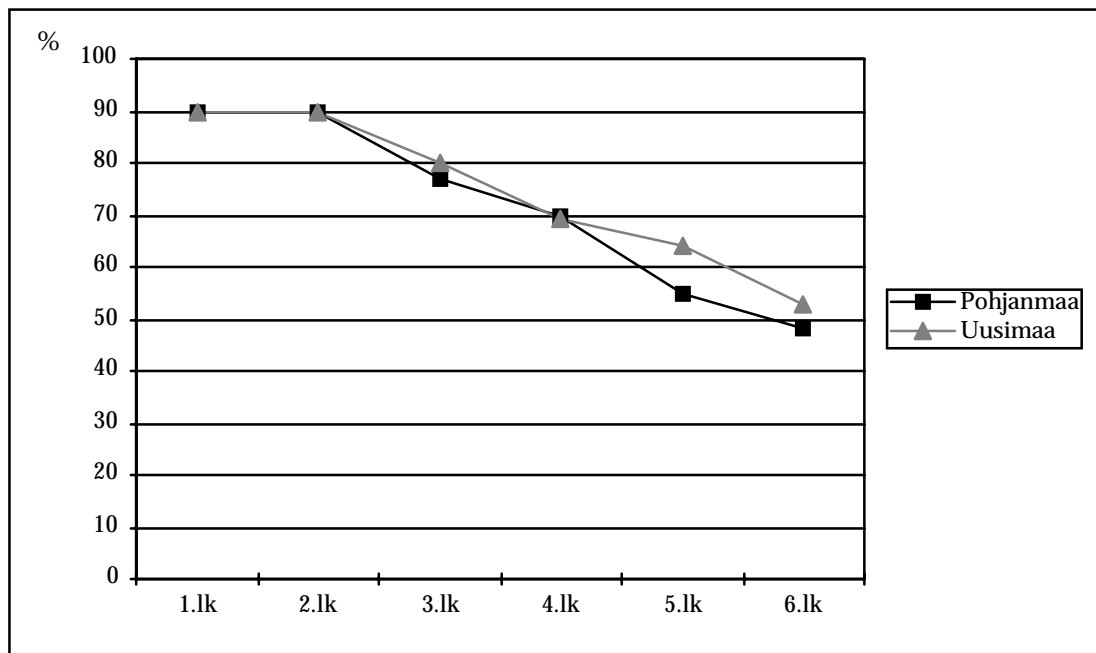
Min.=vähiten kielikylpykielistä opetusta eri luokka-asteilla tarjoava ohjelma

Kuvio 6. Opetuskielten jakautuminen keskimäärin (ensikieli ja varsinainen kielikylpykieli) sekä vaihteluväli ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetusta tarjoavissa ala-asteen kouluissa Uudellamaalla lukuvuonna 1998/99.

Uudellamaalla näyttäisi olevan kolme koulua, jotka ensimmäisellä luokalla antavat kaiken opetuksen varsinaisella kielikylpykielellä ja toisellakin luokalla vielä kaksi koulua opettaa ainoastaan kielikylpykielellä. Näistä kouluista kahdessa kielikylpykielen osuus ei vielä 3.–5. luokillakaan vähene kuten muissa Uudenmaan ja Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa ja näin ollen ensikielen osuus jää kovin vähäiseksi ala-asteen aikana. Esimerkiksi neljännellä luokalla toisessa näistä kouluista 82 % ja toisessa jopa 91 % opetuksesta annetaan edelleen varsinaisella kielikylpykielellä, joten ensikielen osuudeksi jää ainoastaan 2–3 tuntia viikossa. Näin ollen Uudenmaan kielikylpykielisen opetuksen keskiarvoiksi saadaan 1. luokalla 94 %, 2. luokalla 92 %, 3. luokalla

79 %, 4. luokalla 73 %, 5. luokalla 69 % ja 6. luokalla 53 %. Vaihteluväli Uudenmaan varhaisissa täydellisissä kielikylpyohjelmissä on erittäin suuri, vaikka kielijakauma keskiarvojen mukaan noudattelee ulkoisia puitteita, joiden mukaan ensikielen osuus opetuksessa lisääntyy ala-asteen aikana ja vakiintuu 50 %:iin viidennelle luokalle tultaessa. (Vrt. kuvio 1 kappaleessa 1.1.) Lähelle 50 %:a päästään Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa keskiarvojen mukaan kuitenkin vasta 6. luokalla (ks. kuvio 6).

Uudenmaan ja Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen keskiarvoja on hyödytöntä vertailla, koska edellämainitut kolme Uudenmaan koulua vääristävät jonkin verran Uudenmaan koulujen keskiarvoja. Siksi onkin mielenkiintoisempaa tarkastella kartoituksen mediaaniarvoja eli keskimmäisiä arvoja eri luokka-asteilla. Kielijakauman suhteen Pohjanmaan ja Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen mediaanit ovat hyvin lähellä toisiaan (ks. kuvio 7).

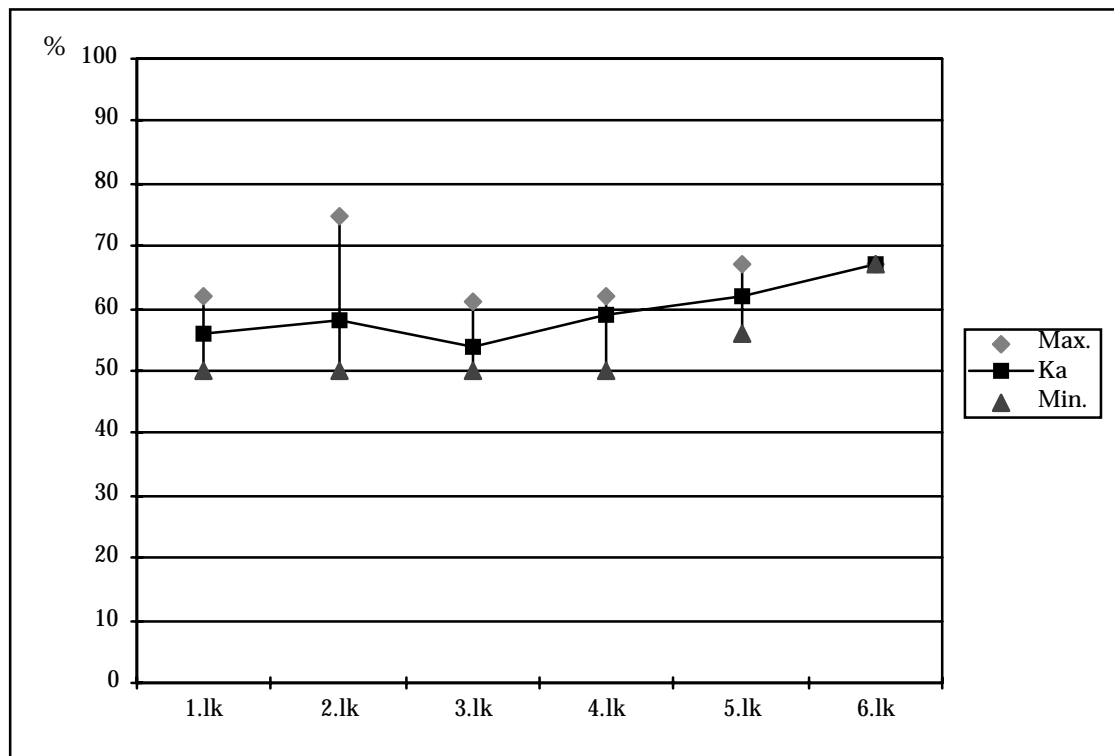

Kuvio 7. Opetuskielten (ensikieli ja varsinainen kielikylpykieli) jakautumisen mediaanit varhaista täydellistä ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetusta tarjoavissa ala-asteen kouluissa Pohjanmaalla ja Uudellamaalla lukuvuonna 1998/99.

Molempien alueiden ensimmäisen ja toisen luokan aikana 90 % opetuksesta annetaan kielikylpykielellä. Kolmannella luokalla on Pohjanmaalla 77 % ja Uudellamaalla 80 % opetuksesta varsinaisella kielikylpykielellä. Neljännellä luokalla ollaan jälleen lähes samoissa osuuksissa, Pohjanmaalla 70 % ja Uudellamaalla 69 % opetuksesta annetaan kielikylpykielellä. Hieman suurempaa vaihtelua näyttäisi olevan viidennellä ja kuudennella luokalla. Pohjanmaalla annetaan viidennellä luokalla 55 % ja kuudennella luokalla 48 % opetuksesta

kielikylpykielellä, kun taas Uudellamaalla on kielikylpykielisen opetuksen osuus viidennellä luokalla 64 % ja kuudennella luokalla 53 %.

Uudenmaan varhaista osittaista kielikylpyä tarjoavat koulut eroavat myös toisistaan jossain määrin (ks. kuvio 8). Ensimmäisellä luokalla kielikylpykielen osuus opetuksesta on 50–62 % (10–13 viikkotuntia), toisella luokalla 50–75 % (10–15 viikkotuntia), kolmannella luokalla 50–61 % (11–14 viikkotuntia), neljännellä luokalla 50–62 % (12–15 viikkotuntia), viidennellä luokalla 56–67 % (12,5–16 viikkotuntia) ja kuudennella luokalla 67 % (16 viikkotuntia). Osittaista kielikylpyä on kuudennella luokalla ainoastaan yhdessä koulussa. Erot eri luokilla annettavissa kielikylpykielisen opetuksen osuuksissa ovat 11–12 prosenttiyksikköä muilla paitsi toisella luokalla, jolloin erot ovat jopa 25 prosenttiyksikköä.

Max.=eniteten kielikylpykielistä opetusta eri luokka-asteilla tarjoava ohjelma

Ka=keskiarvo

Min.=vähiten kielikylpykielistä opetusta eri luokka-asteilla tarjoava ohjelma

Kuvio 8. Opetuskielten (ensikieli ja varsinainen kielikylpykieli) jakautuminen keskimäärin sekä vaihteluväli varhaista osittaista ruotsin kielen kielikylpyopetusta tarjoavissa ala-asteen kouluissa Uudellamaalla lukuvuonna 1998/99.

Mielenkiintoista osittaista kielikylpyä tarjoavien koulujen ohjelmassa on, että kielikylpykielen keskimääräinen osuus opetuksesta kasvaa ala-asteen aikana (ks. kuvio 8). Näin ollen Uudenmaan osittaisissa kielikylpyohjelmissa kielikylpykielen osuus on jonkin verran korkeampi kuin kanadalaisten koulujen osittaisissa kielikylpyohjelmissä, joissa opetuskielet jakautuvat tasan 50–50 ensimmäisen

kahdeksen kouluvuoden ajan. (Vrt. kuvio 1 kappaleessa 1.1.) Kuviosta 8 näkyy opetuskielten osuuksien keskiarvot sekä vaihteluväli, joka on suhteellisen suuri varsinkin toisella luokalla. Missään ohjelmassa kielikylpykielisen opetuksen osuus näissä kouluissa ei laske alle 50 %:n eri luokka-asteilla. Osittaisissa kielikylpyohjelmissa kielikylpykielisen opetuksen keskimääräinen osuus on 1. luokalla 56 %, 2. luokalla 58 %, 3. luokalla 54 %, 4. luokalla 59 %, 5. luokalla 62 % ja 6. luokalla 67 %.

Yläasteet

Kartoituksen kolmella kielikylpyopetusta tarjoavalla yläasteella opetuskielet jakautuvat seitsemännellä luokalla siten, että kahdessa koulussa 50 % opetuksesta annetaan kielikylpykielellä ja 50 % oppilaiden ensikielellä. Kolmannella yläasteella 46 % opetuksesta annetaan kielikylpykielellä ja 54 % ensikielellä. Kahdeksannen luokan tietoja on antanut kaksi yläastetta ja tällöin toisessa koulussa 44 % ja toisessa ns. perusohjelman mukaan 36 % opetuksesta annetaan varsinaisella kielikylpykielellä. Tällöin ensikielen osuudeksi jää toisella yläasteella 56 % ja toisella 64 %. Lisäksi yksi yläaste on antanut tietoja yhdeksannen luokan opetuskielten jakautumisesta ja tässä koulussa ns. perusohjelman mukaan 39 % opetuksesta annetaan kielikylpykielellä ja 61 % oppilaiden ensikielellä.

Yläaste, jonka tulokset esiteltiin yllä *ns. perusohjelman* mukaan, on laatinut kielikylpyohjelman siten, että oppilaille itselleen jää mahdollisuus edellytystensä, kiinnostuksensa ja jatko-opintosuunnitelmiansa mukaan rakentaa sellainen ohjelma, joka sopii kullekin yksilölle. Koulun kielikylpyoppilaat toteuttavat kuitenkin kaikki tämän ns. perusohjelman. Ne oppilaat, jotka haluavat opiskella perusohjelmaa enemmän kielikylpykielellä voivat valinnoillaan saada jopa 61 % opetuksesta varsinaisella kielikylpykielellä. Oppilailla on lisäksi mahdollisuus tehdä uudet valinnat yhdeksännelle luokalle siirryttäessä, mikäli kahdeksannelle luokalle siirryttäessä tehdyt valinnat eivät enää tunnu mielekkäiltä. Myös toinen kielikylpyopetusta tarjoava yläaste on kyselyssä maininnut, että kahdeksannen luokan opetuskielten osuudet riippuvat oppilaiden valinnaisainevalinnoista. Koulu ei tarkemmin ole määritellyt miten valinnaisaineet vaikuttavat opetuskieliin.

3.5.2 Muiden kielten opetus kielikylvyssä

Ala-asteet

Kielikylvyn ollessa toiminnalliseen monikielisyyteen johtava ohjelma on oppilailla kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa mahdollisuus jo ala-asteella valita myös muita kieliä ohjelmaansa. Kuudesta Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavasta koulusta kolmessa kolmannen kielen opiskelun voi aloittaa 2. luokalla ja yhdessä jo 1. luokalla. Yhdessä koulussa kolmas kieli aloitetaan 3. luokalta, ja yhdestä koulusta vastattiin, että muiden kielten opetus ei vielä 2. luokalla ole alkanut. Tässä koulussa kielikylpyoppilaita on ainoastaan 1. ja 2. luokalla, joten kolmannen kielen aloitusta ei ainakaan ole varhaistettu muihin kielikylpyohjelmiin nähden. Kaikissa tapauksissa kolmanneksi kieleksi on valittu englanti.

Uudenmaan kouluissa kolmas kieli aloitetaan pääsääntöisesti kolmannella luokalla. Ainoastaan yhdessä koulussa kolmannen kielen opiskelu aloitetaan jo ensimmäisellä luokalla. Kahdessa koulussa on kuitenkin tarjottu mahdollisuus osallistua esim. kerhotoimintaan, jossa opetellaan kolmatta kieltä jo ensimmäisellä luokalla puolen tunnin ajan viikossa. Lisäksi yksi koulu järjestää toisella luokalla kieliin tutustumisen, jolloin oppilaat saavat tutustua uuteen kieleen tunnin verran kerran viikossa. Tässä koulussa oppilaat tutustuvat puolen vuoden ajan englannin kieleen ja toisen puolen vuoden ajan ranskan kieleen. Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa on usein mahdollisuus valita kolmanneksi kieleksi joko englanti tai saksa, joissakin kouluissa myös ranska.

Pohjanmaan kuudesta kielikylpyopetusta tarjoavasta koulusta neljässä on kielikylpyoppilaita jo 5. ja 6. luokilla. Näistä kolmessa koulussa oppilaat voivat kielikylpynsä puitteissa 5. luokalla valita myös neljännen kielen ohjelmaansa. Neljäs kieli on yhdessä koulussa saksa, ja kahdessa oppilaiden valinnan mukaan joko saksa tai ranska.

Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavista kouluista kymmenessä on mahdollisuus opiskella myös neljättä kieltä joko neljänneltä tai viidenneltä luokalta. Useimmissa kouluissa neljäs kieli on vapaaehtoinen valinta. Neljänneksi kieleksi voidaan valita joko englanti, saksa tai ranska. Osaksi valinnat riippuvat kolmannen kielen valinnoista.

Yläasteet

Kaikilla kolmella yläasteella oppilaat jatkavat kolmannelta luokalta aloittamaansa englannin opiskelua ja viidenneltä luokalta aloittamaansa saksan opiskelua. Yksikään yläaste ei erikseen mainitse oppilaiden mahdollisuuksista valita lisää kieliä ohjelmaansa. Yleensä kuitenkin valinnaisaineiden piiristä voi kahdeksannella luokalla valita myös kieliä. Ilmeisesti näiden koulujen kielikylpyoppilaat eivät ole valinneet lisää kieliä valinnaisaineikseen.

3.5.3 Aineenopetus varsinaisella kielikylpykielellä

Kouluilta tiedusteltiin miten oppiaineet valitaan opetettavaksi kielikylpykielellä. Joissakin kouluissa lomakkeen täyttäjät ovat valinneet useamman annetuista vaihtoehdoista ja siksi valintojen yhteenlaskettu summa ylittää koulujen määrän sekä Pohjanmaan ja Uudellamaan ala-asteilla että yläasteilla.

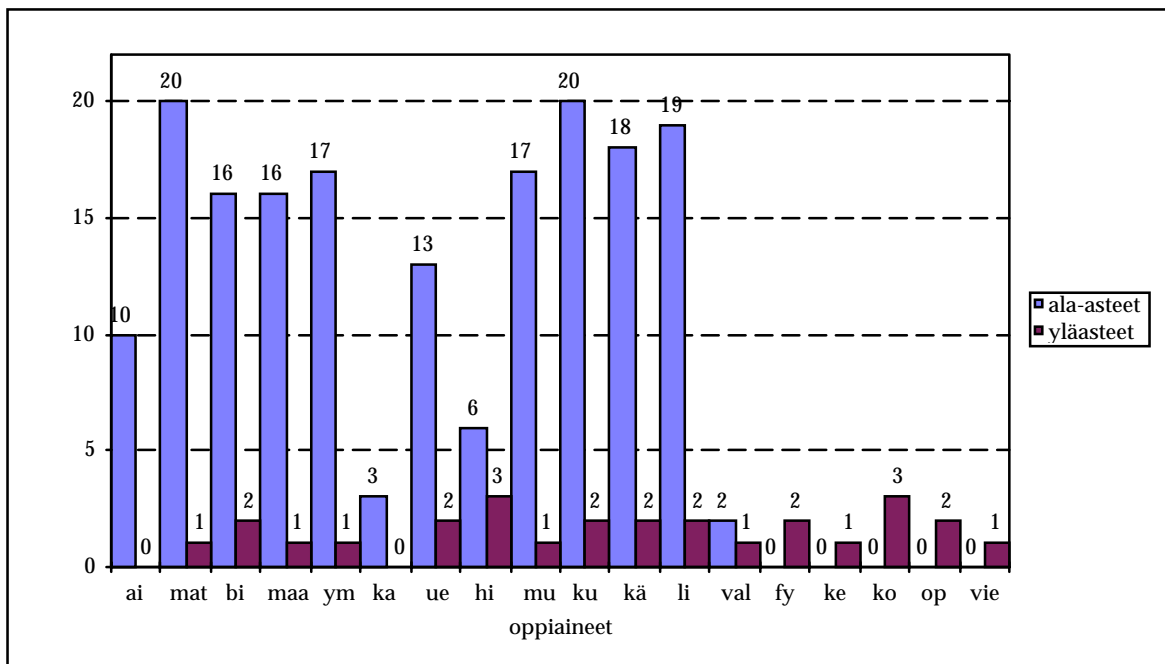
Ala-asteet

Kielikylpykielellä opetettavat aineet on Pohjanmaan kuudesta kielikylpyopetusta tarjoavasta koulusta valittu opettajaresurssien mukaan neljässä koulussa ja tällöin kahdesta koulusta on annettu lisätietona, että näin oppilaat saavat mahdollisimman korkeatasoista opetusta. Valintaan vaikuttaa kuitenkin myös aineen soveltuvuus opetettavaksi kielikylpykielellä (3 koulua). Lisäksi kaksi koulua valitsee kielikylpykielellä opetettavat aineet muilla perusteilla. Toinen koulu ilmoittaa, että kielikylpykielinen opetus on teemaopetuksen vuoksi koottu kokonaisuuden kannalta järkeviksi kokonaisuuksiksi ja toinen koulu kertoo valitsevansa oppiaineet tutkimustulosten ja koulun kielikylpytyöryhmän saamien vaikutteiden mukaan.

Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa kielikylpykielellä opettavien aineiden valintaan vaikuttaa kymmenessä koulussa viidestätoista opettajaresurssit. Yhdeksässä koulussa myös oppiaineiden soveltuvuus on vaikuttanut valintoihin. Lisäksi kaksi koulua kertoo valitsevansa oppiaineet muulla perusteella. Tällöin toisen koulun valintoihin on vaikuttanut koulun toteuttaman kielikylvyn muoto. Tässä koulussa opetetaan pääsääntöisesti taito- ja taideaineita kielikylpykielellä, mutta myös matematiikkaa ja luonnontieteitä. Koulu kertoo, että näiden oppiaineiden käsitteitä vahvistetaan ensikielen tunneilla. Toinen koulu taas perustelee valintoja siten, että keskeinen sisältö ja aineisiin kuuluva käsitteistö opetetaan ensikielellä. Näissä kahdessa koulussa

kielikylpykielen osuus opetuksesta on alusta asti ollut noin puolet kaikesta opetuksesta. Useat koulut ovat myös esittäneet lisäperusteluja kielikylpykielellä opettavien oppiaineiden valinnoille. Yhdessä koulussa halutaan huomioida lasten kokonaisopetus ala-asteen aikana siten, että tiettyä oppiainetta opetetaan kielikylpykielellä vähintään kaksi vuotta. Kaksi koulua kertoo opettavansa ainakin äidinkieltä ja uskontoa/elämäkatsomustietoa oppilaiden ensikielellä. Yksi koulu kertoo myös valmistelevänsä oppilaita yläastetta varten ainakin matematiikan ja historian osalta siten, että käsitteet ovat yläasteelle siirryttäessä tutut sekä kielikylpykielellä että ensikielellä.

Lähes kaikkia oppiaineita opetetaan Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa varsinaisella kielikylpykielellä ala-asteen aikana. Varsinaisella kielikylpykielellä ilmoitetaan opettavan matematiikkaa, ympäristö- ja luonnontieteitä, uskontoa/elämäkatsomustietoa, musiikkia, kuvaamataittoa, käsitöitä ja liikuntaa. Vain yhdessä koulussa opetetaan lisäksi kansalaistaitoa ja historiaa varsinaisella kielikylpykielellä. Neljässä koulussa ilmoitetaan myös osan äidinkielenopetuksesta annettavan varsinaisella kielikylpykielellä. Näin ollen mikään ala-asteen oppiaine ei jää täysin kielikylpykielisen opetuksen ulkopuolelle (vrt. kuvio 9).

Kuvio 9. Varsinaisella kielikylpykielellä opettavat oppiaineet ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetusta tarjoavissa ala- ja yläasteen kouluissa Suomessa lukuvuonna 1998/99.

Jonkin verran kuitenkin ilmenee vaihtelua siinä, millä vuosiluokalla kutakin ainetta opetetaan varsinaisella kielikylpykielellä. Kahdessa Pohjanmaan kieli-

kylpyopetusta tarjoavissa koulussa kokemukset rajoittuvat 1. ja 2. luokalle ja siten näistä kouluista ei vielä ole tietoa siitä, miten opetus ylempillä ala-asteen luokilla järjestetään. Neljässä koulussa kuitenkin on kokemuksia koko ala-asteelta ja näissä kouluissa voidaan havaita, että tiettyjä aineita opetetaan varsinaisella kielikylypykielellä ainoastaan ala-asteen ensimmäisinä vuosina ja toisia taas ala-asteen loppuvaiheessa. Yleensä kyseessä on ns. taito- ja taideaineet sekä historia, jonka opetus muutenkin aloitetaan vasta 4.-5. luokalla. Yhtä koulua lukuunottamatta historianopetus ala-asteella annetaan oppilaiden ensikielillä. Taito- ja taideaineista käsityöt ja liikunta kahdessa koulussa sekä musiikki yhdessä koulussa opetetaan varsinaisella kielikylypykielellä 1.-3. luokilla, minkä jälkeen opetusta näissä aineissa tarjotaan oppilaiden ensikielillä. Erään koulun tuntijakosuunnitelmassa todetaankin, että 5. ja 6. luokalla kielikylyvyssä taito- ja taideaineista vähintään kaksi opetetaan oppilaiden ensikielillä. Yhdessä koulussa liikunnan opetus annetaan kuitenkin vielä yhden vuoden verran kielikylypykielellä joko 5. tai 6. luokalla. Yhtä lukuunottamatta koulut kuitenkin ilmoittavat, että heillä ei ole vakiokäytäntöä eri luokka-asteilla varsinaisella kielikylypykielellä tarjottavasta opetuksesta, vaan käytäntö vaihtelee eri lukuvuosina. Koulu, jossa oppiaineiden opetuskielen todettiin olevan vakio lisää vielä, että kielikylypyohjelma ei vielä ole ehtinyt 6. luokalle vaan että kyseessä on ensimmäinen kierros ja että käytäntöä kokeillaan.

Pohjanmaalla kielikylypyopetusta tarjoavissa ala-asteen kouluissa näyttäisi siten olevan periaatteena, että väline- ja reaaliaineita opetetaan koko ala-asteen ajan varsinaisella kielikylypykielellä, kun taas taito- ja taideaineissa opetusta annetaan pitkälti myös oppilaiden ensikielillä.

Myöskin Uudenmaan kielikylypyopetusta tarjoavissa kouluissa opetetaan kaikkia oppiaineita kielikylypykielellä ainakin jonkin luokan aikana ala-asteella (vrt. kuvio 9). Suurimmassa osassa kouluja samaa oppiainetta opetetaan varsinaisella kielikylypykielellä koko ala-asteen ajan. Pääpiirteissään myös Uudenmaan kielikylypyopetusta tarjoavissa kouluissa kyse on väline- ja reaaliaineista. Taito- ja taideaineita opetetaan kielikylypykielellä yleensä ala-asteen alemmilla luokilla. Joissakin kouluissa tiettyjä aineita, kuten matematiikkaa, uskontoa/elämäntietoa ja historiaa, opetetaan kuitenkin ala-asteen loppuvaiheessa oppilaiden ensikielillä ainakin vuoden ajan ennen yläasteelle siirtymistä. Joissakin osittaista kielikylypyä tarjoavissa kouluissa kielikylypykielellä opetetaan kuitenkin pääasiassa taito- ja taideaineita. Huomioitavaa on, että useassa koulussa kokemuksia kielikylypyopetuksesta on vain neljännelle luokalle saakka, joten tiedot viidennen ja kuudennen luokan osalta puuttuvat näistä kouluista.

Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa kielikylpykielellä opetettavat aineet eri vuosiluokilla ovat viidessä koulussa vakiot, kun taas kuusi koulua ilmoittaa käytännön vaihtelevan eri vuosina. Yksi koulu ei ole vastannut kysymykseen. Kahdessa koulussa käytännön kerrotaan olevan osittain vakio ja osittain vaihtelevan eri vuosina. Toinen näistä kouluista on vakiinnuttanut käytännön ensimmäisellä ja toisella luokalla, kun taas käytäntö vaihtelee eri lukuvuosina 3.–6. luokilla. Toisessa koulussa taas tiettyjen aineiden opetus on vakiintunutta (matematiikka, biologia ja maantieto), kun taas muiden aineiden osalta käytäntö vaihtelee eri lukuvuosina.

Kouluja pyydettiin lisäksi kuvailemaan kielikylpykielen ja ensikielen suhdetta eri oppiaineiden opetuksessa. Kaikki kuusi Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavaa koulua vastasivat, että tiettyä ainetta opetetaan yhdellä kielellä yhtenä lukuvuonna. Yhdessä koulussa oli valittu myös kysymyksen toinen vaihtoehto, että tiettyä ainetta opetetaan osittain oppilaiden ensikielellä. Tällöin varsinaisen kielikylpykielen osuus opetuksesta vaihtelee oppiaineen mukaan.

Myös Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavista kouluista suurin osa (10 koulua) vastasi, että tiettyä ainetta opetetaan yhdellä kielellä yhtenä vuonna. Yksi koulu ei vastannut kysymykseen lainkaan. Niissä neljässä koulussa, jotka vastasivat opettavansa tiettyä ainetta osittain oppilaiden ensikielellä, toteutetaan kartoituksen mukaan osittaista kielikylpyä. Kielikylpykielen osuus tietyn aineen opetuksesta on vastausten mukaan 60–90 % opetuksesta yhtenä lukuvuonna. Eri koulujen välillä näyttäisi olevan aika suuria eroja opetuskielten jakautumisen suhteen tiettyä ainetta opetettaessa.

Kaikki Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavat koulut ilmoittivat, että oppilaiden todistuksiin tulee maininta kielikylpyopetukseen osallistumisesta. Kolmessa koulussa kielikylpyoppilaille kerrottiin laaditun oman todistuksen ja yhdessä lisäksi arviointilomakkeen. Kaksi koulua ei tarkemmin kertonut millainen kielikylpyoppilaiden oma todistus on. Myöskään arviointilomakkeen sisällöstä ei kerrottu tarkemmin. Yhdessä koulussa kerrottiin kielikylpyoppilaiden omassa todistuksessa olevan arvio kielikylpykielen hallinnasta. Niistä kouluissa, joissa kielikylpyoppilaille ei ole laadittu omaa todistusta, tulee yhdessä koulussa todistukseen lisämaininta kielikylpykielen kehityksestä. Yksi koulu antaa oppilaille sanallisen todistuksen 1.–4. luokilla ja numeroarvioinnin 5.–6. luokilla.

Myös Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa tulee yhtä koulua lukuunottamatta kaikissa kouluissa oppilaiden todistuksiin maininta kielikylpyyn osallistumisesta. Näistä viidestätoista koulusta yhdeksän on tarkemmin kertonut todistuksiin tulevista maininnoista. Useimmissa tapauksissa koulut mainitsevat todistuksissa, millaisesta opiskelusta on kyse ja kertovat oppilaiden

saaneet tiettyjen aineiden opetusta kielikylpykielellä. Kahdessa koulussa arvioidaan kielikylpykielen taitoa ja yhden koulun todistuksessa on erillinen maininta äidinkielen opetuksesta. Koulu ei tarkemmin selitä, millaisesta äidinkielen opetukseen liittyvästä merkinnästä on kyse. Luultavasti koulu haluaa todistuksessa korostaa, että oppilaat saavat opetusta myös ensikielessä. Yksi koulu kertoo lisäksi antavansa todistuksessa kannustavia arvioita ja erityismainintoja hyvistä suorituksista. Koulu ei kerro mihin nämä arviot liittyvät. Kaksi koulua kertoo todistukseen tulevasta erityismaininnasta, mutta ei kerro tarkemmin annetaanko tietoa esim. opiskelutavasta tai opetuskielestä, vai mihin erityismaininta liittyy.

Yläasteet

Kielikylpyopetusta tarjoavilla yläasteilla varsinaisella kielikylpykielellä opettavat aineet valitaan kaikissa kolmessa koulussa opettajaresurssien mukaan. Yksi koulu mainitsee myös oppiaineen soveltuvuuden valintaan vaikuttavaksi ensisijaiseksi tekijäksi. Lisäksi yksi koulu mainitsee tekevänsä valinnat muulla perusteella, joka koulun mukaan on se, että paikkakunnalla on pääsääntöisesti ala-asteen aikana opetettu väline- ja reaaliaineita varsinaisella kielikylpykielellä ja tarkoituksena tämän pääsäännön mukaan on ollut opettaa taito- ja taideaineita varsinaisella kielikylpykielellä yläasteella. Ala-asteiden kielikylpykielellä opettavien oppiaineiden jakaumasta Pohjanmaalla näkyy selvästi, että tämä pääsääntö myös toteutuu.

Kartoituksen kolmella kielikylpyopetusta tarjoavalla yläasteella näyttäisi olevan jonkin verran erilaiset käytännöt siitä, mitä aineita varsinaisella kielikylpykielellä opetetaan. Seitsemännellä luokalla yhden koulun kielikylpykielinen opetus on selvästi painottunut taito- ja taideaineisiin (kuvaamataito, kotitalous, käsityöt, liikunta), minkä lisäksi oppilaanohjausta annetaan kielikylpykielellä (ks. kuvio 9). Toinen koulu taas opettaa osan taito- ja taideaineista (kotitalous, käsityöt ja liikunta) ja osan väline- ja reaaliaineista (matematiikka, fysiikka, uskonto/elämäkatsomustieto, historia/yhteiskuntaoppi) varsinaisella kielikylpykielellä. Kolmannella yläasteella kielikylpykielisen opetuksen painopiste näyttäisi olevan väline- ja reaaliaineissa (biologia, fysiikka, kemia, uskonto/ elämäkatsomustieto, historia/yhteiskuntaoppi, viestintä, ympäristökasvatus sekä oppilaanohjaus) vaikkakin myös kuvaamataitoa ja kotitaloutta opetetaan varsinaisella kielikylpykielellä.

Yhdeltä yläasteelta ei ole annettu tietoja muiden luokka-asteiden osalta. Yksi yläaste on antanut tietoja lisäksi kahdeksannen luokan osalta, jolloin biologia, kemia, historia/yhteiskuntaoppi, kuvaamataito ja kotitalous opetetaan varsinais-

sella kielikylpykielellä. Tämä koulu kuitenkin ilmoitti valinnaisaineiden vaikuttavan opetuskielten jakautumiseen. Kolmannen kielikylpyopetusta tarjoavan yläasteen osalta kartoituksessa on saatu tietoa koko yläasteen ajalta. Tässä koulussa oppilaiden omilla valinnoilla on suuri merkitys siihen mitkä oppiaineet opetetaan varsinaisella kielikylpykielellä. Kaikille oppilaille pakollisina kielikylpykielellä opiskeltavina oppiaineina ovat ruotsinkielen lisäksi kahdeksannella luokalla musiikki sekä kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla liikunta ja ruotsinkielen keskustelukurssi. Oppilaat voivat halutessaan opiskella myös biologiaa, maantietoa ja historiaa/yhteiskuntaoppia varsinaisella kielikylpykielellä sekä lisäksi valita joko osan tai kaikki valinnaisaineet opiskeltaviksi varsinaisella kielikylpykielellä. Erilliset valinnat näiden oppiaineiden osalta voidaan tehdä sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle siirryttäessä.

Tämä käytäntö oppiaineiden opetuskielestä on yhdessä yläasteen koulussa vakio, kun taas kaksi yläastetta kertoo käytännön vaihtelevan eri lukuvuosina. Koulu, jonka tuntijakosuunnitelma ja opetuskielten jakautuminen eri oppiaineiden opetuksessa on vakio, on laatinut käytännön, joka antaa yksilöllistä vapautta myös kielikylpyoppilaille. Koulun mukaan kukin oppilas voi oman mieltymyksensä ja jatko-opintojaan silmällä pitäen suunnitella opintonsa jo yläasteen aikana siten, että se parhaalla mahdollisella tavalla tukee hänen omia valintojaan. Kaikille kielikylpyoppilaille annetaan kuitenkin tietty perusmäärä aineenopetusta varsinaisella kielikylpykielellä.

Kielikylpykielen ja ensikielen suhde tiettyä ainetta opettaessa vaihtelee yhdessä koulussa eri aineissa. Täten saman lukuvuoden aikana tiettyä ainetta saatetaan opettaa sekä varsinaisella kielikylpykielellä että ensikielellä. Koulu ei ole tarkemmin määritellyt kielikylpykielisen opetuksen osuutta. Kahdella yläasteella eri oppiaineita opetetaan yhdellä kielellä yhden lukuvuoden aikana.

Kaikki kielikylpyopetusta tarjoavat yläasteet myös kertovat mainitsevansa kielikylpyopetuksen oppilaiden todistuksissa. Yksi koulu kertoo mainitsevansa kielikylpykielen olevan ruotsin kielen ja lisäksi eri oppiaineiden kohdalle tulee merkintä siitä, että opetusta on annettu ruotsin kielellä. Toinen koulu merkitsee päättötodistukseen, että oppilas on osallistunut kielikylpyopetukseen ja kolmas koulu kertoo todistukseen tulevan maininnan opetuskielestä.

3.5.4 Kielikylpyä tarjoavien koulujen tekemä yhteistyö

Ala-asteet

Kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen tekemää yhteistyötä muiden koulujen kanssa selviteltiin kartoituksessa yhdellä kysymyksellä. Tässäkin kysymyksessä jotkut Pohjanmaan koulut ovat valinneet useampia vaihtoehtoja, joten vastaus-ten yhteenlaskettu summa ylittää kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen määrän. Neljä Pohjanmaa koulua on ilmoittanut tekevänsä yhteistyötä muiden kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen kanssa. Lisäksi kolme koulua tekee yhteistyötä yksikielisten koulujen kanssa, joissa opetuskieli on sama kuin kielikylpyopetusta tarjoavan koulun varsinainen kielikylpykieli. Yksi koulu ei ole valinnut mitään kolmesta vaihtoehdosta, mutta on antanut lisäselvityksen, että paikkakunnan kielikylvyn ollessa kolmella eri koululla jää päivittäinen kanssakäyminen vähäiseksi. Yksi koulu ilmoittaa, ettei koulu tee yhteistyötä muiden koulujen kanssa, mutta opettajat ovat osallistuneet alueelliseen yhteistyöhön (Vaasa–Pietarsaari–Kokkola), johon kuuluvat lähinnä vuosittaiset tapaamiset.

Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavista kouluistakin suurin osa tekee yhteistyötä muiden koulujen kanssa (12 koulua). Ainoastaan kolme koulua on vastannut, ettei koulujenvälistä yhteistyötä tehdä kielikylpyopetuksen puitteissa. Niistä kouluista, jotka tekevät yhteistyötä muiden koulujen kanssa yhdeksän kertoo yhteistyön toimivan juuri muiden kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen kanssa, joissa opetuskieli on sama kuin kielikylpyopetusta tarjoavan koulun pääasiallinen kielikylpykieli. Yksi koulu toteaa kuitenkin, ettei yhteistyötä aikarajoitteiden vuoksi voida tehdä niin laajasti kuin haluttaisiin. Yksi koulu kertoo lisäksi, ettei ole löytänyt halukasta yhteistyökumppania yksikielisistä kouluista. Kolmella koululla on kuitenkin yhteistyötä sellaisten yksikielisten koulujen kanssa, joissa opetuskieli on sama kuin kielikylpyopetusta tarjoavan koulun pääasiallinen kielikylpykieli.

Kysymyksessä ei varsinaisesti tiedusteltu millä tasolla yhteistyötä koulujen välillä tehdään, joten kartoituksella ei saada selville onko kyseessä opettajien vai oppilaiden välinen yhteistyö. Uudenmaan koulujen vastauksissa annetuista lisätiedoista käy ilmi, että yhteistyötä tehdään pääasiassa opettajatasolla. Useimmiten kyseessä ovat opettajavaihtojärjestelyt. Kaikki koulut eivät kuitenkaan ole antaneet lisätietoja tämän kysymyksen osalta. Yksi niistäkin kouluista, joka kertoo, ettei yhteistyötä tehdä mainitsee kuitenkin, että yksittäisillä opettajilla saattaa olla yhteyksiä muihin kouluihin. Yhdellä koululla on kuitenkin suunnitteilla projektiopiskelumenetelmä yhteistyössä yksikielisen koulun kanssa, jolloin oppilaat osallistuvat koulujen väliseen yhteistyöhön. Tässä koulussa

varsinainen kielikylpy tulee päättymään toisen luokan jälkeen ja oppilaat jatkavat kielitaitoa ylläpitävässä ohjelmassa, jolloin kaikki valitsevat kielikylpykielen A1-kieleksi ja opiskelevat lisäksi 5 viikkotuntia tiettyä ainetta tällä kielellä. Tällaisessakin projektissa yhteistyö yksikielisen kielikylpykielisen koulun kanssa on pelkästään eduksi. Kartoituksen mukaan tämä koulu toteuttaa jo ensimmäisellä ja toisella luokalla osittaista kielikylpyä.

Yläasteet

Kaksi yläasteen koulua kertoo tekevänsä yhteistyötä muiden kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen kanssa ja yksi tekee yhteistyötä yksikielisten koulujen kanssa, joissa opetuskieli on sama kuin pääasiallinen kielikylpykieli. Toinen kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen kanssa yhteistyötä tekevistä kouluista toivoisi kielikylpyopetusta tarjoavia yläasteita olevan useampia ja koulussa ollaankin käynnistämässä yhteistyötä myös ruotsinkielisen yläasteen kanssa. Toinen yläaste taas kertoo alueellisesta yhteistyöstä Vaasan, Kokkolan ja Pietarsaaren välillä. Koulut eivät erittele millaisesta yhteistyöstä on kyse, eivätkä näin ollen myöskään kerro tehdäänkö yhteistyötä opettaja- vai oppilastasolla.

3.5.5 Kielikylvyn periaatteet

Kielikylpyopetuksen tarjoamia kokemuksia kouluissa pyrittiin kartoituksessa selvittämään tiedustelemalla kielikylvyn toteuttamisen kannalta tärkeiden ulkoisten puitteiden sekä kielikylpyopetuksen peruseriaatteiden tärkeyttä koululle (ks. kappaleet 1.1 ja 1.2). Kyselylomakkeessa oli lueteltu oheiset kahdeksan varhaiselle täydelliselle kielikylpyopetukselle ominaista peruseriaatetta ja koulut saivat merkitä pitivätkö ne kutakin periaatetta kielikylpyopetuksessa tärkeänä, jokseenkin tärkeänä vai merkityksettömänä.

1. Kukin opettaja käyttää oppilaiden kanssa vain opetuskieltään luokassa ja sen ulkopuolellakin.
2. Kielikylpyopettaja hallitsee opetuskielen syntyperäisen kaltaisesti.
3. Kielikylpyopettaja ymmärtää oppilaiden ensikieltä.
4. Lukemaan ja kirjoittamaan opitaan ensin kielikylpykielellä.
5. Aineenopetus on yksikielistä, mutta kieli vaihtuu eri luokka-asteilla.
6. Kielenopetus on yksikielistä.
7. Vähintään 50 % opetuksesta annetaan pääasiallisella kielikylpykielellä.
8. Oppilaiden ensikieli huomioidaan ja sitä kehitetään.

Ala-asteet

Kaikissa kuudessa Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavassa koulussa pidettiin kielikylpyopetuksen kannalta tärkeänä opettajan opetuskielen hallintaan, lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen kieleen, kielenopetuksen yksikielisyys-teen, opetuskielten osuuksiin ja oppilaiden ensikielen kehittämiseen liittyviä periaatteita. Suhteellisen yksimielisesti tärkeänä pidettiin myös opettajan käyttämään kieleen ja ensikielen ymmärtämiseen liittyviä periaatteita. Periaate opettajan käyttämästä kielestä oli yhden koulun mielestä kielikylpyopetuksessa merkityksetön ja periaate ensikielen ymmärtämisestä yhden koulun mielestä ainoastaan ensimmäisellä luokalla tärkeä ja muilla luokilla vain jokseenkin tärkeä. Suurimmat erot koulujen vastauksissa liittyivät periaatteeseen aineenopetuksen yksikielisydestä ja opetuskielen vaihtumisesta. Kaksi koulua piti periaatetta tärkeänä, kaksi koulua jokseenkin tärkeänä ja kaksi koulua merkityksettömänä kielikylpyopetuksessa. Näyttäisi siltä, että ne koulut, jotka eivät pitäneet periaatetta tärkeänä, olivat ajatelleet periaatetta ainoastaan oman ala-asteen koulunsa kannalta, eivätkä pidemmällä tähtäyksellä. Olivathan koulut kuitenkin yksimielisiä siitä, että on tärkeä huomioida oppilaiden ensikieli ja myös kehittää sitä.

Suurin osa Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavista kouluista piti tärkeinä opettajan käyttämään kieleen, opetuskielen hallintaan, ensikielen ymmärtämiseen, opetuskielten osuuksiin ja oppilaiden ensikieleen liittyviä periaatteita. Periaate, joka liittyy opettajan käyttämään kieleen, oli neljän koulun mielestä jokseenkin tärkeä ja yksi koulu on lisäksi maininnut, ettei tämä periaate toteudu osittaisessa kielikylvyssä. Kaikki nämä neljä koulua toteuttavatkin osittaista kielikylpyä. Opetuskielen hallintaan liittyvä periaate oli kolmen koulun mielestä jokseenkin tärkeä ja näistä kaksi toteuttaa osittaista kielikylpyä. Lisäksi yksi koulu, joka pitää periaatetta tärkeänä on lisännyt, että periaate on rajatapaus tärkeän ja jokseenkin tärkeän välillä. Periaate, joka liittyy ensikielen ymmärtämiseen, on yhden osittaista kielikylpyä toteuttavan koulun mielestä jokseenkin tärkeä. Periaatetta opetuskielten osuuksista kolme koulua, joista kaksi toteuttaa osittaista kielikylpyä, pitää jokseenkin tärkeänä. Lisäksi kaksi koulua ei ole vastannut kysymykseen. Oppilaiden ensikieleen liittyvä periaate on yhden osittaista kielikylpyä toteuttavan koulun mielestä ainoastaan jokseenkin tärkeä.

Suurinta vaihtelua eri koulujen mielipiteissä Uudellamaalla aiheuttivat lukemaan ja kirjoittamaan oppimiseen, aineenopetuksen yksikielisyys-teen ja opetuskielen vaihtumiseen sekä kielenopetuksen yksikielisyys-teen liittyvät periaatteet. Lukemaan ja kirjoittamaan oppimiseen liittyvä periaate oli kahdeksan koulun mielestä tärkeä, kun taas viisi koulua piti periaatetta jokseenkin tärkeänä. Kaksi osittaista kielikylpyä toteuttavaa koulua pitää periaatetta merkityksettömänä ja toinen lisääkin, ettei tämä ole osittaisessa kielikylvyssä tavoitteena. Yksi koulu ei

ole vastannut kysymykseen ja yksi koulu vastaa, että lukemaan ja kirjoittamaan tulee oppia ensin ensikielellä. Aineenopetuksen yksikielisyyteen ja opetuskielen vaihtumiseen liittyvät periaate on yhdeksän koulun mielestä tärkeä ja viiden koulun mielestä jokseenkin tärkeä. Yksi koulu pitää periaatetta merkityksettömänä. Kielenopetuksen yksikielisyyteen liittyvän periaatteen on kahdeksan koulua arvioinut tärkeäksi ja kaksi koulua jokseenkin tärkeäksi. Yksi koulu pitää periaatetta rajatapauksena. Lisäksi kaksi koulua arvioi periaatteen merkityksettömäksi ja kahdessa koulussa periaatetta ei ilmeisesti ole ymmärretty koska koulut ovat vastanneet kysymysmerkillä.

Kartoituksen perusteella näyttäisi siltä, että erot periaatteita arvioitaessa Uudenmaan ala-asteilla liittyvät siihen millaista kielikylpyä koulussa toteutetaan. Yleensä osittaista kielikylpyä toteuttavat koulut arvioivat periaatteet vähemmän tärkeiksi kuin täydellistä kielikylpyä toteuttavat koulut. Tosin jonkin verran vaihtelua on myös varhaista täydellistä kielikylpyä toteuttavien koulujen välillä.

Kolmessa Pohjanmaan koulussa kielikylvyn periaatteita sovelletaan myös muiden kuin kielikylpyoppilaiden kielenopetukseen. Yksi koulu ilmoittaa, että tällöin on kyse lähinnä A1-kielen opetuksesta. Toinen koulu on lisätietoina kertonut, että kielenopetuksessa hyödynnetään mm. syntyperäisiä opettajia sekä kielikylvyn opetusmateriaaleja. Niistä kolmesta koulusta, jotka vastasivat kysymykseen kieltävästi, on kahdessa koulussa lisätietoina kuitenkin mainittu, että kielikylvyn periaatteita ei varsinaisesti käytetä muiden kuin kielikylpyoppilaiden kielenopetuksessa. Tämän perusteella vaikuttaisi siltä, että jollain tasolla periaatteita kuitenkin mahdollisesti sovelletaan. Yhdessä koulussa periaatteita hyödynnetään äidinkielenomaisen toisen kielen opetuksessa ja lisäksi samassa koulussa voi 1.–2. luokalla osallistua vapaaehtoiselle satutunnille, jolloin opetusta annetaan oppilaille toisella kielellä. Toisessa koulussa on järjestetty 5.–6. luokalla taidekurssi (2h/vko), jolloin opetusta annetaan oppilaille uudella kielellä.

Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavista kouluista kahdeksan ilmoittaa käyttävänsä kielikylvyn periaatteita myös muussa kielenopetuksessa. Näistä kolme koulua ilmoittaa, että periaatteita sovelletaan jonkin verran. Kaksi koulua määrittelee kyseessä olevan englannin kielen suihkutuksen ensimmäiseltä luokalta alkaen. Yhdessä koulussa opetetaan ruotsia 5.–6. luokilla kielikylpyperiaatteella. Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavat koulut eivät tämän tarkemmin määritelleet miten periaatteita sovelletaan.

Yläasteet

Yläasteen osalta vaihtelua oli muiden paitsi opetuskielten osuuksiin ja oppilaiden ensikieleen liittyvien periaatteiden suhteen. Opetuskielten osuuksiin liittyvän periaatteen kaikki yläasteet arvioivat yksimielisesti jokseenkin tärkeäksi ja oppilaiden ensikieleen liittyvän periaatteen tärkeäksi. Lukemaan ja kirjoittamaan oppimiseen liittyvää periaatetta ei yläasteen osalta kysytty.

Opettajan käyttämään kieleen, opetuskielen hallintaan ja kielenopetuksen yksikielisyyteen liittyvät periaatteet kaksi yläastetta arvioivat tärkeiksi ja yksi jokseenkin tärkeiksi. Ensikielen ymmärtämiseen liittyvä periaate oli kahden koulun mielestä tärkeä ja yhden koulun mielestä merkityksetön ja aineenopetuksen yksikielisyyteen ja opetuskielen vaihtumiseen liittyvää periaatetta pidettiin yhdessä koulussa tärkeänä ja yhdessä merkityksettömänä. Yksi koulu ei tämän osalta ole ilmaissut mielipidettään.

Kielikylpyopetusta tarjoavista yläasteista ainoastaan yksi kertoo kielikylvyn periaatteita sovellettavan myös muiden kuin kielikylpyoppilaiden opetukseen. Toinen kieltävästi vastanneista kouluista saattaa jossakin määrin soveltaa kielikylpyyn kuuluvia periaatteita muuhun opetukseen, koska koulu on antanut lisätietona, että kielikylvyn periaatteita ei varsinaisesti käytetä muiden kuin kielikylpyoppilaiden opetukseen.

Yhteenvedo

Yhteenvedona voidaan sanoa, että neljän periaatteen osalta Suomen kielikylpyopetusta tarjoavat koulut olivat suhteellisen yksimielisesti sitä mieltä, että periaate on kielikylpyopetuksen kannalta tärkeä (ks. taulukko 8). Tosin näidenkin osalta oli havaittavissa tiettyä vaihtelua. Opettajan yhtä kielellistä roolia pidettiin jokseenkin tärkeänä tai merkityksettömänä lähinnä osittaista kielikylpyä tarjoavissa kouluissa ja suhteellisen uusissa kouluissa, jossa kielikylpyä on ollut ainoastaan yhden vuoden ajan. Opetuskielen hallintaa koskevaan periaatteeseen vaikuttaa osaltaan vallitseva tilanne, että syntyperäisiä kielen puhujia on vaikea saada kouluihin. Periaate, että opettaja ymmärtää oppilaiden ensikieltä on jokseenkin tärkeä tai merkityksetön uusissa kouluissa, lisäksi kyse on yläasteesta ja osittaista kielikylpyä tarjoavasta koulusta, ja toisaalta yhden koulun osalta periaatetta pidetään kuitenkin tärkeänä 1. luokan osalta. Oppilaiden ensikielen tärkeyttä korostetaan lähes yksimielisesti, ainoan poikkeuksen tekee yksi uusi osittaista kielikylpyä tarjoava koulu.

Taulukko 8. Kielikylvyn periaatteet ruotsin ja suomen kielen kielikylpyä koulujen arvioimina Suomessa lukuvuonna 1998/99. Vastaukset prosentteina. (Yhden koulun vastaus on noin 4 prosenttiyksikköä.)

Periaate:	tärkeä	jokseen-kin tärkeä	ei merkitystä	ei vastaus-ta
1. Kukin opettaja käyttää oppilaiden kanssa vain opetuskieltään luokassa ja sen ulkopuolellakin.	75 %	21 %	4 %	0 %
2. Kielikylpyopettaja hallitsee opetuskielen syntyperäisen kaltaisesti.	83 %	17 %	0 %	0 %
3. Kielikylpyopettaja ymmärtää oppilaiden ensikieltä.	88 %	8 %	4 %	0 %
4. Lukemaan ja kirjoittamaan opitaan ensin kielikylpykielellä.*	62 %	14 %	10%	14 %
5. Aineenopetus on yksikielistä, mutta kieli vaihtuu eri luokka-asteilla.	50 %	29 %	17 %	4 %
6. Kielenopetus on yksikielistä.	63 % 4	13 %	8 %	13 %
7. Vähintään 50% opetuksesta annetaan pääasiallisella kielikylpykielellä.	67 %	25 %	0 %	8 %
8. Oppilaiden ensikieli huomioidaan ja sitä kehitetään.	96 %	4 %	0 %	0 %

* yläasteilta ei tiedusteltu mielipidettä tämän periaatteen osalta.

Muiden neljän periaatteen osalta mielipiteet jakautuivat suuresti eri vaihtoehtojen kesken ja osa kouluista oli jättänyt arvioimatta periaatteiden tärkeyden. Vähiten kannatusta tärkeänä periaatteena on saanut periaate, jonka mukaan aineenopetus on yksikielistä ja opetuskieli vaihtuu eri luokka-asteilla. Kyselyn tulos on ristiriidassa oppilaiden ensikieleen liittyvän periaatteen kanssa, koska koulut kuitenkin olivat yksimielisiä ensikielen kehittämisen tärkeydestä. Kielikylpyä ei ehkä ole osattu ajatella kokonaisuudessaan ohjelmana, joka kattaa oppilaiden päiväkotiajan, ala-asteen ja yläasteen, vaan on vastattu ainoastaan oman kouluasteen puolesta. Myös osittaisen kielikylvyn tarjoaminen voi vaikuttaa vastaukseen, koska opetuskieli ei ehkä näissä kouluissa vaihdukaan lukuvuoden vaihtuessa vaan saman lukuvuoden aikana. Kielikylpyohjelmaa suunniteltaessa kokonaisvaltaisuus on kuitenkin huomioitava, että voidaan varmistua siitä, että ensikieli huomioidaan ja sitä kehitetään.

Lukemaan ja kirjoittamaan oppimiseen liittyvän periaatteen tuloksiin vaikuttaa mm. se, ettei osittaisessa kielikylvyssä ole tavoitteena opetella näitä taitoja kielikylpykielellä.

Suurta vaihtelua mielipiteissä on havaittavissa kielenopetuksen yksikielisyyden osalta. Varsinkin osittaista kielikylpyä toteutettaessa ei olla yksimielisiä siitä tulisiko kieliä opettaa ainoastaan kyseisellä kielellä vai tulisiko antaa kaksikielistä kielenopetusta. Periaate on myös aiheuttanut kysymyksiä useassa koulussa,

toisaalta ei ole ymmärretty periaatetta toisaalta ei ole osattu päättää onko periaate tärkeä vai jokseenkin tärkeä. Opetuskielten jakautuminen on myös jakanut koulujen mielipiteitä. Vaikka suurin osa kouluista on sitä mieltä, että vähintään 50 % opetuksesta on annettava varsinaisella kielikylpykielellä, ovat jotkin osittaista kielikylpyä tarjoavista kouluista sekä kaikki yläasteet sitä mieltä, että periaate on jokseenkin tärkeä kielikylvyn onnistumisen kannalta. Yläasteilla ehkä katsotaan, että ala-asteella on saatu suurin osa opetuksesta varsinaisella kielikylpykielellä, joten yläasteella se ei enää ole yhtä tärkeää. Toisaalta halutaan tarjota yksilöllinen kielikylpyohjelma, joissa oppilailla on valinnanmahdollisuuksia. Mielenkiintoista on, että vaikka kaikki varhaista täydellistä kielikylpyä tarjoavat ala-asteet pitävät periaatetta tärkeänä, laskee kielikylpykielisen opetuksen osuus ala-asteen lopussa useassa koulussa alle 50 %:n rajan.

3.5.6 Kielikylpyopetuksen onnistuminen

Kouluja pyydettiin myös nimeämään useasta vaihtoehdosta ne tekijät, jotka erityisesti vaikuttavat kielikylpyopetuksen onnistumiseen. Koulut saivat numeroida 16 vaihtoehdoista viisi tärkeintä tekijää. Tässä raportissa eri koulujen valitsemat vaihtoehdot on ensin pisteytetty siten, että tärkein tekijä saa 5 pistettä, toiseksi tärkein 4 pistettä jne. ja sitten laskettu yhteen eri vaihtoehtojen saamat pistemäärät. Ohessa vaihtoehdot tärkeimmiksi kielikylvyn onnistumiseen vaikuttaviksi tekijöiksi:

1. oppilaiden sitoutuneisuus	11. oppiaineiden soveltuvuus kielikylpyopetukseen eri luokka-asteilla
2. opettajien sitoutuneisuus	12. kielikylpyopetuksen sisällyttäminen koulun opetussuunnitelmaan
3. koulun johdon sitoutuneisuus	13. opettajien perehdyttämiskoulutus
4. opettajien välinen yhteistyö	14. pääasiallisen kielikylpykielen yleinen arvostus
5. vanhempien sitoutuneisuus	15. oppilaiden mahdollisuus käyttää pääasiallista kielikylpykieltä koulun ulkopuolella
6. oppilaiden kielitaidon taso	16. muu tekijä, mikä?
7. opettajien kielitaidon taso	
8. kielikylpytutkimus	
9. oppimateriaalien saatavuus	
10. opetusmenetelmät	

Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa tärkeimmiksi kielikylpyopetuksen onnistumiseen vaikuttaviksi tekijöiksi katsottiin opettajien, vanhempien, koulun johdon ja oppilaiden sitoutuneisuus sekä opettajien välinen yhteistyö ja opettajien kielitaidon taso (ks. taulukko 9). Tärkeinä Pohjanmaan kuudessa kielikylpyopetusta tarjoavassa koulussa pidettiin myös opetusmenetelmiä, kielikylpytutkimusta, opettajien perehdyttämiskoulutusta, oppimateriaalien saatavuutta sekä kielikylpyopetuksen sisällyttämistä koulun opetussuunnitelmaan, mutta ne eivät sisältyneet yhteistuloksissa viiden tärkeimmän tekijän joukkoon.

Taulukko 9. Tärkeimmät kielikylpyopetuksen onnistumiseen vaikuttavat tekijät ruotsin ja suomen kielen kielikylpyä tarjoavien koulujen valitsemissa järjestyksessä Suomessa lukuvuonna 1998/99. Tärkeimmät viisi tekijää tummennettuna.

Tekijä:	Ala-asteet			Ylä-asteet
	Pohjanmaa	Uusimaa	yhteensä	yhteensä
1. oppilaiden sitoutuneisuus	4.	2.	2.	1.
2. opettajien sitoutuneisuus	1.	3.	3.	3.
3. koulun johdon sitoutuneisuus	3.	3.	4.	6.
4. opettajien välinen yhteistyö	5.	11.	8.	6.
5. vanhempien sitoutuneisuus	2.	1.	1.	2.
6. oppilaiden kielitaidon taso		8.	8.	9.
7. opettajien kielitaidon taso	5.	6.	5.	9.
8. kielikylpytutkimus	8.		12.	9.
9. oppimateriaalien saatavuus	10.	10.	10.	6.
10. opetusmenetelmät	7.	7.	7.	
11. oppiaineiden soveltuvuus kielikylpy-opetukseen eri luokka-asteilla				4.
12. kielikylpyopetuksen sisällyttäminen koulun opetussuunnitelmaan	11.	9.	10.	
13. opettajien perehdyttämiskoulutus	9.	5.	6.	5.
14. pääasiallisen kielikylpykielen yleinen arvostus				
15. oppilaiden mahdollisuus käyttää pääasiallista kielikylpykieltä koulun ulkopuolella		12.	13.	
16. muu tekijä, mikä?		13.	14.	

Uudenmaan kouluissa valittiin viideksi tärkeimmäksi tekijäksi osittain samat vaihtoehdot kuin Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa. Opettajien välinen yhteistyö ei kuitenkaan Uudellamaalla kuulunut viiden tärkeimmän tekijän joukkoon, mutta se oli mukana valituissa tekijöissä. Myös opettajien kielitaidon taso oli mukana Uudenmaan koulujen valinnoissa (6. sija). Lisäksi Uudenmaan koulut katsoivat opettajien perehdyttämiskoulutuksen kuuluvan viiden tärkeimmän tekijän joukkoon. Muiltakin osin Uudenmaan valinnat olivat lähes samat kuin Pohjanmaalla, mutta lisäksi tärkeimpien tekijöiden joukkoon valittiin oppilaiden kielitaidon taso, oppilaiden mahdollisuus käyttää pääasiallista kielikylpykieltä koulun

ulkopuolella, sekä muu tekijä, että oppilailta olisi vahva äidinkieli kielikylvyn alussa. Toisaalta kielikylpytutkimusta ei Uudenmaan kouluissa pidetty niin tärkeänä, että se olisi valittu viiden tärkeimmän tekijän joukkoon.

Yläasteet

Yläasteiden valitsevat kielikylvyn onnistumisen kannalta viisi tärkeintä tekijää poikkeavat ala-asteiden valinnoista siten, että koulun johdon sitoutuneisuutta ja opettajien välistä yhteistyötä ei pidetty niinkään tärkeänä, vaan yläasteilla arvostettiin oppiaineiden soveltuvuutta ja opettajien perehdyttämiskoulutusta hyvin korkealle. Oppiaineiden soveltuvuutta ei ala-asteen kouluissa oltu pidetty niin tärkeänä, että se olisi valittu viiden tärkeimmän tekijän joukkoon, vaikka sen kerrottiin ratkaisevasti vaikuttavan kielikylvyllä opettavien aineiden valintaan. Toisaalta yläasteilla ei opetusmenetelmiä tai kielikylvyn sisällyttämistä opetussuunnitelmiin pidetty tärkeänä.

Yhteenvedo

Kielikylpyopetuksen kannalta tärkeimmät tekijät kouluissa näkyvät taulukoista 9 ja 10. Taulukkoon 10 on merkitty prosentteina niiden koulujen osuus, jotka ovat valinneet tekijän viiden tärkeimmän tekijän joukkoon. Yhden koulun vastaus on noin 4 prosenttiyksikköä.

Taulukko 10. Tärkeimmät kielikylvyn onnistumiseen vaikuttavat tekijät ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa Suomessa lukuvuonna 1998/99. Viisi tärkeintä tekijää tummennettuna.

Tekijä:	Koulut (24)	Tekijä:	Koulut (24)
1.	58%	9.	25%
2.	58%	10.	46%
3.	58%	11.	4%
4.	42%	12.	17%
5.	71%	13.	50%
6.	21%	14.	0%
7.	38%	15.	4%
8.	8%	16.	4%

Taulukosta 10 käy selvästi ilmi, että koulut arvostavat pääasiassa vanhempien sitoutumista. Kielikylpyopetuksen onnistumisen kannalta tärkeimpiä tekijöitä ovat tämän lisäksi tasapuolisesti oppilaiden, opettajien ja koulun johdon sitoutuneisuus. Suuri painoarvo on koulujen vastausten perusteella myös opettajien perehdyttämiskoulutuksella. Osa kouluista pitää myös opetusmenetelmiä, opettajien välistä

yhteistyötä ja opettajien kielitaidon tasoa kielikylvyn onnistumisen kannalta merkittävinä tekijöinä. Vastauksista käy lisäksi ilmi, että opetusmenetelmien tärkeyttä arvostetaan ainoastaan ala-asteilla, kun taas yläasteet eivät ole valinneet opetusmenetelmiä kielikylpyopetuksen onnistumisen kannalta viiden tärkeimmän tekijän joukkoon (vrt. taulukko 9).

Yksikään kouluista ei koe varsinaisen kielikylpykielen yleistä arvostusta tärkeänä. Lisäksi oppiaineiden soveltuvuus kielikylpyopetukseen eri luokka-asteilla, oppilaiden mahdollisuus käyttää varsinaista kielikylpykieltä koulun ulkopuolella sekä kielikylpytutkimus ovat saaneet hyvin vähän kannatusta tärkeinä kielikylvyn onnistumiseen vaikuttavina tekijöinä. Koulut eivät yhtä lukuunottamatta ole itse määritelleet onnistumisen kannalta muita mahdollisia tärkeitä tekijöitä, vaan vaihtoehdot ovat löytyneet lomakkeen vaihtoehdoista.

Viidesosa kouluista on valinnut oppilaiden kielitaidon tason viiden tärkeimmän tekijän joukkoon. Vastauslomakkeista käykin ilmi, että usea koulu käyttää tai aikoo tulevaisuudessa käyttää jonkinlaista testiä valitessaan oppilaita kielikylpyryhmiin lähinnä Uudenmaan kouluissa. Koulujen kielikylpyopetuksen yhteydessä kohdanneisiin ongelma-alueisiin kuuluu mm. oppimateriaalin saatavuus ja myös viiden tärkeimmän tekijän joukkoon on neljäsosa kouluista valinnut juuri oppimateriaalin saatavuuden.

Kartoituksen perusteella näyttäisi siltä, että kouluissa ollaan suhteellisen yksimielisiä viiden tärkeimmän tekijän osalta. Kaikki viisi eniten kannatusta saanutta tekijää on valittu vähintään puolessa kouluista.

3.6 Kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen opettajat

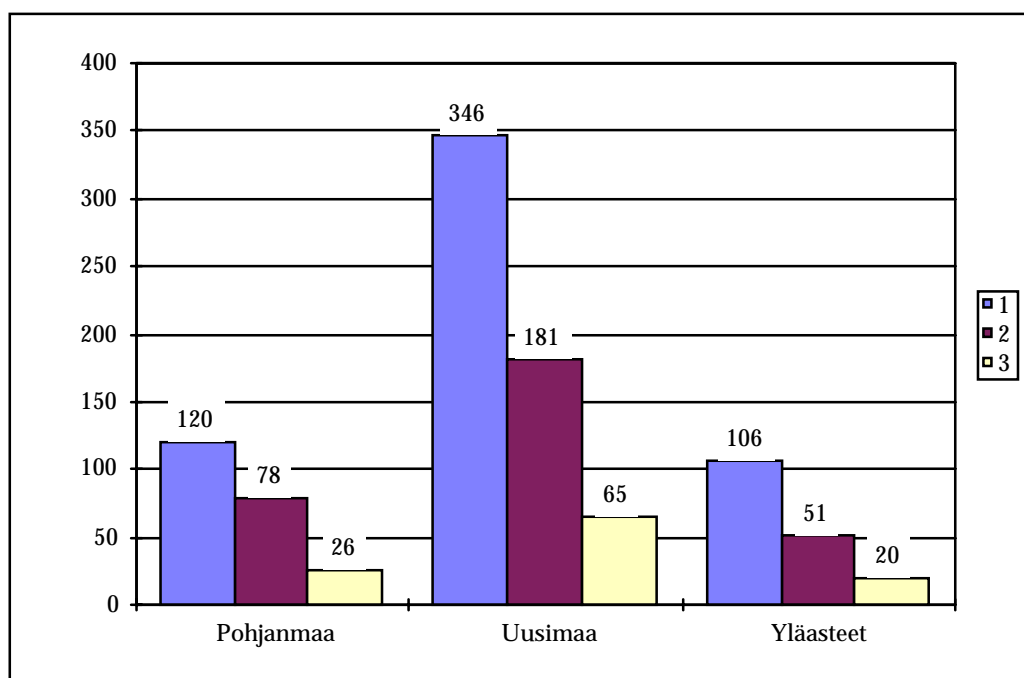
Kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen opettajatilannetta selviteltiin kartoituksessa neljällä kysymyksellä, joissa käsiteltiin koulujen tämänhetkistä opettajatilannetta, varsinaisten kielikylpyopettajien koulutusta sekä sijaisten saatavuutta. Samalla tiedusteltiin koulujen käyttämiä kriteerejä opettajia valittaessa.

3.6.1 Kielikylypoppilaita opettavien opettajien määrä

Martina Buss

Kartoituksen mukaan ruotsin ja suomen kielen kielikylypöpetusta tarjoavissa kouluissa työskentelee lukuvuonna 1998/99 yhteensä 572 opettajaa. Tästä opettajamäärästä suurin osa, eli 346 opettajaa, työskentelee Uudenmaan kielikylypöpetusta tarjoavilla ala-asteilla, ja 120 opettajaa Pohjanmaan ala-asteilla. Kielikylypöpetusta tarjoavilla yläasteilla toimii 106 opettajaa (ks. kuvio 10).

Kouluja pyydettiin erikseen ilmoittamaan *kielikylypöpetuksesta vastaavien opettajien* lukumäärä. Tähän lukuun sisältyvät siis kaikki ne opettajat, jotka opettavat koulujen kielikylypöppilaita joko ensikielillä, varsinaisella kielikylypykielellä tai kolmannella ja neljännellä kielellä. Koulujen vastauksissa oli jonkin verran epäjohdonmukaisuuksia, kun vertaillaan eri kielillä opettavien opettajien määriä koulujen ilmoittamiin kielikylypöpetuksesta vastaavien opettajien kokonaislukumääriin, mutta jonkinlaisen käsityksen kartoitus kuitenkin antaa siitä, miten montaa opettajaa kielikylypöpetuksen tarjoaminen Suomen kouluissa suoranaisesti koskee.

Kuvio 10. Ruotsin ja suomen kielen kielikylypöpetusta tarjoavien ala- ja yläasteiden opettajamäärät (1), kielikylypöpetuksesta vastaavien opettajien määrä (2) sekä varsinaisella kielikylypykielellä opettavien opettajien määrä (3) Suomessa lukuvuonna 1998/99.

Ala-asteet

Pohjanmaalla kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa 78 opettajaa vastaa kielikylpyoppilaiden opetuksesta. Näistä 26 vastaa varsinaisella kielikylpykielellä annettavasta opetuksesta (ks. kuvio 10). Tähän lukuun kuuluu myös ainakin yksi erityisopettaja. Lisäksi kouluissa on lukuvuonna 1998/99 toiminut 3 pitkäaikaista sijaista. Tämä opettajamäärä ei täydellisesti täsmää Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavien koulujen kielikylpyluokkien lukumäärän kanssa, vaan joissakin kouluissa varsinaisella kielikylpykielellä opettavien opettajien määrä on hieman pienempi kuin kielikylpyluokkien määrä. Jotkut koulut ovatkin erikseen maininneet, että ovat huomioineet myös varsinaisella kielikylpykielellä opettavan erityisopettajan opettajien määrässä. Lisäksi 5.–6. luokilla kielikylpykielisen opetuksen osuus on noin 50 %, jolloin yksi opettaja voi opettaa kahta luokkaa kielikylpykielellä. Kouluissa saattaa myös olla käytettävissä aineenopettajia, jotka opettavat kielikylpykielellä. Yksikään koulu ei ole erikseen maininnut aineenopettajia kielikylpykielellä opettavien opettajien lukumääriä tiedusteltaessa (vrt. kappale 2.6.2).

Uudenmaan kouluissa 181 opettajaa vastaa kielikylpyoppilaiden opetuksesta (ks. kuvio 10). Näistä 65 opettaa varsinaisella kielikylpykielellä, ja lisäksi kouluissa toimii 9 pitkäaikaista sijaista. Myös muutamassa Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavassa koulussa varsinaisella kielikylpykielellä opettavat erityisopettajat on laskettu mukaan kielikylpyopettajien määrään ja heistä on erillinen maininta koulujen vastauksissa. Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa on myöskin hieman vaihtelevuutta kielikylpyluokkien määrän ja varsinaisella kielikylpykielellä opettavien opettajien määrän suhteen. Joissakin kouluissa varsinaisella kielikylpykielellä opettavien opettajien määrä on kielikylpyluokkiin nähden pienempi ja joissakin hieman suurempi kuin kielikylpyluokkien määrä. Luultavasti jälkimmäisissä tapauksissa koulut ovat laskeneet mukaan varsinaisella kielikylpykielellä erityisopetusta antavan opettajan tai aineenopettajan, vaikkakaan siitä ei aina ole erillistä mainintaa koulujen vastauslomakkeissa (vrt. kappale 2.6.2). Myös Uudellamaalla on useita 5.–6. luokka-asteen kielikylpyluokkia, mikä selittäisi sen, että opettajien määrä on pienempi kuin luokkien määrä joissakin kouluissa (vrt. Pohjanmaa).

Ensikielellä kielikylpyoppilaille opetusta antavien opettajien määrä on sekä Pohjanmaan että Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa hieman suurempi kuin kielikylpyluokkien määrä, joten kielikylpyoppilaat saavat ensikiellä opetusta usean opettajan johdolla. Pohjanmaalla kielikylpyoppilaita opettaa 33 opettajaa oppilaiden ensikielellä ja Uudellamaalla 78 opettajaa. Tämän lisäksi oppilaiden opetuksesta vastaa Pohjanmaalla 19 ja Uudenmaan kouluissa 38 kolmannen ja neljännen kielen opettajaa.

Ylä-asteet

Yläasteen kielikylpyopetuksesta vastaa lukuvuonna 1998/99 maassamme yhteensä 51 opettajaa (ks. kuvio 10). Näistä 20 opettaa kielikylpyoppilaita toisella kielellä, 23 ensikielellä ja 8 kolmannella ja neljännellä kielellä. Lisäksi yhdellä yläasteella on toiminut pitkäaikainen sijainen. Yläasteella kielikylpyluokkia on tänä lukuvuonna neljä, joten kielikylpyoppilaat saavat opetuksessa useamman kielellisen mallin opetuskielten osalta.

3.6.2 Kielikylpyopettajien koulutus

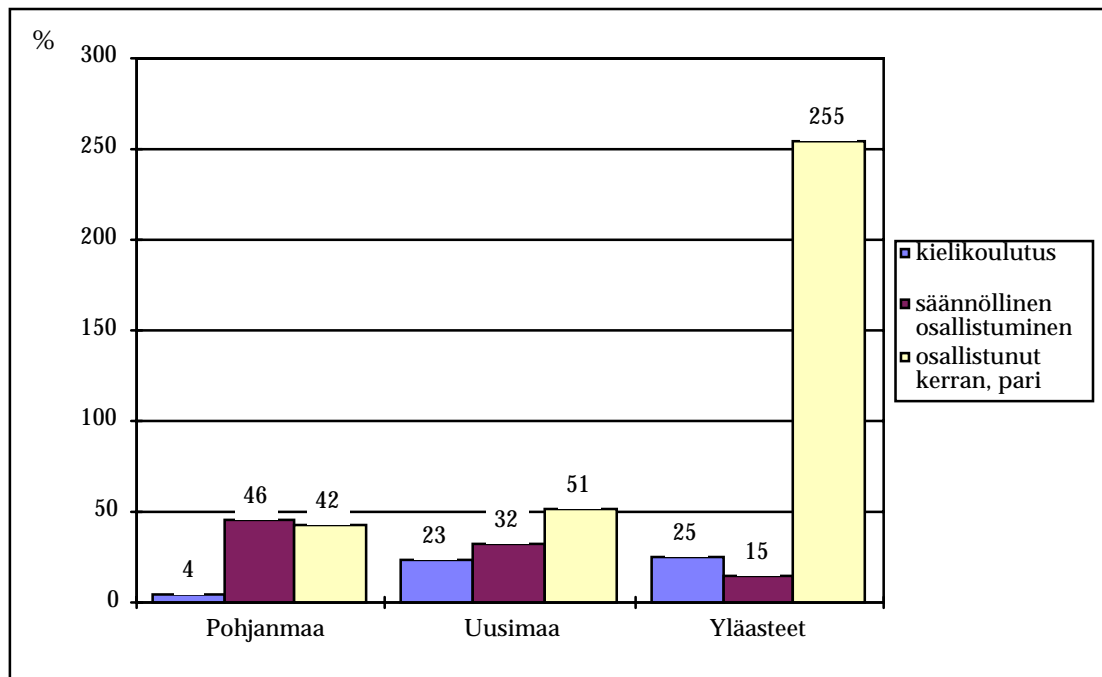
Martina Buss

Ala-asteet

Suurin osa varsinaisella kielikylpykielellä opettavista opettajista sekä Pohjanmaan että Uudenmaan kielikylpyä tarjoavissa kouluissa on koulutukseltaan luokanopettajia. Lisäksi kouluissa opetuksesta varsinaisella kielikylpykielellä vastaa muutama aineenopettaja ja muutama kielenopettaja, joksi on tässä raportissa katsottu myös yksi kotikielenopettaja (kartoitusvastauksessa nimikkeellä "hemspråkslärare"). Joissakin kouluissa varsinaisella kielikylpykielellä opettavat myös lastentarhanopettajat sekä opettajaopiskelijat ja humanististen tieteiden opiskelijat. Kaikenkaikkiaan voidaan sanoa, että opetus varsinaisella kielikylpykielellä hoituu muodollisesti pätevien opettajien toimesta.

Käytettyjen pitkäaikaisten sijaisten koulutusta koskevaan kysymykseen ovat vastanneet myös koulut, joissa ei lukuvuonna 1998/99 ole toiminut sijaisia. Toisaalta viisi koulua on kysymyksen kohdalla kertonut, ettei sijaisia koulussa ole ja siten myös jättänyt vastaamaatta kysymykseen. Kaikenkaikkiaan kysymykseen vastasi 16 kielikylpyopetusta tarjoavaa ala-asteen koulua. Vastaukset sekä Pohjanmaan että Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa olivat hyvin samankaltaisia. Kielikylpyopettajien sijaiset ovat koulutukseltaan luokanopettajia, aineen- tai kielenopettajia sekä lastentarhanopettajia. Myös mm. kielenopiskelijoita, kasvatus-tieteiden opiskelijoita ja aineenopettajaopiskelijoita on käytetty sijaisina. Lisäksi oli mainittu muutaman sijaisen kohdalta, että he opiskelevat parhaillaan monikielisyiden opintokokonaisuutta. Kysymykseen vastanneet koulut ovat usein valinneet useamman vaihtoehdon ja antaneet lisätietona, että kouluissa pyritään valitsemaan sijaiseksi pätevin mahdollinen ehdokas, jolla lisäksi on hyvät opetuskielen taidot tai joka on kaksikielinen. Koulut kertovat myös sijaisten saannin olevan vaikeaa ja jopa sattuman vaikuttavan sijaisten valintaan.

Kartoituksessa selvitettiin myös miten koulujen kielikylpyopettajat ovat koulutautuneet kielikylpyopetusta varten. Vastausten perusteella kaikki vakinaiset kielikylpyopettajat ovat saaneet jonkinlaisen koulutuksen tehtävänsä. Koulutettujen opettajien yhteenlaskettu määrä ei täsmää varsinaisella kielikylpykielellä opettavien opettajien määrän kanssa, joten voidaan olettaa, että sama opettaja on osallistunut useammalle kurssille. Toisaalta koulutukseen ovat myös voineet osallistua koulujen muut opettajat, jotka mahdollisesti ovat tekemisissä kielikylpyopetuksen tai kielikylpyoppilaiden kanssa. Joissakin kouluissa kuitenkin oli koulutettujen opettajien määrä pienempi kuin kielikylpyopettajien määrä, joten aivan sataprosenttisesti ei kielikylpyopettajia ole toimeensa koulutettu, vaikkakin koulut olivat jättäneet tämän merkitsemättä vastauksiinsa.

Kuvio 11. Kielikylpyopettajien perehdyttämiskoulutukseen osallistuneet opettajat (prosentteina) ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetusta tarjoavissa ala-asteen ja yläasteen kouluissa Suomessa lukuvuonna 1998/99.

Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa suurin osa 26:sta vakinaisesta kielikylpyopettajasta on ainakin kerran osallistunut kielikylpyopetuksen teoriaan ja/tai käytäntöön perehdyttävälle kurssille tai esim. seminaariin. Lisäksi kaksitoista heistä on säännöllisesti osallistunut vastaaville kursseille tai laajoihin opintokokonaisuuksiin. Yksi vakinainen kielikylpyopettaja on osallistunut kielikoulutukseen. Näin ollen Pohjanmaan vakinaisista kielikylpyopettajista 89 % on ainakin kerran osallistunut työhönsä perehtymistä edistävälle kielikylpyopetusta käsittelevälle

kurssille. Säännöllisesti kielikylpyopetuksen teoriaan ja/tai käytäntöön perehdyttävään laajaan opintokokonaisuuteen on Pohjanmaan kielikylpyopettajista osallistunut vajaa puolet opettajista eli 46 % (ks. kuvio 11). Kaikenkaikkiaan kielikylpyoppilaita opettavasta 78 opettajasta on Pohjanmaalla 31 % osallistunut johonkin työhönsä perehdyttävään koulutukseen.

Uudenmaan 65:stä vakinaisesta kielikylpyopettajasta 54 on ainakin kerran osallistunut kielikylpyopetuksen teoriaan ja/tai käytäntöön perehdyttävälle kurssille tai esim. seminaariin. Näistä 21 opettajaa säännöllisesti ja alan laajempaan opintokokonaisuuteen. Lisäksi 15 opettajaa on osallistunut kielikoulutukseen. Näin ollen Uudenmaan vakinaisista kielikylpyopettajista 83 % on ainakin kerran ja 32 % on säännöllisesti osallistunut työhönsä perehtymistä edistäville kursseille tai laajempiin opintokokonaisuuksiin (ks. kuvio 11). Kielikylpyoppilaita opettavista 181 Uudenmaan opettajasta 38 % on pyrkinyt perehtymään työhönsä kurssin avulla.

Kielikylpyopettajien pitkäaikaiset sijaiset eivät pääasiassa ole kouluttautuneet kielikylpyopetusta varten. Vastaukset ovat samankaltaisia sekä Pohjanmaan että Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavissa kouluissa. Neljä koulua ei ole vastannut kysymykseen. Kaksi Pohjanmaan ja kaksi Uudenmaan koulua kertoo kuitenkin, että sijaiset ovat kerran osallistuneet kielikylpyopetusta käsittelevälle kurssille, joka yhdessä tapauksessa oli koulun sisäinen koulutustilaisuus. Lisäksi yhdessä Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavassa koulussa yksi sijainen on osallistunut kielikoulutukseen.

Yläasteet

Varsinaisella kielikylpykielellä opettavien opettajien koulutusta tiedusteltaessa olivat jotkut vastaukset hieman epä johdonmukaisia. Yksi yläaste oli määritellyt kaikkien kielikylpyoppilaita opettavien opettajien koulutuksen ja toinen koulu oli ainoastaan merkinnyt rastilla opettajien keskuudesta löytyvän koulutuksen merkitsemättä koulutuksen omaavien opettajien lukumääriä. Jonkinlaisen kuvan yläasteiden kielikylpyopettajien koulutuksesta kartoitus kuitenkin antaa. Yläasteen kielikylpyopettajat ovat koulutukseltaan pääasiassa aineen- tai kielenopettajia, mutta myös muutama muunlaisen koulutuksen omaava löytyy opetushenkilökunnan joukosta. Tällöin voi kyse olla luokanopettajista, kasvatustieteiden opiskelijoista tai ylioppilaista. Yhdellä opettajalla on muu kuin kasvatustieteen korkeakoulututkinto. Lisäksi käytetty pitkäaikainen sijainen on koulutukseltaan luokanopettaja.

Yläasteilla näyttäisi kartoituksen mukaan siltä, että kaikkiaan 54 kielikylpyopetuksesta vastaavaa opettajaa on vähintään kerran osallistunut kielikylpyopetukseen perehdyttävään koulutukseen. Näistä 3 opettajaa on osallistunut koulutukseen

säännöllisesti ja lisäksi 5 opettajaa on osallistunut kielikoulutukseen. Näin ollen 116 % kielikylpyoppilaiden opetuksesta vastaavista opettajista yläasteilla on jollakin kurssilla pyrkinyt perehtymään alaan (ks. kuvio 11). Kielikylpyopetukseen perehdyttävää koulutusta lienee yläasteilla tarjotun koko koulun opettajakunnalle riippumatta siitä, onko opettaja suoranaisesti tekemisissä kielikylpyopetuksen kanssa vai ei, koska koulutukseen osallistuneiden määrä ylittää kielikylpyopetuksesta vastaavien opettajien määrän reippaasti. Varsinaisella kielikylpykielellä opettavia kielikylpyopettajia on yläasteella 20. Myös käytetty pitkäaikainen sijainen on säännöllisesti osallistunut kielikylpyopetuksen teoriaan ja/tai käytäntöön perehdyttävään koulutukseen. Kartoitus osoittaa, että yläasteillakin ollaan valmiita panostamaan kielikylpyopetuksen onnistumiseen ja opettajakunta pyrkii perehtymään alaan.

3.6.3 Kielikylpyopettajien valinta

Karita Mård

Ala-asteet

Kaikki Suomen kielikylpyä tarjoavat ala-asteen koulut yhtä lukuunottamatta ilmoittivat, että vakinaisia kielikylpyopettajia valittaessa on käytetty tiettyjä valintakriteerejä. Yksi koulu ilmoitti, ettei erityisiä valintakriteerejä ollut, koska koulun tällä hetkellä ainoa kielikylpyopettaja siirtyi koululle suoraan toisesta koulusta oppilasryhmän mukana (koulu tarjoaa kielikylpyä vain luokka-asteilla 5 ja 6). Noin puolet kouluista ilmoitti kriteerien olleen kielellisiä eli tulevalta kielikylpyopettajalta oli vaadittu äidinkielisyyttä kielikylpykielessä, kaksikielisyyttä tai ainakin kielikylpykielen äidinkielenomaista hallintaa. Pohjanmaalla puolet kouluista mainitsi erikseen, että opettajanpätevyys oli ollut valintakriteerinä. Myös yksi Uudenmaan koulu mainitsi opettajapätevyyden valintakriteeriksi. Vain yksi koulu Pohjanmaalla ja kaksi koulua Uudellamaalla oli kiinnittänyt huomiota hakijan mahdolliseen kielikylpykokemukseen tai teoreettiseen kielikylpytietouteen valitessaan kouluun kielikylpyopettajia. Monipuolinen soveltuvuus, innostus ja kiinnostus oli ollut kahden Pohjanmaan ja yhden Uudenmaan koulun valintakriteerinä. Neljä Uudenmaan koulua ei ollut eritellyt millaisia valintakriteerejä ne olivat käyttäneet valitessaan kielikylpyopettajia.

Noin puolet Suomen kielikylpyä tarjoavista ala-asteen kouluista on käyttänyt valintakriteerejä myös valitessaan pitkäaikaisia sijaisia. Tällaisia kouluja on kaksi Pohjanmaalla ja kuusi Uudellamaalla. Loput kouluista ilmoittivat, ettei valintakriteerejä ole, ettei koululla ole ollut pitkäaikaisia sijaisia kielikylpyopettajina, tai koulu oli jättänyt vastaamatta kysymykseen. Valintakriteerinä oli Pohjanmaalla

käytetty kielitaitoa ja soveltuvuutta. Uudellamaalla oli kielitaidon ja soveltuvuuden lisäksi valintakriteerinä käytetty opettajanpätevyyttä ja kielikylpytietoutta.

Lähes kaikki Suomen kielikylpyä tarjoavat ala-asteet ilmoittivat, että vakinaisille kielikylpyopettajille tulisi määritellä jokin kielitaitoon tai pedagogiseen valmiuteen liittyvä vaatimus. Pohjanmaalla toivottiin toisaalta, että kriteerinä käytettäisiin kielitaitoa ja toisaalta soveltuvuutta opettajan tehtävään. Vaatimuksena tulisi olla, että kielikylpyopettaja hallitsee kielikylpykielen hyvin ja toisaalta, että hän osaa oppilaiden ensikieltä. Lisäksi tulisi vaatia, että opettaja olisi joustava ja sopiva. Yksi koulu oli maininnut, että nimenomaan kunnan koulutoimen tulisi asettaa pätevän kielikylpyopettajan kriteerit. Uudellamaalla oli suurempaa vaihtelua vaatimusten suhteen. Suurin osa kouluista toivoi kielitaitoon liittyvää vaatimusta (äidinkieliäisyys, kaksikieliäisyys, äidinkielenomainen kielitaito) kielikylpyopettajille. Muutamassa koulussa ehdotettiin, että kielikylpyopettajalta vaadittaisiin teoreettista kielikylpytietoutta, sitoutuneisuutta, opettajankokemusta tai erikoistumisopintoja (äidinkieli ja taito- ja taideaineet). Myös opettajanpätevyys oli mainittu kahdessa koulussa kielikylpyopettajalta vaadittavana pätevyyskriteerinä. Seitsemän koulua viidestätoista ei ollut määritellyt millaisia vaatimuksia kielikylpyopettajille tulisi asettaa, vaikka ne olivat vaatimusten määrittämisen kannalla. Yksi Pohjanmaan kouluista suhtautui varauksella kielikylpyteorian tuntemuksen käyttämiseen vaatimuksena kielikylpyopettajia valitessa, koska tämä koulu epäili, ettei siinä tapauksessa löydy tarpeeksi kielikylpyopettajia. Kaksi Uudenmaan koulua piti kokonaan tarpeettomana erillisten vaatimusten asettamista kielikylpyopettajille. Toisen koulun mielestä koulun johtokunnan ja rehtorin tehtävänä oli päättää kuka on pätevä kielikylpyopettaja. Toisessa koulussa taas ei valita opettajia erikseen kielikylpyopetukseen, vaan opettajat valitaan kouluun luokanopettajiksi ja siksi erillisiä vaatimuksia ei tarvita.

Myös pitkäaikaiset sijaiset tarvitsisivat Suomen kielikylpyä tarjoavien koulujen mukaan jonkinlaiset kielitaitoon tai pedagogiseen pätevyyteen liittyvät vaatimukset. Tätä mieltä oli viisi kuudesta ala-asteesta Pohjanmaalla ja yhdeksän viidestätoista ala-asteesta Uudellamaalla. Suurin osa kouluista ei ollut eritellyt millaisia vaatimusten tulisi olla. Ne koulut, jotka olivat eritelleet vaatimukset mainitsivat kielitaitovaatimuksen sekä kielikylpytietouden. Kuusi koulua ilmoitti, ettei erillisiä vaatimuksia tulisi olla, koska sijaisia voisi olla silloin vaikea löytää. Toisaalta yksi koulu ilmoitti, että vaatimukset voisivat kannustaa hakijoita pätevoitymään.

Ylä-asteet

Kahdella kolmesta Suomessa kielikylpyä tarjoavasta yläasteesta on käytetty tiettyjä kriteerejä valittaessa vakinaisia kielikylpyopettajia. Yhdessä koulussa kriteerit ovat

liittyneet kielitaitoon ja toinen koulu ei ole määritellyt millaisia kriteerejä on käytetty. Yhdellä yläasteella kielikylpyopetuksesta huolehtivat koulussa jo viroissa olevat opettajat, mutta tiettyä kielikylpyopetukseen liittyvää kriteeriä on käytetty valittaessa kouluun uutta opettajaa. Koulu ei ole kuitenkaan maininnut millaista kriteeriä on käytetty. Vain yksi yläaste oli ottanut kantaa pitkäaikaisia sijaisia valittaessa käytettyihin valintakriteereihin. Tämä yläaste ei ole käyttänyt erityisiä kriteerejä valitessaan pitkäaikaisia sijaisia. Yksi yläaste ilmoitti, ettei heillä ole ollut pitkäaikaisia sijaisia ja yksi oli jättänyt vastaamatta asiaan liittyvään kysymykseen.

Kaikki yläasteet ovat sitä mieltä, että vakinaisille kielikylpyopettajille tulisi määritellä jonkin kielitaitoon tai pedagogiseen valmiuteen liittyvä vaatimus. Vain yksi koulu oli eritellyt, että vaatimuksen tulisi liittyä opettajan kielitaitoon. Myös pitkäaikaisille sijaisille tulisi kahden yläasteen mukaan määritellä jonkin nimenomaan kielitaitoon liittyvä vaatimus. Yksi yläaste oli kuitenkin lisännyt, että vaatimuksen tulisi riippua sijaisuuden pituudesta, eikä se saisi vaikeuttaa rekrytointia. Yksi yläaste ei ollut vastannut asiaan liittyvään kysymykseen.

3.7 Kielikylpy kouluyhteisössä

Kartoituslomakkeen kuudella kysymyksellä pyrittiin kartoittamaan kielikylpyopetuksen taloudellista, pedagogista ja henkistä vaikutusta kouluyhteisöön sekä kielikylpyvanhempien aktiivisuutta ja kielikylvyn mahdollisia ongelmia.

3.7.1 Kouluyhteisön suhtautuminen kielikylpyyn

Karita Mård

Ala-asteet

Suurin osa kielikylpyä tarjoavista ala-asteista ilmoitti, että kouluyhteisö suhtautuu kielikylpyopetukseen melko myönteisesti. Neljä ala-astetta ilmoitti, että suhtautuminen on hyvin myönteistä, kun taas kolmella ala-asteella suhtautuminen on melko epäilevää. Yksikään kouluyhteisö ei suhtautunut kielikylpyyn hyvin epäilevästi. Pohjanmaan ala-asteilla suhtauduttiin kielikylpyyn myönteisemmin kuin Uudellamaalla. Niillä suhtautuminen oli joko hyvin (yksi koulu) tai melko myönteistä (viisi koulua). Yksi ala-aste oli merkinnyt lisätiedoksi, että suhtautuminen paranee jatkuvasti. Vaikka suurin osa Uudenmaan ala-asteista ilmoitti, että kouluyhteisön suhtautuminen kielikylpyopetukseen on melko myönteistä (9 koulua), löytyi tältä alueelta kolme ala-astetta, joissa suhtautuminen oli melko epäilevää. Näistä kahdessa toteutetaan osittaista kielikylpyä, ja kielikylpyopetus on alkanut niissä syksyllä 1997 ja 1998, joten edessä on toivottavasti sama kehitys kuin kolmella Uudenmaan ala-asteella, jotka ilmoittivat kouluyhteisön kielikylpyasenteen muuttuneen kielikylpyopetuksen alkuajoista jopa hyvin epäilevästä melko myönteiseksi.

Yläasteet

Kaksi Suomessa kielikylpyä tarjoavasta kolmesta yläasteesta ilmoitti, että kouluyhteisön suhtautuminen kielikylpyopetukseen on hyvin myönteistä. Yksi yläaste ilmoitti kouluyhteisön suhtautumisen olevan melko myönteistä. Yläasteilla ei siis ole ainakaan tähän mennessä havaittu vastaavaa epäilyä kielikylpyopetuksen suhteen kuin ala-asteilla.

3.7.2 Kielikylvyn koululle aiheuttamat kustannukset

Karita Mård

Ala-asteet

Kolmannes Suomen kielikylpyä tarjoavista kouluista ilmoitti, ettei kielikylpyopetus aiheuta lisäkustannuksia verrattuna yksikieliseen opetukseen. Kaksi kolmasosaa kouluista taas oli sitä mieltä, että kielikylpyopetuksen kustannukset ovat suuremmat kuin yksikielisen opetuksen. Lisäkustannusten arvioinnissa oli suuria eroja eri

koulujen välillä. Pohjanmalla vain kaksi ala-astetta ilmoitti lisäkustannusten suuruuden. Toiselle ala-asteelle niitä aiheutuu 5 % ja toiselle 10–20 %. Uudenmaan ala-asteilla lisäkustannukset vaihtelivat 5 % ja 40 % välillä. Suurimmaksi osaksi lisäkustannusten määrä oli 10 %, 20 % tai 30 %.

Ylimääräisiä kustannuksia kielikylpyopetukselle aiheuttavat ennen kaikkea oppikirjahankinnat, koska ruotsinkieliset oppikirjat ovat kalliimpia kuin vastaavat suomenkieliset oppikirjat, sekä koulun muu varustaminen kielikylpyopetukseen (ensihankinnat). Muutama Uudenmaan ala-aste ilmoitti lisäkustannuksia aiheutuvan myös kielikylpyopettajien koulutuksesta, opettajien rekrytoinnista sekä tuntiopettajien palkkaamisesta. Kaksi ala-astetta ei katsonut kielikylpyopetuksen aiheuttavan ylimääräisiä kustannuksia, koska opetusmateriaali tehdään itse ja rahaa säästyy, koska kielikylpyopetukseen ei perusteta virkoja. Yhdelle ala-asteelle oli myönnetty lisämääräraha opettajien kouluttamiseen ja sen vuoksi kielikylpyopetus ei aiheuta koululle lisäkustannuksia.

Kielikylpyopetuksen aiheuttamat lisäkustannukset eivät vastausten mukaan olleet vaikuttaneet kouluyhteisön suhtautumiseen kielikylpyyn. Esimerkiksi ala-asteella, jolle kielikylpyopetuksesta aiheutuu jopa 40 % suuremmat kustannukset kuin yksikielisestä opetuksesta, suhtaudutaan kielikylpyopetukseen hyvin myönteisesti. Kustannusten suuruuteen ei ole myöskään vaikuttanut kielikylpyopetuksen laajuus koulussa.

Yläasteet

Kaksi kielikylpyä tarjoavaa yläastetta ilmoitti, että kielikylpyopetus aiheuttaa jonkin verran lisäkustannuksia koululle. Yläasteet eivät olleet määritelleet lisäkustannusten määrää. Lisäkustannuksia aiheuttivat oppikirjahankinnat, kielikylvyn pieni luokkakoko ja koulutuskulut. Yhdelle yläasteelle ei aiheudu kielikylvystä lisäkustannuksia.

3.7.3 Kielikylvyn pedagoginen vaikutus kouluyhteisössä

Karita Mård

Ala-asteet

Suurin osa Suomen kielikylpyä tarjoavista ala-asteista ilmoitti, että kielikylpyopetus on vaikuttanut jonkin verran tai huomattavasti koulussa käytettäviin opetusmenetelmiin. Kaikki koulut, joissa vaikutus oli ollut huomattava sijaitsivat Uudellamaalla. Vain kuusi ala-astetta ilmoitti, ettei vaikutusta opetusmenetelmiin ole ollut juuri

lainkaan muualla kuin kielikylpyluokissa. Yksi niistä ala-asteista, jotka ilmoittivat, ettei kielikylpy ole vaikuttanut juuri lainkaan koulussa käytettäviin opetusmenetelmiin, mainitsi, että tietoisuus kaksikielisyydestä on lisääntynyt koulussa ja kielikylpyopettajat ovat olleet resurssina koulun muussa kielenopetuksessa. Samoja selityksiä käytti myös osa kouluista, jotka kertoivat kielikylpyopetuksen vaikuttaneen jonkin verran tai huomattavasti koulun opetusmenetelmiin. Lisäksi nämä koulut selittivät, että kielikylpyopetus on tuonut kouluun teemaopetuksen ja lisännyt yhteistoiminnallisuutta koko koulussa.

Yläasteet

Kaksi yläastetta ilmoitti, että kielikylpyopetus on vaikuttanut jonkin verran koulussa käytettäviin opetusmenetelmiin. Kumpikaan yläaste ei ollut eritellyt millainen vaikutus on ollut. Yksi yläaste ilmoitti, ettei kielikylpy ole vaikuttanut juuri lainkaan koulussa käytettäviin opetusmenetelmiin.

3.7.4 Kielikylpyvanhempien sitoutuneisuus

Karita Mård

Ala-asteet

Yhtä Uudenmaan kielikylpyä tarjoavaa ala-astetta lukuunottamatta kaikki Suomen kielikylpyä tarjoavat ala-asteet ilmoittivat, että kielikylpyvanhemmat ovat panostaneet kielikylpyopetukseen monipuolisesti tai jonkin verran. Pohjanmaalla neljä kuudesta ala-asteesta vastasi vanhempien panostavan monipuolisesti. Kaksi näistä ala-asteista mainitsi erityisesti ensimmäisten kielikylpyvanhempien panostaneen kielikylpyopetuksen aloittamiseen ja sen vakiinnuttamiseen. Työelämän paineita pidettiin syynä panostuksen jonkinasteiseen hiipumiseen viime vuosina. Uudellamaalla kielikylpyvanhemmat panostavat enimmäkseen jonkin verran (8 ala-astetta), mutta osa (5 ala-astetta) myös monipuolisesti. Uudenmaan kielikylpyvanhemmat panostavat järjestämällä erilaisia tilaisuuksia, seminaareja, teatterivierailuja, retkiä tai yhteyksiä ystävyyskouluihin, valmistavat materiaalia sekä seuraavat oppilaiden koulunkäyntiä kiitettävästi. Yhdessä koulussa on perustettu vanhempain toimikunta kielikylpyä varten. Yksi Uudenmaan osittaista kielikylpyä tarjoavista ala-asteista ilmoitti kielikylpyvanhempien panostavan melko vähän kielikylpyopetukseen. Tämä ala-aste oli tyytyväinen vanhempien lapsille antamaan tukeen ja kielikylpymenetelmää kohtaan osoittamaan kiinnostukseen, mutta kaipasi panostusta erityisesti materiaalin hankinnassa.

Yläasteet

Kaksi Suomen kielikylpyä tarjoavista yläasteista ilmoitti, että kielikylpyvanhemmat ovat panostaneet kielikylpyopetukseen monipuolisesti. Yksi yläaste ilmoitti vanhempien panostaneen jonkin verran ja lisäsi, että koululla on vasta vähän kokemusta kielikylpyopetuksesta. Mikään yläaste ei eritellyt millaista kielikylpyvanhemmat panostus kielikylpyopetukseen on.

3.7.5 Koulun tyytyväisyys kielikylpyopetukseen

Martina Buss ja Karita Mård

Ala-asteet

Kaiken kaikkiaan kielikylpyopetus on vastannut tarkoitustaan kaikissa Suomen kielikylpyä tarjoavissa ala-asteen kouluissa erittäin hyvin tai hyvin. Kaksi Uudenmaan ala-astetta oli valinnut vastausvaihtoehdon “jossain määrin” vaihtoehdon “hyvin” rinnalle. Toinen näistä oli perustellut valintaansa sillä, että yksittäisen opettajan on vaikea arvioida kokonaisuutta, koska kaikilla osapuolilla on omat odotuksensa. Pohjanmaalla kaikki ala-asteet ilmoittivat, että kielikylpyopetus oli vastannut tarkoitustaan erittäin hyvin. Yksikään koulu ei ollut perustellut kantaansa. Uudellamaalla vastaukset jakaantuivat lähes tasan vastausvaihtoehtojen “erittäin hyvin” (7 koulua) ja “hyvin” (6 koulua) välillä. Muutama koulu oli perustellut kielikylpyopetuksen onnistumista vanhempien ja oppilaiden motivaatiolla, ensikielestä huolehtimisella sekä tarpeeksi hyvän kielikylpykielen taidon tason saavuttamisella. Yksi koulu, joka tämänhetkisten kokemustensa (4 kielikylpyluokkaa) perusteella vastasi, että kielikylpy oli tähän mennessä vastannut tarkoitustaan hyvin, mainitsi, että se on erittäin tyytyväinen kielikylpyopetukseen mikäli oppilaiden kielikylpykielen taidot riittävät ala-asteen jälkeen jopa ruotsinkielisellä yläasteella jatkamiseen. Yksi Uudenmaan ala-aste korosti, että vaikka kielikylpyopetus on opettajapulan vuoksi tuonut koululle paljon lisätyötä, on kielikylpyopetus vastannut tarkoitustaan hyvin.

Kielikylpyopetuksen toteuttamisessa oli neljässä Pohjanmaan kielikylpyopetusta tarjoavassa koulussa koettu ongelmiakin. Kaksi koulua ei ole vastannut kysymykseen. Vastausten perusteella näyttäisi siltä, että ongelmia kohdataan kouluissa lähinnä kielikylvyn alkuvaiheissa. Tämä ilmenee sekä vastausten sisällöstä sekä siitä, että kysymykseen vastanneet koulut ovat hiljattain aloittaneet kielikylpyopetuksen tarjonnan. Ongelma-alueita ovat kouluissa olleet opetuksen järjestely ja siihen liittyvät päätökset sekä materiaalin, varustelun ja opetussuunnitelman puuttuminen.

Lisäksi ongelmia on aiheuttanut kielikylpyluokkien hajasijoittaminen paikkakunnalla ja siihen liittyvät yhteistyöongelmat sekä koordinaattorin puuttuminen. Yksi koulu on myös pitänyt ongelmallisena kielikylpyopetuksen menetelmistä tiedottamisen vanhemmille kielikylvyn alkuvaiheessa.

Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavista kouluista lähes kaikissa on kohdattu ongelmia kielikylpyopetusta tarjottaessa. Ainoastaan kaksi koulua ei ole vastannut kysymykseen. Eniten ongelmia on aiheuttanut opetusmateriaalin puute. Soveltuvaa materiaalia ja esim. oppikirjoja ei ole käytettävissä ja lisäksi materiaalin hankinta ja valmistus on koettu erittäin työlääksi. Myös opettajista tuntuisi olevan pulaa ja lisäksi koulutusta ei katsota olevan saatavilla tai sen katsotaan olevan kallista. Ongelmallisena on pidetty myös epävarmuutta kielikylvyn soveltuvuudesta esim. kielellisiä tai lukivaikeuksia, auditiivisia ongelmia sekä keskittymisvaikeuksia omaaville oppilaille. Toisaalta ongelmallista on myös se, että erityisopetusta ei voida tarjota kielikylpykielellä. Useat koulut ovat myös pitäneet vaikeutena yhteistyön puutetta. Yhteistyötä toivottaisiin paitsi muiden kielikylpyopettajien kanssa myös ensikielellä opettavien opettajien kanssa. Lisäksi yhteistyölle ja yhteiselle suunnittelulle ei kouluissa ole aikaa. Kaksi koulua pitää ryhmäkokoja ongelmallisena. Toisessa koulussa ensimmäiset ryhmät ovat liian pieniä, kun taas toisessa koulussa 1. luokalla aloitettavia ryhmiä pidetään liian suurina. Yhdessä koulussa katsotaan myös, että käytettäviä työskentelytapoja silmälläpitäen tilanpuute on huomattava. Yksi koulu kamppailee vähäisten resurssien kanssa. Koulu kertoo, että vanhempien vaatimukset kuitenkin ovat kovat, vaikka käytettävät resurssit ovat pienet. Yleisemmällä tasolla yksi koulu ilmoittaa pitävänsä ongelmana sitä, ettei koulussa ole tietoa tulevaisuudesta, eikä näin ollen myöskään suunnitelmista tai viroista.

Suurin osa Suomen kielikylpyä tarjoavista ala-asteista ilmoitti, että kielikylpyopettajien rekrytointi on aiheuttanut koululle jonkinlaisia ongelmia. Pohjanmaalla ongelmat liittyivät lähinnä opettajien ikään ja sukupuoleen. Kielikylpyluokilla on paljon nuoria naisopettajia, jotka ovat perheenperustamisiässä. Lisäksi ongelmaksi koettiin se, etteivät kielikylvyn luokanopettajan virat ole vaikinaisia virkoja. Uudellamaalla ylivoimaisesti suurin ongelma oli koulutettujen tai pätevien kielikylpyopettajien ja sijaisten saatavuus. Yksitoista kuudestatoista koulusta oli maininnut tämän ongelmaksi. Kolme koulua oli eritelty, että puutteita on nimenomaan hakijoiden kielikylpytietoudessa. Muita ongelmia koettiin olevan hakijoiden puutteellinen kielitaito ja opettajien suuri vaihtuvuus (pitkät äitiyslomat ja sairaslomat).

Yläasteet

Kielikylpyopetus on vastannut tarkoitustaan kaikissa Suomen kielikylpyä tarjoavissa yläasteen kouluissa erittäin hyvin (1 koulu) tai hyvin (2 koulua). Yksikään yläaste ei ollut perustellut kantaansa.

Kielikylpyopetusta tarjoavissa kolmessa yläasteen koulussa on tullut esiin selvästi toisistaan poikkeavat ongelmat. Yksi koulu kertoo opettajien rekrytointiin liittyvistä ongelmista. Koululla on vastauksen perusteella liian vähän opettajia, joiden ensikieli on sama kun koulun varsinainen kielikylpykieli ja lisäksi yksi kielikylpykielellä opetusta antavista opettajista on jäämässä eläkkeelle, joten koulu tarvitsee lisää opettajia, jotka voivat ja haluavat opettaa kielikylpykielellä. Toinen koulu on kohdannut ongelmia valinnaisryhmiä muodostettaessa, koska kouluun siirtyy toistaiseksi vain yksi ryhmä kerrallaan. Valinnaisaineiden ryhmät ovat näin ollen kovin pieniä, kun opetuskieli on varsinainen kielikylpykieli, eikä oppilaita voi yhdistää samoihin ryhmiin koulun muiden oppilaiden kanssa. Joitakin valinnaisryhmiä ei voida muodostaa ryhmäkokojen pienuuden vuoksi. Kolmas kielikylpyopetusta tarjoava yläaste on kohdannut ongelmia etsiessään yläasteen tarpeisiin soveltuvaa kielikylpyopettajien koulutusta.

3.7.6 Kielikylpyopetuksen tarve ja tarjonta

Karita Mård

Lukuvuonna 1998/99 kielikylpyä tarjoavien ala- ja yläasteiden mukaan kielikylpyopetuksen tarve kussakin koulussa joko kasvaa tai pysyy samana (kaksi koulua ei vastannut tähän kysymykseen), kun taas kielikylpyopetuksen tarjonta joko lisääntyy, pysyy samana tai vähenee (neljä koulua ei vastannut tähän kysymykseen). Missään koulussa kielikylvyn tarve ei vähene. Pohjanmaalla tällä hetkellä kielikylpyä tarjoavissa ala- ja yläasteen kouluissa kielikylvyn tarve pysyy yhtä ala-astetta ja yhtä yläastetta lukuunottamatta samana. Myös kielikylvyn tarjonta pysyy samana näissä kouluissa (kaksi koulua ei vastannut kielikylpyopetuksen tarjontaan liittyvään kysymykseen). Yhdellä ala-asteella kielikylvyn tarve kasvaa, mutta tarjonta pysyy samana. Yksi yläaste ei vastannut kielikylpyopetuksen tarpeeseen liittyvään kysymykseen, mutta ilmoitti kielikylpyopetuksen tarjonnan lisääntyvän koulussa.

Uudellamaalla kielikylpyopetuksen tarve enimmäkseen kasvaa niissä kouluissa, jotka jo tarjoavat kielikylpyä (9 koulua). Joissain kouluissa (6 koulua) tarve pysyy samana. Kouluissa, joissa kielikylpyopetuksen tarve kasvaa, lisääntyy usein myös kielikylpyopetuksen tarjonta. Kahdella koululla tarjonta kuitenkin pysyy samana, vaikka tarve kasvaa. Niillä ala-asteilla, joilla tarve pysyy samana, pysyy myös

tarjonta yleensä samana. Yksi ala-aste ilmoitti vähentävänsä tarjontaa, vaikka tarve kasvaa, kun taas yksi ala-aste ilmoitti päinvastoin lisäävänsä tarjontaa vaikka tarve pysyy samana.

4. POHDINTA

Martina Buss ja Karita Mård

Suomessa lukuvuonna 1998/99 tarjottavasta kielikylvystä peruskoulun ala- ja yläasteilla tehdyn kartoituksen yhtenä tavoitteena oli selvittää kuinka laajaa kielikylvyksi kutsuttu opetus Suomessa on. Kartoituksen mukaan 38 koulua Suomessa kutsuu opetustaan kielikylpyopetukseksi ja 28 koulua suunnitelee aloittavansa opetuksen, jota aikovat kutsua kielikylvyksi. Lisäksi 83 koulussa tarjotaan muuta monikielistä opetusta, joita koulut eivät kutsu kielikylvyksi, ja 162 koulua on erikoistunut kielenopetukseen. Kartoitus osoitti, että suurin osa kouluista, jotka tarjoavat aineenopetusta muulla kuin oppilaan äidinkielellä Suomessa kutsuvat opetustaan muuksi kuin kielikylvyksi, vaikka kielikylpy-nimike esiintyy varsin usein mm. tiedotusvälineissä tarkoittamassa näidenkin koulujen tarjoamaa opetusta. Kartoitusraportissa on tarkasteltu lähemmin millaisia toisen kotimaisen kielen kielikylpyohjelmat Suomessa ovat ja kuinka laajasti niitä toteutetaan.

Kartoituksen mukaan Suomessa on 19 ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavaa ala-astetta, 2 suomen kielen kielikylpyä tarjoavaa ala-astetta ja 3 ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavaa yläastetta. Kielikylpyopetusta tarjoavien ala- ja yläasteiden lukumäärä on kasvanut melko tasaisesti vuosittain vuodesta 1991 lähtien. Eniten uusia kielikylpyä tarjoavia ala-asteita aloitti lukuvuosina 1994/95 (5 uutta ala-astetta) ja 1995/96 (7 uutta ala-astetta). Lukuvuonna 1998/99 ruotsin kielen kielikylpyyn osallistuu ala-asteella 1 815 oppilasta ja yläasteella 68 oppilasta. Suomen kielen kielikylvyssä on 90 ala-asteen oppilasta. Kartoituksen mukaan ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetuksen tarve pysyy samana tai jopa kasvaa useissa kielikylpyä tarjoavissa ala- ja yläasteen kouluissa, mutta kielikylpyopetuksen tarjonta pysyy samana tai mahdollisesti vähenee suurimmassa osassa kouluja. Kasvavaan kielikylpyopetuksen tarpeeseen pyrkii omalta osaltaan vastaamaan 28 ala- tai yläasteen koulua, jotka suunnittelevat kielikylpyopetuksen aloittamista vuosina 1999–2003. Osa kielikylpyopetuksen aloittamista suunnittelevista kouluista oli nimenomaan maininnut, että koulun pääasiallinen kielikylpykieli olisi juuri ruotsi tai suomi.

Kartoituslomakkeen täyttämistä vastasi joissain kouluissa pelkästään rehtori tai yksittäinen kielikylpyopettaja, kun taas toisissa kouluissa rehtori oli täyttänyt lomakkeen yhdessä kielikylpyopettajien kanssa tai kielikylpyopettajat olivat täyt-

täneet sen keskenään. Yhtäältä se, että osan lomakkeista on täyttänyt yksittäinen henkilö ja osan ryhmä ja toisaalta se, että osan lomakkeista ovat täyttäneet pelkästään kielikylpyopettajat ilman rehtoria, ei ole aiheuttanut ratkaisevia eroja lomakevastauksissa. Vastaukset ovat siksi mielestämme vertailukelpoisia ja niiden perusteella voidaan tehdä tiettyjä johtopäätöksiä maassamme tarjottavasta ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetuksesta.

Kartoitus osoittaa, että suomen ja ruotsin kielen kielikylpyä toteutetaan Suomessa hyvin erilaisissa ohjelmissa. Esittelemme erilaiset ohjelmat samalla vertaillen niitä toisiinsa lähinnä ulkoisten puitteidensa ja ohjelmien rakenteen perusteella. Emme kuitenkaan halua pelkästään raportoida kartoitusvastauksia, jotka olivat paitsi monipuolisia myös mielenkiintoisia, vaan Suomessa tarjottavan kielikylpyopetuksen kehittämiseksi olemme päätyneet tarkastelemaan joitain kartoituksen tuloksia kriittisesti. Kriittinen tarkastelu perustuu kappaleessa 1 esiteltyihin kielikylpyyn liittyviin ja sen toteuttamisen kannalta tärkeisiin ulkoisiin puitteisiin sekä kielikylpyopetuksen peruseriaatteisiin.

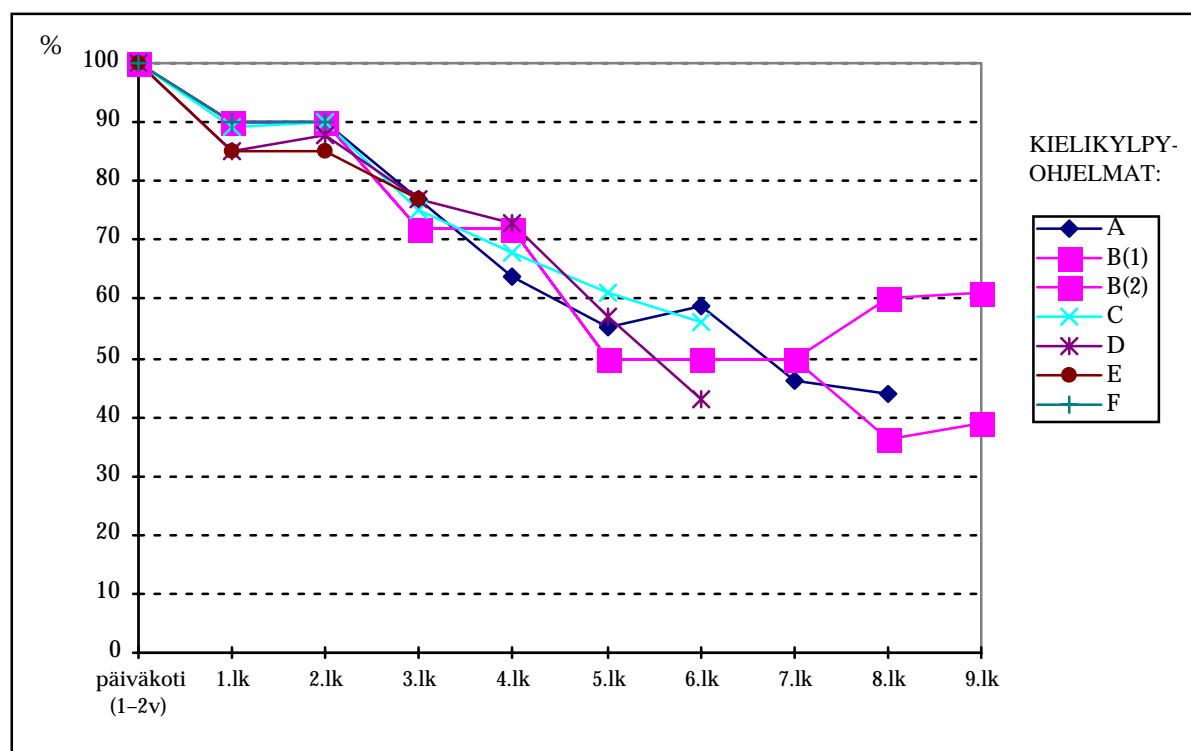
Kielikylpyohjelmien rakenne

Yhtenä kartoituksen tavoitteena oli selvittää kuinka eri koulut toteuttavat kielikylpyohjelmiaan. Vuonna 1987 Vaasassa aloitettu varhainen täydellinen ruotsin kielen kielikylpyohjelma, alkuvuosina tehtyine muutoksineen, noudatteli ulkoisilta puitteiltaan Kanadan varhaisen täydellisen ranskan kielen kielikylvyn alkuperäisohjelmaa (vrt. kuvio 1, kappaleessa 1.1). Kielikylpyopetuksen voimakkaan laajenemisen myötä Suomessa toteutettavien ruotsin ja suomen kielen varhaisten täydellisten kielikylpyohjelmien ulkoiset puitteet kuitenkin poikkeavat paitsi toisistaan myös Vaasan alkuperäisestä kielikylpyohjelmasta. Lukuvuonna 1998/99 toteutettavat kielikylpyohjelmat eivät myöskään suoranaisesti muistuta Kanadan varhaisen täydellisen kielikylvyn esimerkkimallia. Kartoitus osoitti, että kielikylpytermiä kuitenkin käytetään vain sellaisista opetusohjelmista, joita rakenteeltaan voidaan pitää kielikylpyohjelminä.

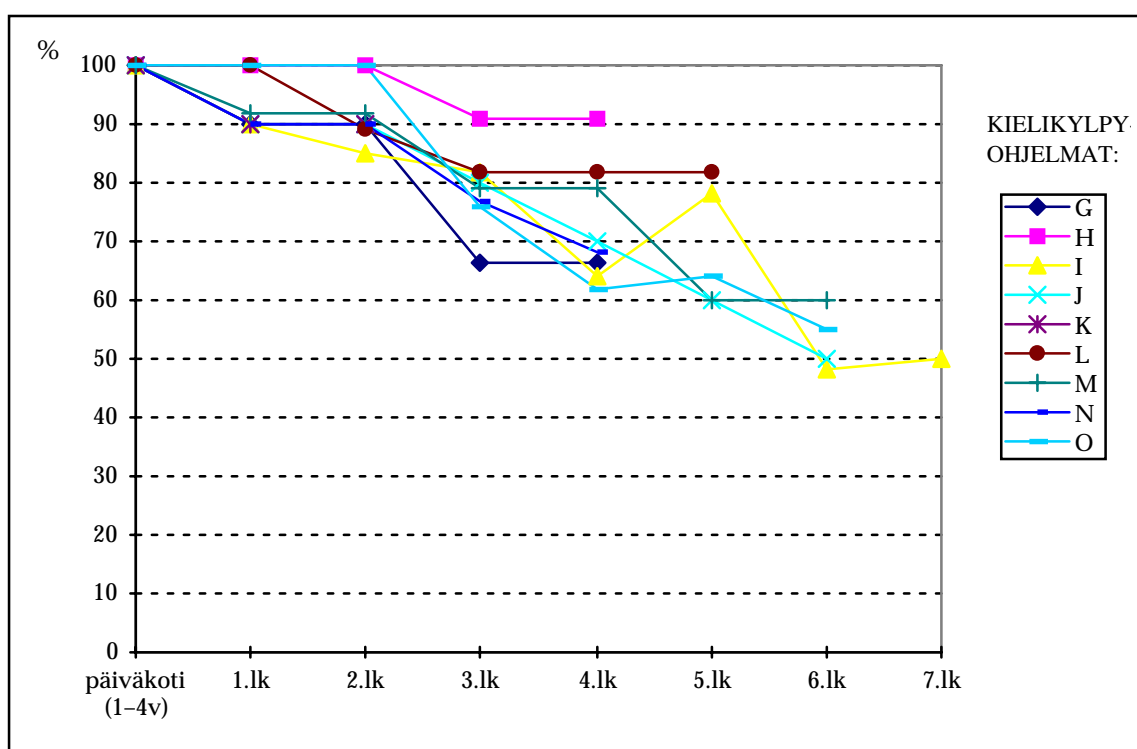
Pohjanmaalla toteutettavat ruotsin ja suomen kielen kielikylpyohjelmat ovat ulkoisilta puitteiltaan samankaltaisia kuin Vaasan alkuperäinen kielikylpyohjelma (ks. kuvio 12). Ainut selvä muutos on, että kielikylpykielisen opetuksen osuus laskee alle puoleen kaikesta opetuksesta yhdessä ohjelmassa jo kuudennella luokalla (ohjelma D) ja yhdessä seitsemännellä luokalla (ohjelma A). Vaasan alkuperäisessä kielikylpyohjelmassahan näin tapahtui vasta kahdeksannella luokalla (vrt. kuvio 2 kappaleessa 1.2 ja kuvio 12). Ohjelma A ja ohjelman B perusohjelma, B(1), joista on jo yläasteen tiedot, ovat ulkoisilta puitteiltaan myös yläasteen osalta samankaltaisia kuin Vaasan alkuperäinen kielikylpyohjelma. Ohjelmaan B on kuitenkin lisätty

valinnaisuutta, jolloin oppilaille on annettu mahdollisuus 8. ja 9. luokalla itse suunnitella ohjelma, jossa kielikylpykielisen opetuksen osuus on suurempi kuin perusohjelmassa B(1), ja joka siten enemmän muistuttaa vaihtoehtoa B(2).

Ohjelmien yhtenäisyyteen Pohjanmaalla vaikuttaa todennäköisesti se, että Vaasan yliopiston kielikylpytutkimus on keskittynyt Vaasan kielikylpyohjelman seurantaan ja kehittämiseen. Kaikki Pohjanmaan kunnat ovat myös olleet tiiviissä yhteydessä Vaasan yliopiston kielikylpytutkijoihin suunnitellessaan kielikylpyohjelmiaan. Lisäksi Pohjanmaan kielikylpypaikkakuntien välinen kielikylpy-yhteistyö on tiivistä sekä kunta- että koulutasolla.

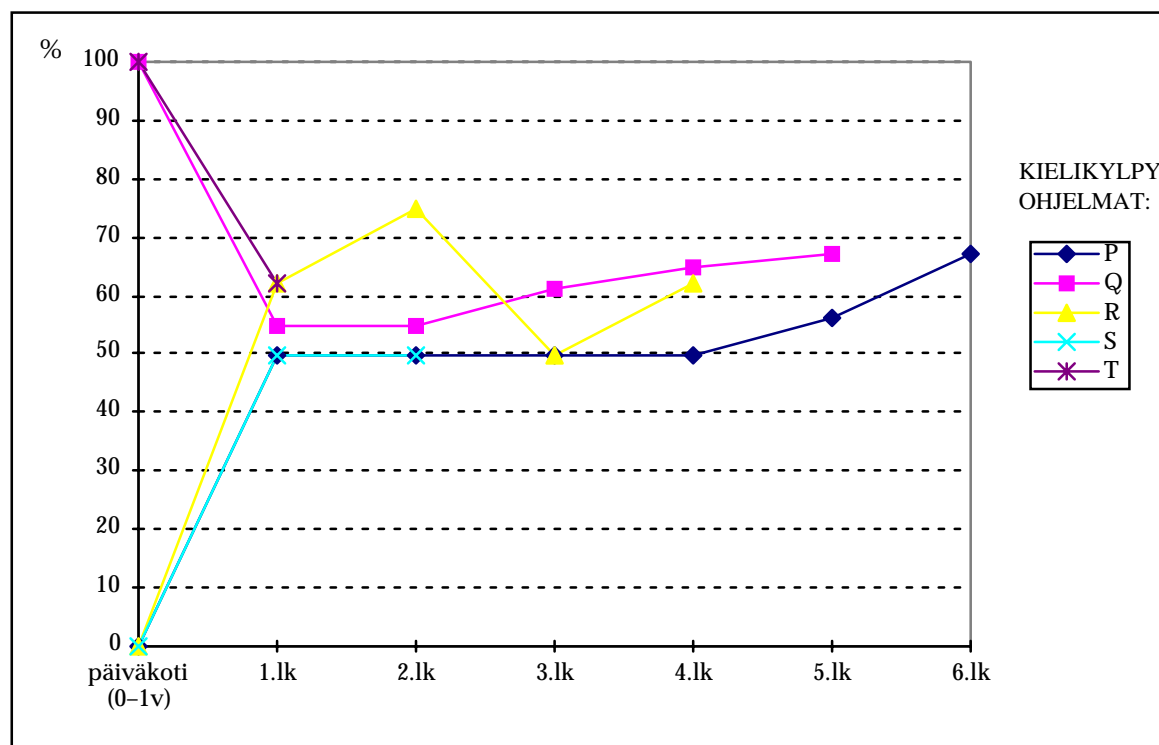
Kuvio 12. Opetuskielten osuudet erilaisissa varhaisissa täydellisissä kielikylpyohjelmissa Pohjanmaalla lukuvuonna 1998/99.

Kuvio 13. Opetuskielten osuudet erilaisissa varhaisissa täydellisissä kielikylypohjelmissä Uudellamaalla lukuvuonna 1998/99.

Uudellamaalla noin puolet varhaisista täydellisistä kielikylypohjelmista noudattelee lukuvuonna 1998/99 ulkoisilta puitteiltaan Vaasan alkuperäistä kielikylypohjelmaa (kuviossa 13 ohjelmat G, J, K ja N). Ohjelma I poikkeaa muista Uudenmaan varhaisista täydellisistä kielikylypohjelmista siinä, että kielikylypykielisen opetuksen osuus kaikesta opetuksesta ei laske tasaisesti, vaan nousee selvästi viidennellä luokalla ja laskee sitten kuudennella luokalla hiukan alle 50 prosenttiin. Muut Uudenmaan kielikylypohjelmat sen sijaan poikkeavat huomattavasti sekä toisistaan että Vaasan alkuperäisestä kielikylypohjelmasta. Ohjelmat L ja M muistuttavat ulkoisilta puitteiltaan enemmän Kanadan varhaista täydellistä kielikylypyä kuin Vaasan alkuperäistä kielikylypohjelmaa. Ohjelmissa L ja M kielikylypykielisen opetuksen osuus säilyy suurena (n. 80 % opetuksesta) neljännelle (ohjelmassa M) tai viidennelle luokalle asti (ohjelmassa L). Lisäksi ohjelmassa L ensikielillä annettava opetus alkaa vasta toisella luokalla, kuten Kanadassa, mutta ohjelmassa M se alkaa jo ensimmäisellä luokalla. Myös ohjelmassa O ensikielinen opetus alkaa vasta kolmannella luokalla, jolloin sen osuus on välittömästi noin 25 % opetuksesta. Tässä ohjelmassa luokilla 4, 5 ja 6 ensikielisen opetuksen osuus lisääntyy jatkuvasti, toisin kuin ohjelmissa L ja H. Ohjelma H poikkeaaakin kaikista muista Suomen kielikylypy-ohjelmista ensikielisen opetuksen osuuden suhteen. Tässä ohjelmassa opetus tapahtuu yli 90-prosenttisesti varsinaisella kielikylypykielellä vielä neljännelläkin luokalla. Viidennen ja kuudennen luokan tietoja ei ohjelmasta H vielä kartoitushetkellä ollut.

Kartoituksen mukaan Suomessa on vuodesta 1994 Uudellamaalla myös toteutettu kielikylpyohjelmia, jotka kielikylpykielisen opetuksen määrän suhteen enemmän muistuttavat kanadalaista varhaista osittaista kielikylpyä kuin varhaista täydellistä kielikylpyä. Nämä ohjelmat kuitenkin eroavat rakenteeltaan toisistaan, eikä mikään niistä täysin noudata kanadalaista osittaisen kielikylvyn mallia (vrt. kuvio 1 kappaleessa 1.1 ja kuvio 14).

Kuvio 14. Opetuskielten osuudet erilaisissa varhaisissa osittaisissa kielikylpyohjelmissä Uudellamaalla lukuvuonna 1998/99.

Kaksi ohjelmaa alkaa Kanadan mallin mukaan jo päiväkodissa (ohjelmat Q ja T), mutta niissä kielikylpykielisen toiminnan osuus on 100 % eikä 50 %, kuten Kanadan varhaisessa osittaisessa kielikylvyssä. Kolme ohjelmaa taas alkaa vasta ala-asteen ensimmäisellä luokalla (ohjelmat P, R ja S). Näistä ohjelmat P ja S muistuttavat ensimmäisinä vuosina kanadalaista varhaista osittaista kielikylpyä, ohjelma S toiselle luokalle ja ohjelma P neljännelle luokalle asti. Myös ohjelma Q on ensimmäisen ja toisen luokan osalta hyvin lähellä tätä mallia. Sen sijaan ohjelmissa R ja T kielikylpykielisen opetuksen osuus on ensimmäisellä luokalla yli 60 % kaikesta opetuksesta. Lisäksi ohjelmassa R kielikylpykielisen opetuksen osuus kaikesta opetuksesta on toisella luokalla lähes sama kuin varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä. Yhteinen piirre kaikille Suomessa toteutettaville osittaisille kielikylpyohjelmille on, että kielikylpykielisen opetuksen osuus kaikesta opetuksesta kasvaa vuosittain kolmannelta, neljänneltä tai viimeistään viidenneltä luokalta lähtien (ks. kuvio 14). Kaikissa muis-

sa Suomessa ja Kanadassa toteutettavissa täydellisissä ja osittaisissa kielikylpyohjelmissahan kielikylpykielisen opetuksen osuus kaikesta opetuksesta laskee ohjelman aikana (ks. kuviot 1 ja 2 kappaleissa 1.1 ja 1.2 sekä kuviot 12, 13 ja 14).

Kielikylvyn oppilasvalinta

Kielikylvyn onnistumisen edellytyksenä pidetään siihen osallistumisen vapaaehtoisuutta, ja kielikylvyn periaatteisiin kuuluu, että se on *vanhempien* lapsilleen *valitsema opetusohjelma*. Vanhempien roolia pidetään keskeisenä koko kielikylpyohjelman ajan. Myös tämä kartoitus osoitti, että vanhempien ja oppilaiden sitoutuneisuus olivat kielikylpyä tarjoavien koulujen mielestä erittäin tärkeitä kielikylvyn onnistumisen edellytyksiä. Ne valittiin pääasiassa tärkeimmiksi tai toiseksi tärkeimmiksi kielikylvyn onnistumiseen vaikuttaviksi tekijöiksi. Kielikylpyopetusta tarjoavat koulut, yhtä osittaista kielikylpyä tarjoavaa koulua lukuunottamatta, ilmoittivat myös kartoitusvastauksissaan, että kielikylpyoppilaiden vanhemmat ovat panostaneet käytännössä kielikylpyopetukseen monipuolisesti tai ainakin jonkin verran.

Suurimmassa osassa Suomen kouluissa tarjottavista kielikylpyohjelmista *vanhempien ja oppilaiden sitoutuneisuudella* on käytännössäkin ratkaiseva merkitys kielikylpyohjelmaan osallistumisessa. Näissä kielikylpyohjelmissa oppilaat siirtyvät automaattisesti päiväkodin kielikylpyryhmistä ala-asteen kielikylvyn kautta yläasteen kielikylpyyn. Osa Uudenmaan kielikylpyopetusta tarjoavista ala-asteen kouluista ei samalla tavalla katso kielikylvyn olevan kokonaisuohjelma, joka alkaa päiväkodissa tai ala-asteen ensimmäisellä luokalla ja jatkuu koko peruskoulun ajan. Näihin kouluihin kielikylpyoppilaat valitaan testien perusteella, vaikka oppilaat olisivatkin osallistuneet kielikylpyyn jo päiväkodissa ja vanhemmat näin ollen valinneet lapselleen kielikylpyohjelman. Varsinais-Suomessa kielikylpyoppilaat taas valitaan ainakin tällä hetkellä ilmoittautumisjärjestyksessä, jolloin kielikylpypäiväkotiin osallistuminen ei ole oppilasvalinnan edellytyksenä. Koulu tosin toivoi, että kielikylpypäiväkotitausta ratkaisisi oppilasvalinnan jatkossa. Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen kielikylpyä tarjoavissa kouluissa ei kielikylpyoppilaille ole harkittu valintatestejä tulevaisuudessakaan, mutta Uudellamaalla muutama koulu, jo nyt testaavien lisäksi, suunnittelee testauksen aloittamista.

Kielikylvyn alkuperäisajatukseen *oppilasvalinta testien perusteella* ei kuulu, vaan ohjelma on tarkoitettu kaikille oppilaille, kunhan oppilaiden mahdollisista erityistarpeista huolehditaan yhtä lailla kuin yksikielisessä yleisopetuksessa. Kielikylpyohjelman tavoitteena on, että kukin oppilas menestyy omien edellytystensä mukaan. Uudellamaalla, jossa kartoituksen mukaan valintatestejä käytetään jo joissain kielikylpyä tarjoavissa kouluissa, on erityisopetuksen tarjoaminen kielikylpkielellä

koettu yhdeksi kielikylpyopetuksen järjestämisen ongelmaksi. Tämä on voinut olla yksi syy valintatestien käyttöönottoon.

Tähänastisissa Kanadassa ja Suomessa tehdyissä kielikylpytutkimuksissa ei ole voitu osoittaa millaisille oppilaille kielikylpy ei sopisi (ks. esim. Holobow 1998; Bergström 1997). Wiss (1992) kuitenkin epäilee, että varhainen kielikylpy ei mahdollisesti soveltuisi kognitiivisesti ja kielellisesti hitaasti kehittyneille lapsille, vaikkei hänen tutkimustuloksiaan toistaiseksi voida yleistää. Hidas kognitiivinen ja kielellinen kehitys ei Wissin mukaan estä lapsia osallistumasta viivästettyyn tai myöhäiseen kielikylpyyn. Siksi joissakin Suomen kielikylpyä tarjoavissa kouluissa käyttöön otetusta valintatesteistä tulisikin keskustella vakavasti. Toisaalta olisi syytä pohtia testaamisen tarkoituksenmukaisuutta ja toisaalta testien luotettavuutta. Koska tutkimuksissa ei ole yleispätevästi voitu todeta, että kielikylpy ei sopisi kaikille oppilaille, on kyseenalaista ottaa käyttöön valintatesti. Yleispätevien tutkimustulosten puuttuminen tekee mahdottomaksi valintatestien laatimisen siten, että testi mittaisi oppilaan soveltuvuutta kielikylpyyn. Kartoituksen mukaan koulut ovat tähän mennessä ottaneet käyttöön eri tyyppisiä, lähinnä äidinkielen tasoon liittyviä testejä. Näillä testeillä koulut pyrkivät valikoimaan kielikylpyyn sopivat oppilaat, vaikka tutkimuksissa ei kielikylpyopetukseen sopivia oppilaita tähän mennessä ole voitu määritellä.

Toisaalta tutkimustiedon puuttuminen mm. valintatesteihin päätyneissä kielikylpykouluissa tuli kartoituksessa esiin pariinkin kertaan. Yhtäältä Uudenmaan kielikylpyä tarjoavissa kouluissa ei pidetty kielikylpytutkimusta kielikylpyopetuksen onnistumisen kannalta tärkeänä tekijänä ja toisaalta koulut pitivät kielikylpyopetuksen järjestämisen kannalta ongelmallisena epävarmuuttaan kielikylvyn soveltuvuudesta esim. kielellisiä tai lukivaikeuksia, auditiivisia ongelmia sekä keskittymisvaikeuksia omaaville oppilaille. Myöskään opetushallituksen tuoreissa ohjeissa opetuksen järjestämisestä muulla kuin oppilaan äidinkielellä (15.3.1999) ei anneta selkeitä neuvoja kouluille. Ohjeissa ainoastaan todetaan, että muulla kuin oppilaan äidinkielellä järjestettävä opiskelu "saattaa joissakin tapauksissa tuottaa vaikeuksia oppilaalle". Opetushallitus ei mainitse millaisissa muulla kuin oppilaan äidinkielellä järjestettävissä opetusohjelmissä vaikeuksia voi esiintyä, millaisia vaikeuksia oppilailla saattaa esiintyä eikä miten nämä vaikeudet eroavat oppilaan äidinkielellä järjestettävän opetuksen joillekin oppilaille mahdollisesti tuottamista vaikeuksista. Lisäksi opetushallitus ilmoittaa jättävänsä oppilaiden mahdollisen karsinnan koulun päätettäväksi. Tällöin ne kielikylpyä tarjoavat koulut, jotka eivät tältä osin tunne kielikylpytutkimusten tuloksia, voivat päätyä karsimaan oppilaita opetushallituksen ohjeen mukaan.

Kielikylvyn opetussuunnitelma

Onnistuneen kielikylpyohjelman perusedellytys on, että *opetussisällöt ja eri aineiden oppimäärät ovat samat* kuin yksikielisessä yleisopetuksessa. Kartoituksen mukaan kaikki kielikylpyä tarjoavat koulut ovatkin asettaneet kielikylpyopetukselle samat tai jopa korkeammat *oppimistavoitteet* kuin yksikieliselle yleisopetukselle. Opetussisältöjen *opettamisjärjestykseen* tulee kiinnittää erityistä huomiota kielikylpyohjelmissa verrattuna yksikielisen yleisopetuksen ohjelmiin, jotta kielikylpyoppilaille annetaan aikaa omaksua oppiaineen sisäistämiseen tarvittava kielitaito. Siksi olikin yllättävää, että jopa kolmannes kielikylpyä tarjoavista kouluista ilmoitti kartoitusvastauksissaan, etteivät ne opetussuunnitelmassaan ole lainkaan maininneet kielikylpyopetusta tai ovat maininneet sen vain yleisesti. Varsinkaan Pohjanmaan kielikylpyä tarjoavat koulut eivät olleet tarkemmin määritelleet kielikylpyopetusta opetussuunnitelmissaan. Juuri Pohjanmaalla opetussuunnitelman puute koettiin yhdeksi kielikylpyopetuksen järjestämisen ongelmaksi. Mielenkiintoista on, että vaikka kielikylpyopetuksen opetussuunnitelman puute kartoituksen mukaan koettiin yhdeksi kielikylpyopetuksen järjestämisen ongelmaksi, ei kielikylpyopetusta useinkaan koulujen mielestä ole tarpeen sisällyttää opetussuunnitelmaan. Ainoastaan neljä ala-astetta oli valinnut tämän tekijän kielikylvyn onnistumisen kannalta tärkeäksi. Kielikylpyä kuitenkin toteutetaan lähes kaikissa vastanneissa kouluissa koko ala-asteen ajan ja se jatkuu myös yläasteelle. Lisäksi suuressa osassa kouluja oppilaat ovat osallistuneet kielikylpyyn jo päiväkodissa, joten voidaan sanoa, että kyse on kokonaisesta ohjelmasta, jolla on omat erityistavoitteensa yksikielisen yleisopetuksen opetustavoitteiden lisäksi.

Vaikka kaikkien kielikylpyä tarjoavien koulujen *opetussuunnitelmissa* ei ole määritelty oppiaineiden oppimistavoitteita kielikylpyopetuksessa, ovat kaikki koulut kuitenkin tässä kartoituksessa arvioineet, miten kielikylpyopetus on vaikuttanut oppilaiden *oppimistuloksiin* eri oppiaineissa yksikielisen yleisopetuksen verrattuna. Kaikki koulut ovat myös arvioineet, miten kielikylpyopetus on kaikenkaikkiaan vastannut tarkoitustaan. Suomen kielikylpyä tarjoavissa kouluissa ollaan pääasiallisesti tyytyväisiä kielikylpyopetukseen ja kielikylpyoppilaiden oppimistuloksiin, joiden ilmoitettiin olevan samat tai paremmat kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvilla oppilailla. Huolestuttavaa on, että myös ne kielikylpyä tarjoavat koulut, joissa kielikylpyoppilaiden oppimistulosten arvioitiin jäävän pelkästään tai osittain heikommiksi kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvilla oppilailla, olivat tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä kielikylpyopetukseen. Toivon mukaan nämä koulut olivat ajatelleet oppilaiden välisiä yksilöllisiä eroja kysymykseen vastatessaan. Yksittäisten kielikylpyoppilaiden oppimistulokset voivat kielikylpyluokan sisällä jäädä heikommiksi muihin luokan oppilaisiin verrattuna, kuten yksikielisessä yleisopetuksessakin. Kielikylpyohjelmaan osallistuva oppilas ei kuitenkaan saa tiedollisesti tai taidollisesti menettää mitään verrattuna yksikieliseen

yleisopetukseen osallistuvaan oppilaaseen. Kielikylpyä tarjoavissa kouluissa, joissa kielikylpyoppilaiden oppimistulosten arvioitiin jäävän kokonaisuudessaan tai osoittain heikoimmiksi kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvilla oppilaille, tulisi mielestämme arvioida uudelleen koulun mahdollisuutta tarjota oppilaille laadukasta kielikylpyopetusta. Nämä koulut tarjosivat kielikylpyopetusta yleisimmin jo 4 tai 5 luokka-asteella. Kielikylpyopetuksesta niissä huolehtivat muodollisesti pätevät opettajat, mutta suurimmalta osalta opettajista kuitenkin puuttui säännöllinen osallistuminen kielikylpykoulutukseen, joka voi osaltaan olla syynä siihen, etteivät koulut ole tiedostaneet, että kielikylpyopetuksen opetussisällöt ja eri aineiden oppimäärät ovat samat kuin yksikielisessä yleisopetuksessa.

Yksi neljäsosa kielikylpyopetusta tarjoavista kouluista ilmoitti määritelleensä kielikylpyopetuksen opetussuunnitelmaan myös *kielelliset tavoitteet*. Mikään koulu ei kartoituksessa eritellyt minkä mukaan koulu on määritellyt kielelliset tavoitteensa, vaikka osaan kouluista tulee kielikylpyoppilaita, joilla on eripituinen kielikylpypäiväkotitausta. Kielelliset tavoitteet kunkin oppiaineen osalta ovat olennaisia kielikylpyopetuksessa, ettei opetuksen kielelliseksi tavoitteeksi muodostu pelkästään oppiainekohtainen terminologia. Toiminnallisen kielitaidon saavuttamiseen tarvitaan kielen eri käyttötehtävien (mm. kertomisen, kuvailun, selittämisen ja perustelemisen) ja kieliopin hallintaa, jotta oppiaineiden sisällöistä voidaan keskustella. Kielikylpyä tarjoavat koulut ilmoittivat kartoitusvastauksissaan varsin väljästi, millaisen kielitaidon tason ne odottavat oppilaiden saavuttavan. Varsinkin yläasteet olivat selkeästi jättäneet huomioimatta kielitaidon tasoa arvioidessaan, että kielikylpyoppilaille on jo 7 000–10 000 tuntia kielikylpykielellä saatua opetusta takanaan, kun he siirtyvät yläasteelle.

Suomen kielikylpy määrittellään kielikylvyn periaatteiden mukaan yleensä *toiminnalliseen monikielisyteen* johtavaksi opetusohjelmaksi. Kartoituksessa ainoastaan kaksi koulua on ilmoittanut (toiminnallisen) monikielisyuden olevan kielikylpyohjelmansa kielellinen tavoite. Molemmissa kouluissa tavoite pyritään saavuttamaan siten, että sekä kolmannen että neljännen kielen opetusta tarjotaan jo ala-asteen aikana. Toisessa koulussa kolmannen kielen opetuksen aloittamista on jopa varhaistettu ensimmäiselle luokalle. Kartoituksesta käy myös ilmi, että näissä kouluissa kielikylpyyn kuuluvia opettajan kielenkäyttöön liittyviä periaatteita (esim. Grammont'n periaate) sovelletaan myös muiden kielten kuin varsinaisen kielikylpykielen opetukseen. Myös monissa muissa kielikylpyä tarjoavissa kouluissa sekä kolmannen että neljännen kielen opetus aloitetaan jo ala-asteella. Joissain kouluissa kolmannen kielen opetus on varhaistettu alkamaan ensimmäisellä tai toisella luokalla, mutta toiminnallisen monikielisyuden tavoitetta ei kartoituksessa ole ilmoitettu.

Lähes kaikki Suomen kielikylpyä tarjoavat koulut ilmoittivat kartoituksessa, että kielikylpyoppilaiden *todistuksiin* tulee *maininta* kielikylpyopetukseen osallistumisesta. Koulujen välillä ei kuitenkaan ollut yhtenäisyyttä siinä, millainen tämä maininta on. Joissain kouluissa kielikylpyoppilaiden todistuksiin tulee erillinen arvio kielikylpykielen hallinnasta, äidinkielen opetuksesta tai aineenopetuksen opetuskielestä. Kolme Pohjanmaalla kielikylpyä tarjoavaa ala-astetta on päätyntä vastaavan tyyliin ratkaisuun kuin jotkut Kanadan koulupiirit, jossa kielikylpyoppilaat saavat erillisen todistuksen osallistumisesta kielikylpyyn (ks. kappale 1.1). Nämä Pohjanmaan koulut ilmoittivat kartoituksessa laatineensa kielikylpyoppilaille oman todistuksen ja arviointilomakkeen. Erillinen kielikylpyoppilaille laadittu todistus osallistumisesta kielikylpyopetukseen, usean Kanadan koulupiirin mallin mukaan, poistaisi nykyisen käytännön, jossa jokainen koulu pyrkii kielikylpyoppilaiden todistukseen mahduttamaan maininnan kielikylvystä. Lisäksi se poistaisi paineen erillisen koulutodistuksen laatimisesta kielikylpyoppilaille. Opetushallitukseen ei ole tuoreissa (15.3.1999) ohjeissaan opetuksen järjestämisestä muulla kuin oppilaan äidinkielellä nähnyt tarpeelliseksi erillisen todistuksen laatimista tai edes erillistä todistusmainintaa kielikylpyopetukseen osallistumisesta, vaikka kielikylpyoppilaat saavat noin puolet aineenopetuksestaan toisella kielellään. Opetushallituksen ohjeen mukaan myös kielikylpyoppilaiden toisen kielen taidot on arvioitava kyseisen kielen oppimäärän tavoitteiden mukaan. Tällöin sama kielitaidon arviointi koskee kielikylpyoppilaita, jotka ovat kommunikoineet päivittäin useita tunteja ruotsin tai suomen kielellä jo päiväkodista lähtien ja yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvia oppilaita, jotka ovat opiskelleet ruotsin tai suomen kieltä kaksi viikkotuntia A-kielenä ala-asteen kolmannelta luokalta lähtien (tai mahdollisesti varhaistetusti ensimmäiseltä tai toiselta luokalta lähtien). Kielikylpyopetuksella on kuitenkin myös omat erityistavoitteensa yksikielisen yleisopetuksen opetustavoitteiden lisäksi.

Opetuskielivalinnat kielikylvyssä

Kielikylvyssä aineenopetus annetaan kahdella kielellä siten, että *opetuskieli vaihtuu eri luokka-asteilla* ja opetuskieltä vaihdettaessa huomioidaan oppiaineen vaikutus oppilaan kielitaitoon. Suomessa lukuvuonna 1998/99 ruotsin tai suomen kielen kielikylpyä tarjoavien koulujen kielikylpymalli (täydellinen tai osittainen) ei kartoituksen mukaan ole vaikuttanut opetuskielivalintoihin, vaikka eri malleissa opetetaan lukemaan ja kirjoittamaan eri kielillä, täydellisessä kielikylpykielellä ja osittaisessa oppilaan ensikielillä. Opettajaresurssit ovat sen sijaan valitettavan usein vaikuttaneet kielikylpykielellä opettavien aineiden valintaan. Oppiaineiden soveltuvuutta opetettavaksi kielikylpykielellä on myös kartoituksessa pidetty tärkeänä *opetuskielivalintaan* vaikuttavana tekijänä. Kartoituksen mukaan kaikkia oppiaineita pidetään tästä huolimatta kaikilla luokka-asteilla ainakin jollain ala- ja

yläasteella soveltuvaksi kielikylpykielellä opetettavaksi ja koulukohtaiset vaihtelut ovat suuria. Tähän voi olla syynä se, ettei oppiaineiden soveltuvuutta opetettavaksi kielikylpykielellä kartoituksen mukaan pidetty kielikylpyopetuksen *onnistumisen kannalta* tärkeänä tekijänä. Vaasassa viime vuosina kaksikin kertaa luennoinut Myriam Met (1998) huomauttaa mm., että esimerkiksi matematiikka ei varsinkaan ylemmillä luokka-asteilla ole kielellisesti paras oppiainevaihtoehto opetettavaksi kielikylpykielellä, koska se ei tarjoa samanlaisia mahdollisuuksia monipuoliseen kommunikointiin, kuin esimerkiksi historia. Kielikylpyoppilaiden toisen kielen kehityksen kannalta on erityisen tärkeää, että opetuskielivalinnat tehdään huolella, varsinkin ylemmillä luokka-asteilla, koska varsinaisella kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus on kartoituksenkin mukaan alle puolet kaikesta opetuksesta.

Opetuskielivalinnat ovat tärkeitä myös kielikylpyoppilaiden ensikielen kehityksen kannalta. Kartoitus osoittikin, että kaikki kielikylpyä tarjoavat koulut, yhtä osittaista kielikylpyä tarjoavaa koulua lukuunottamatta, pitivät tärkeänä kielikylpyperiaatteena oppilaiden ensikielen huomioimista ja sen kehittämistä. Yhtä tärkeänä kielikylpyperiaatteena koulut eivät kuitenkaan pitäneet aineenopetuksen kielen vaihtumista eri luokka-asteilla. Tätä vastausta voidaan pitää ristiriitaisena oppilaiden ensikielen kehittämiseen liittyvän vastauksen kanssa. Monilla ala-asteilla ei oltu huomioitu opetuskielen vaihtumisen tärkeyttä kaikissa oppiaineissa, vaan esim. matematiikkaa opetettiin kielikylpykielellä koko ala-asteen ajan, jolloin matematiikan perusterminologia tulee ajankohtaiseksi ensikielellä vasta jos yläasteella vaihdetaan matematiikan opetuskieltä. Matematiikassa kuitenkin perusterminologian hallinnalla on keskeinen asema, joten matematiikkaa tulisi mielestämme opettaa ensikielellä jo ala-asteen aikana, kuten joissain Suomen kielikylpyohjelmissa jo tehdäänkin.

Opetuskielen vaihtamisessa tulee myös huomioida kielikylpyopetuksessa tärkeä Grammont'n periaate, jota myös kartoituksen mukaan pidettiin lähes kaikissa kouluissa tärkeänä periaatteena. Periaatteen mukaan kullakin opettajalla on kielikylpyoppilaisiin nähden ainoastaan *yksi kielellinen rooli* (vrt. kappale 1.3.1), joten kun opetuskieltä eri oppiaineissa vaihdetaan, vaihtuu myös oppiaineen opettaja. Jotkut osittaista kielikylpyä toteuttavat koulut olivat kartoituksessa kertoneet, ettei tätä periaatetta voida noudattaa, ja yleensä osittaisessa kielikylvyssä eri oppiaineiden opetuskieli vaihtuukin kartoituksen mukaan yhden lukuvuoden aikana, toisin kuin täydellisessä kielikylvyssä. Kartoitus osoitti, että *yhteistyötä* varsinkin yksikielisten koulujen kanssa, joissa opetuskieli on sama kuin varsinainen kielikylpykieli, tehdään suhteellisen vähän ainakin oppilastasolla ja koulut ovatkin pitäneet yhteistyön järjestämistä yhtenä kielikylpyopetuksen toteuttamisen ongelmista. Yhteistyön vähäisyyden vuoksi kielikylpyopettaja on valitettavan usein kielikylpyoppilaiden ainoa kielellinen malli. Myös tämän vuoksi Grammont'n periaatteen merkitys kielikylvyssä korostuu. *Ympäristön tehokas hyödyntäminen* on kielikylvyn

periaatteiden mukaan erityisen tärkeää toiminnallisen monikielisyyden saavuttamiseksi (vrt. kappale 1.3.1), mutta ainoastaan yksi ala-aste Uudellamaalla on valinnut kielikylvyn onnistumisen kannalta viiden tärkeimmän tekijän joukkoon tekijän, jossa huomioidaan kielikylpyoppilaiden mahdollisuus käyttää kielikylpykieltä koulun ulkopuolella.

Opetusmateriaali kielikylvyssä

Kielikylpyopetuksen painopiste tulisi olla leikki- tai työpistetyöskentelyssä ja teemakorttitehtävien tekemisessä, jolloin oppilaat työskentelevät oppikirjojen ja muun lähdekirjallisuuden avulla. Tällainen työskentelytapa vaatii, että *opetusmateriaalina* käytetään oppikirjan lisäksi monenlaista muuta materiaalia. Suurin osa kartoitukseen vastanneista kielikylpykouluista pitääkin kielikylpyopetukseen sopivan opetusmateriaalin hankintaa ja valmistusta yhtenä suurimpana kielikylpyopetuksen tarjoamiseen liittyvistä ongelmista. Oppikirjahankinnat ja koulun muu varustaminen kielikylpyopetukseen (ensihankinnat) ovat kartoituksen mukaan myös aiheuttaneet sen, että kielikylpyopetuksen järjestäminen tulee kouluille 5–40 % kallimmaksi kuin yksikielisen yleisopetuksen järjestäminen. Toisaalta kaksi koulua ilmoitti kartoituksessa, ettei kielikylpyopetuksen järjestäminen aiheuta koululle lisäkustannuksia, koska kielikylvyn opetusmateriaali tehdään suurimmaksi osaksi itse.

Vaikka useimmat kielikylpyä tarjoavat koulut kokevat kielikylpyopetukseen sopivan opetusmateriaalin hankinnan ongelmallisena ja sen valmistuksen työläänä, ei sopivan opetusmateriaalin saatavuus vaikuta kartoituksen mukaan ratkaisevasti kielikylpyopetuksen onnistumiseen. Vain neljännes kielikylpyä tarjoavista kouluista oli valinnut opetusmateriaalin saatavuuden viiden tärkeimmän kielikylpyopetuksen onnistumiseen vaikuttavan tekijän joukkoon. Kielikylpyä tarjoavat yläasteet olivat pitäneet sitä tärkeämpänä kielikylpyopetuksen onnistumiseen vaikuttavana tekijänä kuin kielikylpyä tarjoavat ala-asteet. Tämä johtuu luultavasti siitä, että kielikylpyä on tarjottu vasta muutaman vuoden ajan yläasteella ja kielikylvyn opetusmateriaalihankinnat ovat vähän ennen kartoituksen tekemistä olleet ajankohtaisia kaikilla kielikylpyä tarjoavilla yläasteilla. Useat ala-asteet taas ovat tarjonneet kielikylpyopetusta jo useamman vuoden ajan, jolloin kielikylpyyn sopivaa opetusmateriaalia on koululla jo ainakin jonkin verran valmiina.

Kielikylpyopettajilta vaadittava kelpoisuus

Kartoitus osoitti, että lukuvuonna 1998/99 kielikylpyoppilaiden opetuksesta vastaa ala-asteilla kaikenkaikkiaan 229 opettajaa, joista varsinaisella kielikylpykielellä

opettavia opettajia on 91. Yläasteilla kielikylpyoppilaiden opetuksesta vastaa 51 opettajaa, joista varsinaisella kielikylpykielellä opettaa 20 opettajaa. Kielikylvyssä on tärkeää, että kielikylpykielellä opettavalla opettajalla on *opettajan pätevyys*, ja että hän lisäksi *hallitsee opetuskielensä* kuten syntyperäinen kielenpuhuja. Myös kartoitus osoitti, että kielikylpyä tarjoavissa kouluissa on muodollisesti pätevät opettajat. Lisäksi kartoituksen mukaan kaikki koulut pitävät opettajan opetuskielen hallintaan liittyvää periaatetta pääasiassa tärkeänä tai ainakin jokseenkin tärkeänä. Kielikylpyopettajien kielitaidon taso arvioitiin kartoituksessa kielikylpyopetusta tarjoavilla ala-asteilla kielikylpyohjelman onnistumisen kannalta viiden tärkeimmän tekijän joukkoon. Lisäksi kartoitus osoitti, että puolet ala-asteista käyttää sekä vakinaisia kielikylpyopettajia että pitkäaikaisia sijaisia palkatessaan kielellisiä kriteerejä (äidinkieliäisyys, kaksikieliäisyys tai kielikylpykielen äidinkielenomainen hallinta). Yläasteella kielikylpyopettajien kielitaidon tasoa ei kielikylvyn onnistumisen kannalta pidetty yhtä tärkeänä. Vain yksi yläaste eritteli käyttäneensä kielellisiä kriteerejä valitessaan vakinaisia kielikylpyopettajia. Kaikki yläasteet ja lähes kaikki ala-asteet toivoivatkin, että kielikylpyopettajille määriteltäisiin jokin kielitaitoon liittyvä pätevyysvaatimus pedagogiseen valmiuteen liittyvän pätevyysvaatimuksen lisäksi. Opetushallitus onkin 26.3.1999 päivätyllä määräyksellä ottanut kantaa muulla kuin oppilaan äidinkielellä opettavan opettajan opetuskielen hallintaan, ja päättänyt miten opetuskielen hallinta osoitetaan. Määräyksessä edellytetään, että opetuskielen hallinta osoitetaan läpäisemällä yleisen kielitutkinnon tasoasteikon seitsemän mukainen koe tai suorittamalla yliopistossa vähintään 55 opintoviikon laajuiset opetuskielen opinnot. Tämä määräys on voimassa 1.8.1999 alkaen toistaiseksi. Opetuskielen hallinnan osoittaminen opetushallituksen edellyttämällä tavalla ei valitettavasti välttämättä tuo esiin esi- ja perusopetuksessa tarvittavaa opetuskielen hallintaa. Ensinnäkin yleisen kielitutkinnon kokeita ei ole ainakaan tällä hetkellä suunniteltu esi- ja perusopetuksessa tarvittavan kielen hallinnan mittaukseen. Myöskään 55 opintoviikon laajuiset opetuskielen opinnot eivät takaa tarvittavaa opetuskielen hallintaa, kun millään tavalla ei ole määritelty, että opintoihin tulisi sisältyä esim. suullista ja kirjallista kielitaitoa kehittäviä sekä kulttuurin välittämiseen liittyviä opintokokonaisuuksia. Näitä taitoja kuitenkin tarvitaan kielikylpyopetuksessa.

Kielikylpyopettajien kielitaidon tason lisäksi kartoitukseen vastanneet koulut pitivät kielikylpyopettajien perehdyttämiskoulutusta kielikylvyn onnistumisen kannalta tärkeänä tekijänä. Vakinaisia kielikylpyopettajia palkatessaan koulut eivät kuitenkaan olleet kiinnittäneet huomiota hakijoiden teoreettiseen kielikylpytietouteen. Tähän on luultavasti syynä se, että varsinkin Uudenmaan koulut pitivät kielikylpyteoriaan perehtyneiden opettajien saatavuutta yhtenä suurimmista ongelmista kielikylpyopetusta järjestettäessä. Koulut ovat kartoituksen mukaan kuitenkin käyttäneet hyväkseen Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen runsasta, kielikylpyopettajille suunnattua koulutustarjontaa jo palkatuille opettajilleen.

Kartoitus osoitti, että suurin osa kielikylvyssä opettavista opettajista on ainakin kerran osallistunut kielikylpyopetukseen perehdyttävälle kurssille ja reilu kolmannes säännöllisesti. Osa kouluista ei kuitenkaan ollut löytänyt koulutustarjonnasta sopivan hintaista tai sisällöltään sopivaa koulutusta. Nyt tarjottava täydennyskoulutus perustuu kansainväliseen ja kansalliseen kielikylpytutkimukseen, ja koska kartoituksen mukaan Uudenmaan kouluissa ei kielikylpytutkimusta pidetty kielikylpyopetuksen onnistumisen kannalta tärkeänä tekijänä, on ymmärrettävää, etteivät koulut pidä tarjolla olevaa täydennyskoulutusta sisällöltään sopivana opettajilleen. Toisaalta nämä koulut eivät varmaankaan olleet vielä tähän mennessä osanneet eritellä koulutustarpeitaan, jotta niille olisi voitu räätälöidä sopivan sisältöisiä täydennyskoulutuskursseja. Vaasan ja Oulun yliopistot ovat jo aloittaneet koulutusyhteistyön, jonka tuloksena valmistuu 2000-luvun alussa ensimmäiset kielikylpyyn ja ruotsin kieleen erikoistuneet kasvatustieteen maisterit. Tällöin työmarkkinoille saadaan hakijoita, joiden peruskoulutukseen sisältyy kielikylpyteorian perus- ja aineopintoja ja opetusharjoittelua kielikylpyluokissa, ja jotka ainakin osaltaan helpottavat kielikylpyyn perehtyneiden muodollisesti pätevien opettajien saatavuutta. Samalla täydennyskoulutuksen tarve muuttuu tulevaisuudessa yksittäisiksi ammattitaitoa ylläpitäviksi kursseiksi.

Kokemukset ovat osoittaneet, että kielikylpyopetus onnistuu parhaiten kun kielikylpyopettajat ovat kouluttautuneet erityisesti toimimaan kielikylpyopettajina. Tällöin opettajilla on tarvittava teorettinen pohja voidakseen suunnitella ja toteuttaa kielikylpyopetustaan niin, että oppilaiden tiedolliset ja kielelliset valmiudet kehittyvät samanaikaisesti ja riittävän monipuolisesti. Jo vuonna 1992 ilmestyneessä Kieltenopetuksen kehittämistoimikunnan mietinnössä (1992: 19) korostettiin, että muulla kuin oppilaan äidinkielellä opettavien opettajien tulisi voida pätevyitä tämän tyyppiseen opettamiseen. Tähän mennessä Suomessa ei kuitenkaan ole laadittu kielikylpyopetusta tai vieraskielistä opetusta antaville opettajille muita määräyksiä kelpoisuuden suhteen kuin edellä mainittu opetuskielen hallintaan liittyvä määräys. Opetushallituskin on ohjeissaan opetuksen järjestämisestä muulla kuin oppilaan äidinkielellä (15.3.1999) todennut vain, että "on erittäin suotavaa, että opettajalla on koulutusta opettamisesta muulla kuin oppilaan äidinkielellä". Pelkän opetuskielen hallinnan on tiedetty jo kielikylpyopetuksen alkaessa Suomessa olevan riittämätön opettajien kelpoisuusvaatimus onnistuneen kielikylpyohjelman läpiviemiseksi. Tärkeämpää tai vähintään yhtä tärkeää on, että kielikylpyopettajilla on vankka teorettinen pohja työhönsä (vrt. kappale 1.4).

5. LOPUKSI

Suomessa lukuvuonna 1998/99 toteutettavien ruotsin ja suomen kielen kielikylpyohjelmien keskinäistä vertailua vaikeuttaa se, että päiväkodista yläasteelle ulottuvia kokonaisuohjelmia on vasta muutama. Joitain huomioita tämänhetkistenkin tietojen perusteella voidaan kuitenkin tehdä. Monessa kielikylpyohjelmassa kielikylvyn peruseriaatteita arvostetaan ja tämä näkyy myös käytännössä. Silti yllättävän monet vastaukset olivat kielikylvyn periaatteiden osalta ristiriitaisia, mikä tarkoittaa sitä, ettei periaatteita kaikissa kielikylpyä tarjoavissa kouluissa ole sisäistetty. Monet Suomen kielikylpyohjelmat on ulkoisilta puitteiltaan rakennettu Vaasan alkuperäisen kielikylpyohjelman mukaan, jolloin lähes koko ohjelman ajan vähintään 50 % opetuksesta annetaan pääasiallisella kielikylpykielellä ja ensikielisen opetuksen osuus kaikesta opetuksesta kasvaa ohjelman aikana.

Osittain hyvinkin suuret kielikylpyohjelmien väliset erot, varsinkin Uudellamaalla, ovat merkinä siitä, että kielikylpyohjelmien suunnittelu on pääasiassa tehty kielikylpytutkimuksista saatuja tuloksia huomioimatta. Tämä näkyy jo siitäkin, ettei Uudellamaan koulujen kartoitusvastauksissa pidetty kielikylpytutkimusta kielikylpyopetuksen onnistumisen kannalta tärkeänä tekijänä samalla tavoin kuin Pohjanmaalla. Uudellamaalla kielikylpyohjelmien rakenne on selvästi myös suunniteltu koulukohtaisesti ottamatta huomioon ohjelmaa päiväkodista yläasteelle jatkuvana kokonaisuutena. Esimerkiksi niihin kouluihin, joissa kielikylpykielen osuus koko opetuksesta on ala-asteen ensimmäisinä vuosina hyvin korkea, tulee enimmäkseen oppilaita, jotka ovat osallistuneet kielikylpyyn päiväkodissa jo 2–3 vuotta kokopäiväryhmässä. Nämäkin koulut ilmoittivat kartoituksessa oppilaan ensikielen kehittämisen olevan tärkeää, mutta käytännössä ensikieliselle opetukselle ei jää paljon tunteja ala-asteen aikana. Näissä kouluissa korostettiin myös opetuskielen vaihtumisen tärkeyttä eri oppiaineissa. Toteutettavien ohjelmien puitteet eivät kuitenkaan anna mahdollisuuksia kovinkaan suurelle vaihtelulle.

Yllättävät poikkeamat sekä Suomen että Kanadan varhaisen täydellisen kielikylvyn alkuperäisohjelmasta sekä osittaisen kielikylvyn Suomeen sovelletun perusmallin puuttuminen aiheuttavat erilaisia paikallisia ja kansallisia ongelmia kielikylpyä toteutettaessa. Esimerkiksi Uudellamaalla kielikylpyohjelman jatkuminen asteelta toiselle vaikeutuu. Tämä ilmenee käytännössä siinä vaiheessa, kun eri päiväkotien ja ala-asteiden kielikylpyohjelmien on yhdistyttävä samalla ala- ja yläasteella. Ala- ja yläasteen kielikylpyohjelmien on tällöin sovelluttava eri päiväkotien ja ala-asteiden ohjelmista tuleville kielikylpyoppilaille. Samalla vaikeutuu myös siirtyminen kielikylpyohjelmasta toiseen paikkakunnalta muuton vuoksi.

Kartoitus osoitti, että kieltenopetukseen kiinnitetään runsaasti huomiota Suomen kouluissa ja niissä ollaan kiinnostuneita uusista tavoista opettaa kieliä, mikä sinänsä on tervetullutta. Tärkeää on kuitenkin uudenlaisen opetusohjelman soveltamisessa huomioida, että ohjelma perustuu tutkimukseen, jolloin voidaan olla varmoja sen tuloksista ja vaikutuksesta oppilaiden kehitykseen, kuten esim. varhainen täydellinen kielikylpyohjelma. Jokainen muutos tutkittuun opetusohjelmaan vaatii oman tutkimuksen, ennenkuin tiedetään muutosten aiheuttamat vaikutukset. Kun muutokset liittyvät tutkitun opetusohjelman peruseräisiin ja ovat näin ollen laajoja, joudutaan miettimään onko enää kyse samasta opetusohjelmasta vai onko syntynyt uusi opetusohjelmakokeilu, jonka tutkimukseen olisi panostettava monipuolisesti.

Tämän kartoituksen perusteella ehdotammekin, että

- Suomessa toteutetaan yhtenäistä pitkäaikaiseen tutkimukseen perustuvaa Vaasan alkuperäisen kielikylpyohjelman mukaista kielikylpysovellusta, johon tehdään korkeintaan hyvin pieniä muutoksia.
- Suomessa toteutettavaa osittaista kielikylpyä tutkitaan laajasti ja tutkimustulosten perusteella sille luodaan oma Suomeen sopiva ohjelma, joka perustuu kanadalaiseen osittaisen kielikylvyn malliin.
- Suomessa tarjottavalle ruotsin ja suomen kielen kielikylpyopetukselle laaditaan oma opetussuunnitelma kielellisine tavoitteineen, joka kattaa koko kielikylpyohjelman päiväkodista yläasteelle.
- Kielikylpyopettajille laaditaan käsikirjoja ja opettajanoppaita, joissa kerrotaan miten kehittää oppilaiden tiedollisia ja kielellisiä valmiuksia riittävän monipuolisesti eri luokka-asteilla.
- Suomessa kielikylpyyn osallistuneille oppilaille suunnitellaan erillinen todistus tai diplomi osallistumisesta kielikylpyyn. Todistukseen/diplomiin tulisi maininta toisella kielellä annetun opetuksen kokonaistuntimäärästä (päiväkodista yläasteelle) sekä erittely eri oppiaineissa käytetyistä opetuskielistä.
- Suomessa laaditaan kielikylpyopettajille erilliset kelpoisuusvaatimukset, joissa korostetaan mm. kielenomaksumisen, kielenopetuksen ja kielikylpyopetuksen teoriaan liittyviä opintoja sekä eritellään kielikylpyopettajien kielenhallinnan vaatimukset. Vaasan yliopiston tekemän kielikylpyopettajien peruskoulutukseen liittyvän koulutusyhteistyön laajentamista harkitaan.
- Suomen kielikylpyopetusta tarjoavat koulut ja kielikylpyopettajat verkostoituvat voidakseen tehdä laajaa yhteistyötä kielikylvyn suunnittelussa ja opetuksen toteutuksessa (vrt. the Canadian Association of Immersion Teachers).

SUOMENKIELISEN ÄIDINKIELENOPETUKSEN KARTOITUS ALA-ASTEEN RUOTSIN KIELEN VARHAISESSA TÄYDELLISESSÄ KIELIKYLVYSSÄ LUKUVUONNA 1998/99

Sari Rahkola⁷

Suomenkielisen äidinkielenopetuksen pienimuotoisen kartoituksen lähtökohtana olivat keväällä 1999 tiedoitusvälineissä käydyt keskustelut kielikylpyoppilaiden suomen kielen taitojen tasosta ja kehittymisestä. Keskusteluissa yhdistettiin kaikki kielikylvyksi kutsuttu opetus ja kaikesta oppilaalle vieraalla kielellä annettavasta opetuksesta käytettiin niissä kielikylpy-nimikettä. Vaasan yliopiston Kielikylvyn ja monikielisyyden keskus halusi sen vuoksi kartoittaa millaista suomenkielinen äidinkielenopetus on ruotsin kielen varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä.

6. SUOMENKIELINEN ÄIDINKIELENOPETUS KIELIKYLVYSSÄ LUKUVUONNA 1998/99

6.1 Tavoite ja toteutustapa

Kartoituksen tavoitteena oli selvittää:

1. kuinka ruotsin kielen kielikylpyyn osallistuvien ala-asteen oppilaiden suomenkielellä annettava äidinkielenopetus mahdollisesti eroaa samassa koulussa yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden äidinkielenopetuksesta,
2. kuinka suomen kielen lukemista ja kirjoittamista opetellaan/harjoitellaan ruotsin kielen kielikylvyssä,
3. kuinka suomen kielioppia opetetaan ruotsin kielen kielikylvyssä, sekä
4. miten ruotsin kielen kielikylpyyn osallistuvien oppilaiden suomenkielinen kulttuuri-identiteetti otetaan äidinkielen tunneilla huomioon.

Kartoitus suoritettiin kyselykaavakkeen avulla. Kaikki kyselykaavakkeen 14 kysymystä alakohtineen olivat avoimia kysymyksiä, jotka laadittiin Vaasan yliopiston Kielikylvyn ja monikielisyyden keskuksessa. Kysymyksissä tiedusteltiin kielikylpyoppilaiden suomenkielisten äidinkielen tuntien lukumäärää eri luokka-asteilla ja äidinkielenopetuksen tavoitteita, suomen kielen kieliopin opetusta, lukemisen ja kirjoittamisen opettelua/harjoittelua suomen kielellä koulussa ja sen

⁷ **Sari Rahkola**, fil.yo. Vaasan yliopiston Pohjoismaisten kielten laitoksen Kielikylvyn ja monikielisyyden keskuksen tutkimusapulainen syksyllä 1998 ja keväällä 1999. Kielikylpytutkija vuodesta 1998 lähtien. Opiskelee Vaasan yliopistossa ruotsin kieltä, sivuaineenaan mm. monikielisyyden opintokokonaisuus.

ulkopuolella, suomenkielisen kulttuuriperinteen välittämistä kielikylpyoppilaille sekä äidinkielenopettajien ja kielikylpyopettajien yhteistyötä.

Kyselykaavake lähetettiin telekopiona huhtikuun 1999 aikana 13 varhaista täydellistä ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavalle ala-asteelle. Koulut ovat huhtikuuhun 1999 mennessä kielikylpyopetuksen kartoituslomakkeensa palauttaneita kouluja. Kysely osoitettiin koulun opettajille, jotka antavat kielikylpyoppilaille äidinkielenopetusta suomen kielellä. Saatekirjeessä äidinkielenopettajia pyydettiin yhdessä oman koulunsa puolesta vastaamaan kysymyksiin, joiden kerrottiin koskevan varsinaista äidinkielenopetusta suomen kielellä. Lisäksi äidinkielenopettajia pyydettiin lähettämään Kielikylvyn ja monikielisyyden keskukselle kielikylpyoppilaille mahdollisesti tehtyjen suomen tai ruotsin kielen luku- ja kirjoitustaitoja mittaavien kartoitusten tulokset (esim. Ala-asteen Lukututkimustesti, ALLU). Vastaukset pyydettiin palauttamaan telekopion tai sähköpostin välityksellä 30.4.1999 mennessä. Täytetyn kyselylomakkeen palautti 9 koulua, joista 4 sijaitsee Pohjanmaalla, 1 Varsinais-Suomessa ja 5 Uudellamaalla. Suomen kielellä annettavan äidinkielenopetuksen kartoituksen vastausprosentti on noin 69 %.

6.2 Suomenkielinen äidinkielenopetus

6.2.1 Tuntimäärät

Kartoitukseen vastanneista kouluista kolme ilmoitti, että niissä kielikylpyoppilaille opetetaan äidinkieltä suomen kielellä ensimmäisellä ja toisella luokalla kaksi viikkotuntia. Kahdessa koulussa suomenkielistä äidinkielenopetusta oli yksi viikkotunti ja viidessä koulussa suomenkielellä annettava äidinkielenopetus aloitetaan vasta kolmannella luokalla.

Kolmannella ja neljännellä luokalla kielikylpyoppilaille on tavallisesti kaksi tuntia viikossa äidinkielenopetusta suomeksi. Yhdessä koulussa kolmannella luokalla on yksi viikkotunti ja yhdessä koulussa neljäntenä vuonna oppilaat opiskelevat äidinkieltä kolme tuntia viikossa suomeksi. Yhdestä koulusta sanotaan, että suomenkielistä äidinkielenopetusta on kahdesta kolmeen tuntia.

Kartoitukseen osallistuneista kouluista vain neljä on vastannut viidennen ja kuudennen luokan osalta kysymykseen kuinka paljon kielikylpyoppilaille on äidinkielenopetusta viikossa suomeksi. Kahdessa koulussa opetusta on molempina vuosina kaksi tuntia viikossa. Yhdessä koulussa viidennellä luokalla on kolme

viikkotuntia ja kuudennella kaksi. Vastaavasti yhdessä koulussa molempina vuosina opetusta on kolme tuntia viikossa.

Kielikylpyoppilaiden saama suomen kielellä annettava äidinkielenopetus on alasteella keskimäärin puolet yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden äidinkielen tuntimäärästä. Osa kielikylpyoppilaiden äidinkielen tunteista opetetaan ruotsin kielellä. Kielikylpyoppilaille opetetaan samat asiat kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuville oppilaille, mutta osa asioista opetetaan suomeksi ja osa ruotsiksi.

6.2.2 Lukutaito

Hyvä lukutaito on lähes kaiken oppimisen perusta. Kaikissa kartoitukseen osallistuneissa kouluissa kielikylpyoppilaat opetetaan lukemaan ensin kielikylpykielellä. Tutkimustulokset sekä Suomessa että Kanadassa ovat osoittaneet, että lukemaan opettaminen molemmilla kielillä yhtäaikaan voi johtaa siihen, että kielikylpyoppilas sekoittaa kielet keskenään (Genesee 1987, Höglund 1992). Varhaista täydellistä ruotsin kielen kielikylpyä tarjoavissa kouluissa opetetaankin oppilaat lukemaan ensin ruotsiksi, minkä jälkeen oppilas voi siirtää lukutaidon ruotsin kielestä suomen kieleen. Lukutaito on mekaaninen taito; kun sen oppii, voi sitä soveltaa eri kieliin (vrt. Cummins 1984).

Kun kielikylpyoppilaat ovat omaksuneet lukutaidon ruotsin kielellä, ei heitä enää erikseen opeteta lukemaan suomeksi. Useimmat kartoitukseen vastanneet koulut ilmoittivat, että lukemisen harjoittelu suomen kielellä aloitetaan toisella luokalla. Kun lukemista harjoitellaan, kiinnitetään erityistä huomiota äänteiden kuuntelemiseen, geminaattaan, pitkiin vokaaleihin ja tavuttamiseen. Yksi koulu on vastannut, että kielikylpyoppilaat saavat harjoitella lukemista ja luetunymmärtämistä pienryhmissä lukemalla satuja ja tekstejä lukukirjasta sekä hiljaa itsekseen että ääneen. Toisen luokan loppuun mennessä kielikylpyoppilaiden lukeminen suomen kielellä sujuu koulun yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden tapaan.

Ääneen lukeminen

Kahden ensimmäisen kouluvuoden ajan kielikylpyoppilaat saavat suurimman osan aineenopetuksestaan kielikylpykielellä. Suomen kieli on kuitenkin mukana opetusohjelmassa myös tänä aikana. Kielikylpyoppilaiden suomenkielistä sanavarastoa ja kielitaitoa parannetaan ensimmäisinä kouluvuosina lukemalla oppilaille ääneen ja kehottamalla oppilasta itse tutustumaan kirjallisuuteen ja samalla itse harjoittamaan

lukutaitoan. Saatujen kartoitusvastausten mukaan nuoremmille kielikylpyoppilaille opettajat lukevat ääneen lähes jokaisella suomenkielisellä äidinkielen tunnilla. Kuusi koulua on vastannut, että kielikylpyoppilaille luetaan ääneen joka tunti ainakin kahden, kolmen ensimmäisen kouluvuoden aikana. Kahdessa koulussa oppilaille luetaan kirjallisuutta joka toinen tai kolmas äidinkielen tunti. Yksi koulu on todennut, että ajanpuutteen vuoksi ääneen lukeminen jää vähemmälle.

Vanhemmille kielikylpyoppilaille äidinkielenopettajat lukevat ääneen vähemmän. Kolmannella ja neljännellä luokalla yhdessä koulussa luetaan vielä joka toinen äidinkielen tunti, muissa usein tai melko usein. Ala-asteen viimeisillä luokilla ääneen lukemisen määrä vähenee ja opettaja lukee kielikylpyoppilaille enää silloin tällöin. Oppilaat saavat sen sijaan lukea kirjoja itse ja samalla harjoittaa omaa lukutaitoaan. Luku- ja harjoituskirjoista luetaan ääneen lukukappaleita. Tämän lisäksi oppilaat lukevat itsekseen valitsemiaan kirjoja. Se, kuinka paljon kirjoja kielikylpyoppilaat lukevat suomenkielisillä äidinkielen tunneilla, vaihtelee kouluittain. Yksi koulu ilmoittaa, että vanhemmat oppilaat lukevat kirjoja joka toinen äidinkielen tunti. Kolmessa koulussa tunneilla luetaan yksi kirja kuukauden tai kahden aikana. Kahdesta koulusta kerrotaan, etteivät kielikylpyoppilaat ehdi lukea kirjoja koulussa, vaan heitä kehoitetaan tutustumaan kirjallisuutteen kotona. Yksi koulu ei ole vastannut tähän kysymykseen. Kirjaston merkitystä korostetaan kolmessa koulussa.

Kirjavalinnat

Vastauksissa kysymykseen, mitä kielikylpyoppilaille luetaan, ovat kaikki koulut painottaneet mahdollisimman laajan kirjavalikoiman merkitystä. Kaikki koulut ovat vastanneet kirjavalikoiman koostuvan saduista, tarinoista, runoista, loruista, kertomuksista sekä lasten- ja nuortenkirjoista. Kolme koulua on erikseen maininnut, että kirjojen tulee olla suomenkielisten kirjailijoiden kirjoittamia. Kaksi koulua on maininnut, että tunneilla luetaan klassikoita ja klassisia satuja. Vastauksissa ei tarkenneta tarkoittavatko koulut klassisia suomenkielisiä teoksia vai yleensä klassista lasten- ja nuortenkirjallisuutta. Erityisesti äidinkielen tunneilla on tärkeää huomioida kielikylpyoppilaiden suomenkielisen kulttuuri-identiteetin kehittyminen. Päiväkodissa ja koulun ruotsinkielisillä oppitunneilla kielikylpyoppilaille luetaan ruotsinkielisiä klassikoita sekä kerrotaan ruotsinkielisestä kulttuurista, joten suomenkielisillä äidinkielen tunneilla olisi tärkeä panostaa suomenkielisen kulttuuriperinteen välittämiseen. Lisäksi koulut ovat pitäneet tärkeänä, että opettajan ääneen lukemat kirjat ovat oppilaiden mielestä mielenkiintoisia ja ne innostavat heitä lukemaan kirjoja vapaa-ajallakin.

Neljä koulua on maininnut millaista kirjallisuutta kielikylpyoppilaat äidinkielentunneilla lukevat. Kahdessa koulussa kirjojen valinta perustuu oppilaan omaan lukuharrastukseen ja identiteettiin. Alemmilla luokilla luetaan lyhyitä kirjoja ja vaikeusaste kasvaa lukutaidon karttuessa. Oppilaiden mielenkiintoa kirjallisuutta kohtaan pyritään pitämään yllä tarjoamalla heidän ikätasoaan vastaavaa kirjallisuutta. Kahdessa koulussa korostetaan koulun oman kirjaston käyttöä. Äidinkielentunneilla kielikylpyoppilaat vierailevat opettajan johdolla koulun kirjastossa ja saavat lainata sieltä mieleisiään kirjoja. Äidinkielentunneilla on myös tapana käydä tutustumassa kaupunginkirjastoon.

Lukeminen vapaa-aikana

Lukutaidon vahvistamiseksi ja sanavaraston kartuttamiseksi kielikylpyoppilaita kehoitetaan lukemaan runsaasti kirjallisuutta myös kotona. Kuusi koulua ei ole erikseen määritellyt kuinka paljon oppilaat lukevat vapaa-ajallaan. Ne ovat vain todenneet, että oppilaita kehoitetaan tutustumaan kirjallisuuteen koulun ulkopuolella. Yhdessä koulussa esimerkiksi sekä kielikylpyyn että yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden vanhemmat kutsuttiin koululle keskustelemaan erityisopettajan kanssa vapaa-ajan lukemisen lisäämisestä sen jälkeen, kun koulun oppilaille oli tehty Ala-asteen Lukututkimustesti (ALLU-testi). Yhdessä koulussa kielikylpyoppilaille annetaan lukuläksy kerran viikossa. Sen lisäksi oppilaat lukevat kerran kuukaudessa valitsemansa kirjan, joka esitellään luokan muille oppilaille. Kahdessa koulussa kielikylpyoppilaat lukevat keskimäärin kolme kirjaa lukukaudessa. Koulussa keskustellaan luetuista kirjoista ja niitä esitellään muille oppilaille.

Yksi koulu on maininnut, että äidinkielentuntien ohjelmaan kuuluu vieraila kaupunginkirjastossa kerran lukuvuodessa kielikylpyoppilaiden lukuharrastuksen lisäämiseksi. Kotona luetut kirjat merkitään koulussa lukupäiväkirjaan, johon kirjoitetaan kirjan nimi sekä lyhyt selostus kirjan sisällöstä. Kerran kahdessa viikossa pidetään kirjakerho, jossa oppilaat kertovat pienryhmissä lukemistaan kirjoista. Myös opettaja kertoo, mitä kirjoja hän itse on lukenut kotona. Näin hän pyrkii antamaan oppilaille esimerkin lukuharrastuksesta.

6.2.3 Suomenkielisen kulttuuriperinteen välittäminen

Tavoitteena on, että kielikylpyoppilaiden suomenkielinen kulttuuri-identiteetti on opetuskielestä huolimatta yhtä vahva kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvienkin oppilaiden. Yksi äidinkielenopetuksen tavoitteista on oppilaiden oman kulttuuriperinteen säilyttäminen. Tämä korostuu erityisesti kielikylpyoppilaiden kohdalla, sillä päiväkodissa ja koulun ensimmäisillä luokilla suurin osa toiminnasta ja opetuksesta tapahtuu ruotsiksi. Kielikylpyopettaja välittää ruotsinkielistä kulttuuria. Varsinkin kahden ensimmäisen kouluvuoden aikana äidinkielen tunneilla keskitytään välittämään kielikylpyoppilaille suomenkielistä kulttuuriperinnettä. Yksi tapa on, että opettaja lukee oppilaille perinteistä suomenkielistä kirjallisuutta. Äidinkielen tunneilla tutustutaan myös suomenkielisiin kansansatuihin, lauluihin, leikkeihin, runoihin, loruihin, sanontoihin ja erilaisiin tapoihin. Erilaisten juhla- ja merkkipäivien yhteydessä vietetään aiheeseen liittyviä teemapäiviä (esim. Kalevalan päivä). Yksi koulu on maininnut, että äidinkielen tunneilla keskustellaan myös ajankohtaisista asioista. Tällaisia ovat esimerkiksi suomenkieliset taiteilijat, perinteet, sanonnat ja juhlapyhät. Yhdessä koulussa lisätään vielä, että kielikylpyoppilaiden suomenkielisen sanavaraston kartuttaminen kuuluu osana suomenkielisen kulttuuriperinteen välittämiseen. Vain yhdessä koulussa ilmoitetaan, että suomenkielistä kulttuuriperinnettä ei tietoisesti oteta äidinkielen tunneilla huomioon. Se tulee koulun mukaan luontevasti esiin muiden asioiden kuten juhlien ja teemapäivien yhteydessä.

6.2.4 Kielioppi ja oikeinkirjoitus

Kielikylpyoppilaiden suomenkielinen äidinkielenopetus eroaa yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden äidinkielenopetuksesta varsinaisen kielioppiopetuksen alkamisajankohdassa. Kartoitukseen vastanneista kouluista seitsemässä suomeksi opetettava kielioppiopetus alkaa kolmannella luokalla. Yhdessä koulussa opetus alkaa toisella luokalla, jolloin käydään läpi nk- ja ng-äänteiden eroja. Yhdestä koulusta kerrotaan, että kielioppiopetus alkaa jo ensimmäisellä luokalla. Tässä koulussa ensimmäisen kouluvuoden aikana äidinkielen tunneilla opettaja lukee paljon ääneen ja tunneilla keskustellaan yhdessä, harjoitellaan tavuttamista, kirjoittamista sekä lukemista. Toisella luokalla näiden lisäksi opetetaan oikeinkirjoituksen alkeita ja lauseen rakennetta.

Kielikylpyoppilaita ei erikseen opeteta kirjoittamaan suomen kielellä, vaan oppilaat siirtävät oppimansa taidot ruotsista suomeen (vrt. Cummins 1984). Koska kielet rakenteellisesti ovat erilaisia, on luonnollista, että kielikylpyoppilaiden tuottamisissa

teksteissä on oikeinkirjoitusvirheitä. O:n tilalla voi olla ä, e:n sijasta ä tai kaksoiskonsonanteista toinen voi puuttua. Siksi *ensimmäisenä vuonna* kieliopissa keskitytään oikeinkirjoitukseen: kaksoiskonsonantteihin, pitkiin vokaaleihin, geminaataan, diftongiin ja yhdyssanoihin. Lisäksi kielikylpyoppilaille opetetaan yleis- ja erinimet, isot alkukirjaimet, päättömerkit sekä lause ja virke. Kolmessa koulussa aloitetaan ensimmäisenä vuonna myös sanaluokkien opettaminen. *Kolmannella luokalla* käydään läpi substantiivit, adjektiivit ja verbit.

Neljännellä luokalla kieliopin opetus painottuu kolmannen luokan asioiden kertaamiseen ja niiden syvällisempään läpikäymiseen. Uutena asiana opetetaan sanaluokat niissä kouluissa, joissa niiden opettamista ei aloiteta kolmannella luokalla. Neljännen luokan jälkeen oppilaiden tulee hallita sanaluokista substantiivit, adjektiivit, numeraalit ja verbit. Yhdessä koulussa käydään läpi myös verbien aikamuotoja. Kahdessa koulussa on erikseen vielä mainittu suullisen ilmaisun osuus.

Viidennellä luokalla sanaluokat käydään läpi syventäen ja käsitellään vielä pronominit ja partikkelit. Uutena asiana otetaan esiin lauseenrakenne, opetellaan pää- ja sivulauseiden erot sekä pilkkusäännöt. Verbien osalta keskitytään aika- ja tapaluokkiin sekä opetellaan ero aktiivin ja passiivin välillä. Kahdessa koulussa käydään näiden lisäksi läpi lauseenjäsennystä. Yhdessä koulussa viidennestä luokasta eteenpäin kielikylpyoppilaille opetetaan äidinkieltä koulun yleisopetuksen opetussuunnitelman mukaan.

Kuudennella luokalla kerrataan ala-asteen aikana opittu kielioppi. Yhdessä koulussa opetetaan uutena asiana vielä lauserakennetta. Neljä koulua ei ole maininnut mitään niissä opetetaan kuudennella luokalla, koska niissä ei ole kielikylpyopetusta vielä sillä luokka-asteella.

Kaikki kartoitukseen vastanneet koulut ovat yksimielisiä siitä, ettei kielikylpyoppilaiden suomen kielen kielioppiopetus poikkea yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden suomen kielen kielioppiopetuksesta. Ainoa ero on, että kielikylpyohjelmassa aikaa ei ole käytettävissä yhtä paljon kuin yksikielisen yleisopetuksen puolella. Kätettävissä olevan ajan ero on ratkaistu siten, että osa kieliopista opetetaan ensin ruotsiksi. Suomeksi samaa asiaa ei enää opeteta uudestaan, vaan asia kerrataan ja käsitteet vahvistetaan suomen kielellä. Suomen kielellä annettava kielioppiopetus on tehokasta ja intensiivistä. Kahdessa koulussa todetaan, että ensimmäisillä luokilla kieliopin opetus aloitetaan varovaisemmin kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden kanssa, mutta myöhemmin kielikylpyoppilaiden opetus vastaa yksikielistä yleisopetusta.

Kahden koulun mielestä suomenkielinen äidinkielenopetus kielikylvyssä on muuttunut vuosien varrella suunnitelmallisemmaksi ja opetus on tehostunut. Asioita pohditaan ja suunnitellaan paljon etukäteen. Opetuksessa keskitytään olennaiseen ja otetaan kielikylpyoppilaiden mahdolliset heikot alueet huomioon. Kahdessa koulussa keskitytään entistä enemmän kirjallisuuteen ja lukemisen harjoittamiseen.

Kaikki koulut ovat samoin yksimielisiä siitä, ettei kielikylpyoppilaiden ja yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden suomen kielen oppimistavoitteissa ole eroja. Kieliopin eri osa-alueita voidaan käsitellä eri luokka-asteilla, mutta ala-asteen loppuun mennessä kielikylpyoppilaat ovat saavuttaneet suomen kielen kaikilla osa-alueilla samat tavoitteet kuin oppilaat yksikielisen yleisopetuksenkin puolella. Luokka-asteilla voi esiintyä pieniä eroja. Kolmannella luokalla kielikylpyoppilaiden oikeakielisyyden hallinta ei ole samaa tasoa kuin yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden, mutta erot tasoittuvat yleensä neljännen luokan loppuun mennessä. (Vrt. Swain & Lapkin 1982; Elomaa 1996a, 1996b, 1998.) Kaksi koulua mainitsee, että suulliset esitykset kuten draama, näytelmät ja esitelmät jäävät kielikylpyoppilaiden suomenkielisessä äidinkielenopetuksessa vähemmälle huomiolle kuin yksikielisessä yleisopetuksessa. Opettajat uskovat kuitenkin, että tilanne korvautuu, kun kielikylpyoppilaille korostetaan vastaavasti suullista esiintymistä ruotsinkielisen opetuksen yhteydessä.

6.2.5 Tuki- ja erityisopetus

Kartoitukseen vastanneiden koulujen mielestä tuki- ja/tai erityisopetusta tarvitsevan kielikylpyoppilaan mahdollisista vaikeuksista on usein vaikea saada tietoa ennen kolmatta luokkaa. Silloin suurin osa varhaista täydellistä kielikylpyä tarjoavista kouluista aloittaa varsinaisen suomen kielen kieliopin opetuksen. Sitä ennen kielikylpyoppilaiden mahdollisesti tekemien oikeinkirjoitusvirheiden katsotaan johtuvan ruotsin kielestä, eli siitä, ettei oppilaille vielä ole opetettu suomen kielen oikeinkirjoitusta ja he ovat suoraan siirtäneet ruotsin kielen kirjoitusjärjestelmän suomen kieleen. Kartoitukseen vastanneista kouluista kaksi ilmoittaa, että kolmannella luokalla seurataan erityisen tarkkaan oppilaiden tuki- ja/tai erityisopetuksen tarvetta.

Kartoituksen vastanneista kouluista kahdeksassa kielikylpyoppilaille tarjotaan tarvittaessa joko tuki- tai erityisopetusta tai molempia jommalla kummalla kielellä. Kielikylpyoppilaille annettavassa tuki- ja/tai erityisopetuksessa on jonkin verran koulukohtaisia eroja. Yhdessä koulussa annetaan normaalisti sekä tuki- että erityisopetusta molemmilla kielillä. Yhdessä koulussa erityisopetusta annetaan sekä

suomeksi että ruotsiksi, mutta tukiopetuksesta koulu ei ole maininnut mitään. Yhdessä koulussa ensimmäisellä luokalla annetaan tuki- ja erityisopetusta jonkin verran ruotsiksi, mutta toisesta luokasta lähtien niitä annetaan suomeksi. Kahdessa koulussa annetaan lukiopetusta, toisessa suomeksi ja toisessa ruotsiksi. Kolmessa koulussa erityisopettaja antaa opetusta suomeksi. Toivomuksena näissä kouluissa on, että erityisopetusta voitaisiin antaa myös ruotsiksi, mutta tätä ei vielä ole pystytty toteuttamaan. Yhdessä koulussa annetaan tukiopetusta ruotsiksi. Yhden koulun äidinkielenopettaja on vastannut, ettei opettajan aika riitä tukiopetukseen, koska tuntikehys on liian tiukka. Erityisopetuksesta hän ei mainitse mitään. Kaksi koulu ei ole vastannut tähän kysymykseen.

Yksi koulu on maininnut esimerkkinä kielikylpyoppilaan, jolle on laadittu oma opetussuunnitelma, koska hänen kehityksensä ei ole yhtä nopeaa kuin luokan muiden oppilaiden. Tukiopetusta hänelle annetaan ruotsiksi ja äidinkielen tunneilla hän käy suomenkielisessä erityisopetuksessa.

6.2.6 Yhteistyö

Kielikylpyopetuksen onnistumisen takeena on opettajien vankka ja tiivis yhteistyö. Lähes kaikki kartoitukseen vastanneet koulut ovat yksimielisiä siitä, että ilman saumatonta opettajien välistä yhteistyötä kielikylpyopetus ei toimi. Sekä kielikylpyopettajien että äidinkielenopettajien on tiedettävä mitä toinen tekee. Koulut ovat painottaneet, että suurimmaksi osaksi yhteistyö on päivittäistä ja viikottaista keskustelua, suunnittelua ja sopimista siitä, mitä kukin opettaa ja millä kielellä. Samalla voidaan keskustella mahdollisista ongelmista ja esittää toiveita puolin ja toisin. Oppilaan kannalta ei tunnu mielekkäältä, että samanaikaisesti opetettaisiin esimerkiksi sanaluokkia sekä ruotsiksi että suomeksi. Opettajat sopivat miten sanaluokat opetetaan jomilla kielellä, minkä jälkeen käsitteet vahvistetaan toisella kielellä. Näin varmistetaan, että kielikylpyoppilaat saavat käsitteisiin liittyvän terminologian sekä suomen kielellä että ruotsin kielellä. Kartoitukseen osallistuneista kouluista seitsemän on painottanut yhteistyön merkitystä. Vain yhdestä koulusta sanotaan, että toistaiseksi siellä tehdään opettajien välistä yhteistyötä enimmäkseen luokkatasolla, mutta sekin on melko vähäistä. Yksi koulu ei ole vastannut tähän kysymykseen.

6.3 Lopuksi

Tämän pienimuotoisen kartoituksen tavoitteena oli selvittää varhaista täydellistä kielikylpyä tarjoavien koulujen suomenkielistä äidinkielenopetusta. Yhteenvetona voidaan todeta, että kielikylpyoppilaiden ja yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvien oppilaiden äidinkielenopetus tuntuu eroavan lähinnä suomen kielellä annettavan äidinkielenopetuksen määrän sekä opettavien asioiden opetusajankohdan suhteen. Keskimäärin puolet kielikylpyoppilaiden äidinkielen tunneista opetetaan ruotsiksi. Koska suomenkielisiä äidinkielen tunteja on vähemmän käytettävissä, on opetus vuosien mittaan muuttunut tehokkaaksi ja intensiiviseksi. Osa asioista opetetaan ruotsiksi ja asia kerrataan suomeksi sekä varmistetaan, että kielikylpyoppilas hallitsee käsitteet molemmilla kielillä.

Äidinkielenopettajien käsitykset kielikylpyoppilaiden suomen kielen taidoista vahvistavat tehtyjä tutkimuksia. Kielikylpyoppilaat ovat kielikylpyohjelman alussa suomen kielen tietyillä kirjallisen kielitaidon osa-alueilla hieman ikätovereitaan jäljessä. Tällainen osa-alue on esimerkiksi oikeakielisyys. Suurin osa kouluista kiinnittää kolmannella luokalla erityistä huomiota oikeinkirjoitukseen, ja yleensä neljännellä luokalla kielikylpyoppilaat ovat saavuttaneet saman tason kuin neljäsluokkalaiset yksikieliseen yleisopetukseen osallistuvat oppilaat.

Onnistuneesti toteutettu kielikylpyohjelma perustuu opettajien saumattomaan yhteistyöhön. Yhteistyö on jatkuvaa yhdessä keskustelua, suunnittelua ja mahdollisten ongelmien ennaltaehkäisyä. Kartoitukseen vastanneet kielikylpyä tarjoavat koulut olivat myös hyvin tietosia siitä, kuinka tärkeää suomenkielisen kulttuuri-perinteen välittäminen kielikylpyoppilaille on. Siihen kiinnitetään erityistä huomiota valittaessa kirjallisuutta kielikylpyoppilaille. Jo ala-asteen ensimmäisillä luokilla oppilaat alkavat tutustua suomenkieliseen kulttuuriin laulujen, leikkien, satujen, lorujen ja teemapäivien kautta.

Kielikylvyllä ei myöskään ole todettu olevan negatiivista vaikutusta kielikylpyoppilaiden lukutaitoon ja luetunymmärtämiseen. Tämän osoitti jo Höglundin vuonna 1992 tehty tutkimus ja sen tuloksia vahvistavat lukuvuonna 1998/99 monissa Suomen kouluissa tehdyn Ala-asteen Lukututkimustestin tulokset (ALLU-testi). Helsingin Sanomissa (Pulkkinen 1999) kerrottiin esimerkiksi Kokkolassa saaduista tuloksista, joiden mukaan kielikylpyoppilaat olivat 3.–5. luokalla saavuttaneet ALLU-testissä keskitasoa paremmat tulokset. Kielikylpyoppilaat ovat saavuttaneet vastaavia tuloksia myös Suomen muissa kielikylpykouluissa. Luotettavia tuloksia saadaan vasta muutaman vuoden seurannan jälkeen, mutta tulokset osoittavat kuitenkin jo nyt selkeästi, ettei kielikylpyoppilaille ole ollut haittaa siitä, että osa äidinkielenopetuksesta annetaan kielikylpykielellä.

LÄHTEET

- Arnau, J. (1994). Ovatko varhaiset kielikylpyohjelmat toisenlaisia ohjelmia? Teoksessa *Kielikylpy: Kahden kielen kautta monikielisyyteen*, 13–31. Toim. Ch. Laurén. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 7/1994.
- l'Association canadienne des professeurs d'immersion/the Canadian Association of Immersion Teachers (1999). Kotisivu World Wide Webissä [online]: <URL: <http://www.educ.sfu.ca/acpi/index-e.htm>>.
- Baker, C. (1996). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 2nd edition. Bilingual Education and Bilingualism 1. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Baker, C. & S. Prys Jones (1998). *Encyclopedia of Bilingualism and Bilingual Education*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Bergström, M. (1997). Språkbud – ett program för alla barn? Attityder till och sätt att bemöta språkbudselever med speciella behov. Julkaisematon lisensiaatintutkielma, Vaasan yliopiston kirjasto.
- Björklund, S. (1996). *Lexikala drag och kontextualisering i språkbudselevers andraspråk*. Acta Wasaensia No. 46. Språkvetenskap 8. Vaasan yliopisto.
- Björklund, S. (1997). Immersion in Finland in the 1990s. A state of development and expansion. Teoksessa *Immersion Education: International Perspectives*, 85–101. Toim. R.K. Johnsson & M. Swain. Applied Linguistics. Cambridge: Cambridge university Press.
- Buss, M. (1996). Nättejä tyttöjä ja reippaita poikia kielikylvyssäkin? Teoksessa *Kielikylpy: Kielitaitoon käytön kautta*, 101–110. Toim. M. Buss & Ch. Laurén. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 13/1996.
- Buss, M. & Ch. Laurén (1997). Kielikylpy matkii yhteisöä kielenopettajana. Teoksessa *Kielikylvyllä suu puhtaaksi*, 7–15. Sanomalehtiyliopisto 1997. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 14/1997.
- Calvé, P. (1990). Immersion teacher education: the making of a professional. Teoksessa *So You Want Your Child to Learn French!*, 114–126. Toim. B. Flemming & M. Whitla. Toinen uudistettu painos. Ottawa: Canadian Parents for French.
- Canadian Parents for French (1999). Kotisivu World Wide Webissä [online]: <URL:<http://www.cpf.ca>>.
- Course Registration Booklet 98–99. Hillcrest High School, Ottawa, Ontario. Julkaisematon.
- Cummins, J. (1984). *Bilingual and Special Education: Issues in Assessment and Pedagogy*. Multilingual Matters 6. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Cummins, J. & M. Swain (1986). *Bilingualism in Education*. New York: Longman inc.
- Day, E.M. & S.M. Shapson (1996). *Studies in Immersion Education*. The Language and Educational Library 11. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Demers, D. (1999). Re: Teacher competence. Sähköpostiviesti Karita Mårdille. 3.6.1999. Henkilökohtainen viesti.
- Elomaa, M. (1996a). Kielikylpylasten äidinkielliset kirjoitelmat. Julkaisematon lisensiaatintutkielma, Vaasan yliopiston kirjasto.

- Elomaa, M. (1996b). Kielikylpylasten ensikieliset kirjoitelmat neljännellä luokalla. Teoksessa *Kielikylpy: Kielitaitoon käytön kautta*, 71–80. Toim. M. Buss & Ch. Laurén. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 13/1996.
- Elomaa, M. (1998). Kielikylpyoppilaiden ensikielen kirjoitelmat neljännellä ja viidennellä luokalla. Teoksessa *Puolin ja toisin. Suomalais-virolaista kielentutkimusta*, 39–53. Toim. M.-R. Luukka, S. Salla & H. Dufva. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja.
- French Immersion Department (1999). *French Immersion* [on line]. Vancouver: Vancouver Technical School. World Wide Webissä: <URL: <http://www.axionet.com/vantech/departments/french.htm>>.
- Genesee, F. (1987). *Learning Through Two Languages: Studies of Immersion and Bilingual Education*. Cambridge: Newbury House Publishers.
- Geva, E. & S. Clifton (1994). The development of first and second language reading skills in early French immersion. *The Canadian Modern Language Review* 50:4, 646–667.
- Gil i Juan, R. & M. Monterde i Farnés (1992). Työpisteopetus kielikylpykoulussa. Teoksessa *Kielikylpymenetelmä: Kielenkäyttö mielekkääksi*, 78–89. Toim. Ch. Laurén. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991. Toinen painos.
- Grandell, C., N. Hovi, B. Kaskela-Nortamo, K. Mård & T. Young. (toim.) (1995). *Temaundervisning och stationer i språkbåd. Arbetssätt och undervisningsmetoder i språkbåd*. Kompendium 2. Vaasan yliopisto, täydennyskoulutuskeskus.
- Halsall, N. & E. O'Reilly (1995). *Introducing English Language Arts in Early French Immersion*. Canadian Association of Immersion Teachers & Carleton Board of Education.
- Hoch, F.S. (1998). A View from the State Level. Teoksessa *Critical Issues in Early Second Language Learning*, 5–10. Toim. M. Met. Glenview: Addison-Wesley Educational Publishers Inc.
- Holobow, N. E. (1998). A Report on Research: The Suitability of Immersion for All Majority-Language Children. Teoksessa *Critical Issues in Early Second Language Learning*, 68–80. Toim. M. Met. Glenview: Addison-Wesley Educational Publishers Inc.
- Höglund, H. (1992). Läsförståelse i svenska och finska hos språkbådselever. Julkaisematon pro gradu-tutkielma, Vaasan yliopiston kirjasto.
- Kielikylpykoikeilun opetussuunnitelma 1988–1994. Julkaisematon. Kappelinmäen ala-aste, Vaasa.
- Kieltenopetuksen kehittämistoimikunnan mietintö*. Komiteanmietintö 1992: 16. Helsinki: Opetusministeriö.
- Kivistö, P. (1992). Kielikylpy päiväkodissa. Teoksessa *Kielikylpymenetelmä: Kielenkäyttö mielekkääksi*, 36–42. Toim. Ch. Laurén. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991. Toinen painos.
- Khouzam, S. (1999). Re: A question. Sähköpostiviesti Marjo Ladvelinille. 1.6.1999. Henkilökohtainen viesti.
- Krashen, S. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press.

- Lambert, W.E. & G.R. Tucker (1972). *Bilingual Education of Children. The St.Lambert Experiment*. Studies in Bilingual Education. Rowley: Newbury House Publishers inc.
- Laurén, Ch. (toim.) (1991). *Kielikylpymenetelmä: Kielen käyttö mielekkääksi*. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991.
- Laurén, Ch. (1992). Språkbadsskolan i olika språkmiljöer. Teoksessa *En modell för språk i daghem och skola. Språkbadsdidaktik i Canada, Katalonien och Finland. Language Acquisition at Kindergarten and School. Immersion Didactics in Canada, Catalonia and Finland*, 13–21. Toim. Ch. Laurén. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 2/1992.
- Laurén, U. (1992). Kaksikielisyys ja toisen kielen oppiminen. Teoksessa *Kielikylpymenetelmä: Kielenkäyttö mielekkääksi*, 23–35. Toim. Ch. Laurén. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991. Toinen painos.
- Martin, M., A. Obadia & F. Rodriguez (1993). *Enquête nationale sur les programmes de formation en immersion française au Canada*. Nepean, Ontario: L'Association Canadienne des Professeurs d'Immersion.
- Met, M. (1998). Curriculum Decision-making in Content-based Language Teaching. Teoksessa *Beyond Bilingualism*, 35–63. Toim. J. Cenoz & F. Genesee. Clevedon: Multilingual Matters.
- Mård, K. (1998). Perspectives on Qualitative In-service Training of Immersion Teachers. Käsikirjoitus konferenssissa 4th European Conference on Immersion Programmes 16.–19.9.1998 pidetystä Plenaari-esitelmästä. Trinity College, Carmarthen, Wales. 12s. Konferenssijulkaisu painossa.
- Nikula, T. & D. Marsh (1996). *Kartoitus vieraskielisen opetuksen tarjonnasta peruskouluissa ja lukioissa*. Helsinki: Opetushallitus.
- Nikula, T. & D. Marsh (1997). *Vieraskielisen opetuksen tavoitteet ja toteuttaminen*. Helsinki: Opetushallitus.
- Nummela, K. (1994). Kielikylpyopetus Vaasassa. Teoksessa *Kielikylpy: Kahden kielen kautta monikielisyteen*, 61–70. Toim. Ch. Laurén. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 7/1994.
- Obadia, A. (1995). What is so special about being an immersion teacher? Teoksessa *Language Immersion: Teaching and Second Language Acquisition. From Canada to Europe*, 73–95. Toim. M. Buss & Ch. Laurén. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 192.
- Opetushallituksen määräys/ 26.03.99. Opettajalta edellytettävä kielen hallinta muulla kuin oppilaan äidinkielellä annettavassa esi- ja perusopetuksessa.
- Opetushallituksen ohje/ 15.3.1999. Ohjeet opetuksen järjestämisestä muulla kuin oppilaan äidinkielellä.
- Pulkkinen, P. (1999). Kielikylpyluokkien äidinkielen taidot keskivertoa paremmat. *Helsingin Sanomat* 6.6.1999.

- Sarmavuori, K. & M. Sandström (1998). *Kielikylpylasten kirjoitustaito prosessi-menetelmää käyttäen. –Espoon Revontulen koulun ruotsinkielisen kielikylvyn neljäsluokkalaisten kirjoitustaito äidinkielessä ja vieraassa kielessä*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja A:183. Turku: Turun opettajankoulutuslaitos.
- Sirén, T. (1998). Kielikylpyopettajien koulutus käynnistyi – Etelä-Suomessa huutava pula pätevästä opettajista. *Vaasan yliopistolehti* 4/1998, 14–15.
- Swain, M. (1985) Communicative Competence: some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development. Teoksessa *Input in Second Language Acquisition*, 235–253. Toim. S. Gass & C. Madden. Rowley, Mass: Newbury House.
- Swain, M. & R.K. Johnson (1998). Immersion Education. A Category within Bilingual Education. Teoksessa *Immersion Education: International Perspectives*, 1–16. Toim. R.K. Johnson & M. Swain. Applied Linguistics. Cambridge: Cambridge university Press.
- Swain, M. & S. Lapkin (1982). *Evaluating Bilingual Education: A Canadian Case Study*. Multilingual Matters 2. Exeter: Multilingual Matters, Ltd.
- Tardif, C. (1985). The Education of Immersion Teachers: Challenge of the Eighties. Teoksessa *More French, s'il vous plaît*, 108–115. Toim. W. Russ McGillivray. Ottawa: Canadian Parents for French.
- Toronto Catholic District Board (1999). French as a Second Language [online]. Toronto: Toronto Catholic District Board. World Wide Webissä: <URL: <http://www.mssb.edu.on.ca/curriculum/frenchas.html>>.
- Vaasan kaupungin kielikylpykokeilun/kielikylpyopetuksen seurantatyöryhmän pöytäkirjat vuosilta 1988–1994.
- Vaasan yliopiston erikoistumisopintojen valvontalautakunnan kokouspöytäkirja/21.6.1999.
- Wiss, C. (1992). Early French Immersion Programs May Not Be Suitable for Every Child. Teoksessa *French Immersion: Process, Product and Perspectives*, 198–202. Toim. S. Rehorick & V. Edwards. Welland: The Canadian Modern Language Review.
- WOSS Moderns Courses (1996). *White Oaks on the Web - Home Page. Moderns*. [online]. Päivitetty 6.6.1996 [siteerattu 6.7.1999]. World Wide Webissä: <URL:<http://199.235.51.2/about/subjects/moderns.htm>>.
- Young, T. (1995). Professional Development for Immersion Teachers in Finland. Teoksessa *Language Immersion: Teaching and Second Language Acquisition. From Canada to Europe*, 96–106. Toim. M. Buss & Ch. Laurén. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 192.

**SUOMALAISTEN KIELIKYLPYASIAANTUNTIJOIDEN TOIMITTAMAT JA
KIRJOITTAMAT KIELIKYLPYJULKAISUT SEKÄ VÄITÖSKIRJAT JA
LISENSIAATIN TUTKIMUKSET**

Julkaisut:

- Artigal, J. M. & Ch. Laurén (eds) (1996). *Immersione linguistica per una futura Europa. I modelli catalano e finlandese*. Bolzano: Alpha & Beta.
- Björklund, S., M. Buss, M. Heikkinen, Ch. Laurén & H. Vesimäki (red.) (1996). *Språkbadsselevers möte med närmiljön. Arbetsätt och undervisningsmetoder i språkbad*. Kompendium 3. Vasa universitet. Fortbildningscentret. (2)
- Buss, M. & H. Kantanen (toim.) (1996). *Leikkiä, tunnetta ja oppimisen iloa – 10 vuotta kielikylypyä. Lek, lust och lärandets glädje – språkbad i 10 år*. Vaasa/Vasa.
- Buss, M. & Ch. Laurén (eds) (1995a). *Immersion and Bilingual Education in Europe. Posters presented at the Second European Conference on Immersion in Vaasa/Vasa, Autumn 1994*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 4. (1)
- Buss, M. & Ch. Laurén (eds) (1995b). *Language Immersion: Teaching and Second Language Acquisition. From Canada to Finland*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia No. 192: Linguistics 30. (1)
- Buss, M. & Ch. Laurén (toim.) (1996). *Kielikylypy: Kielitaitoon käytön kautta*. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 13/1996. (2)
- Herberts, K., Ch. Laurén, U. Laurén & S. Strömman (red.) (1997). *Flerspråkig-hetens dimensioner. Individ, familj och samhälle*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 26. (1)
- Grandell, C., N. Hovi, B. Kaskela-Nortamo, K. Mård & T. Young (red.) (1995a). *Metoder och material som stöder språkanvändningen i språkbad. Arbetsätt och undervisningsmetoder i språkbad*. Kompendium 1. Vasa universitet. Fortbildningscentret. (2)
- Grandell, C., N. Hovi, B. Kaskela-Nortamo, K. Mård & T. Young (red.) (1995b). *Temaundervisning och stationer i språkbad. Arbetsätt och undervisningsmetoder i språkbad*. Kompendium 2. Vasa universitet. Fortbildningscentret. (2)
- Kielikylypyllä suu puhtaaksi*. Sanomalehtiyliopisto 1997. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 14/1996. (2)
- Laurén, Ch. (toim.) (1991 & 1992a). *Kielikylypymenetelmä: Kielen käyttö mielekkääksi*. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991. (2)
- Laurén, Ch. (red./ed.) (1992b & 1999). *En modell för språk i daghem och skola. Språkbadsdidaktik i Kanada, Katalonien och Finland. Language Acquisition at Kindergarten and School. Immersion Didactics in Canada, Catalonia and Finland*. Vasa universitet. Fortbildningscentret. Publikationer 2/1992. (2)
- Laurén, Ch. (ed.) (1994a). *Evaluating European Immersion Programs. From Catalonia to Finland*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia No. 185: Linguistics 27. (1)

- Laurén, Ch. (toim.) (1994b). *Kielikylpy: Kahden kielen kautta monikielisyyteen*. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 7/1994. (2)
- Laurén, Ch. (1999). *Språkbåd*. Forskning och praktik. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia No. 226: Språkvetenskap 36. (1)
- Laurén, Ch. & S. Vesterbacka (1990). *Vaasan kielikylpykoulu. Språkbådsskolan i Vasa. Language Immersion School of Vaasa/Vasa*. Vaasan korkeakoulu. Kielten laitos. Käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmä. Publications Nr. 1.
- Mård, K. (1997). *Fyra språkbåd barns tidiga kommunikation på andraspråket*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia No. 215: Kielitiede 35. (1)
- Språkbåd i ett nötskal* (1998). Centret för språkbåd och flerspråkighet. Publikation 1. Vasa universitet. (3)

Väitöskirjat:

- Björklund, S. (1996). *Lexikala drag och kontextualisering i språkbådselevers andraspråk*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Acta Wasaensia No. 46. (1)

Lisensiaatin tutkimukset:

- Bergström, M. (1997). *Språkbåd - ett program för alla barn? Attityder till och sätt att bemöta språkbådselever med speciella behov*. Julkaisematon, Vaasan yliopiston kirjasto.
- Buss, M. (1997). *Könsskillnader i språkbådselevers andraspråk*. Studier i ordförrådet. Julkaisematon, Vaasan yliopiston kirjasto.
- Haagensen, B. (1998). *Svenska för blivande ekonomer. Ett försök med språkbåd för vuxna*. Julkaisematon, Vaasan yliopiston kirjasto.
- Elomaa, M. (1996). *Kielikylpylasten äidinkielliset kirjoitelmat*. Julkaisematon, Vaasan yliopiston kirjasto.
- Mård, K. (1994). *Andraspråksförståelse i språkbådsgåhem*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia No. 181. (1)
- Vesterbacka, S. (1991). *Elever i språkbådsskola: Social bakgrund och tidig språkutveckling*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia No. 1 55. (1)

(1) Tilaukset: Tarja Salo, PL 700, 65101 Vaasa

(2) Tilaukset: Mira Ahonen, PL 297, 65101 Vaasa

(3) Tilaukset: Tarja Sirén, PL 700, 65101 Vaasa

**RUOTSIN JA SUOMEN KIELEN KIELIKYLPYÄ TARJOAVAT ALA- JA
YLÄASTEEN KOULUT SUOMESSA LUKUVUONNA 1998/99**

Bonäs skola, Pietarsaari
Choraeus skola, Pietarsaari
Eläintarhan ala-aste, Helsinki
Hakalahden yläaste, Kokkola
Halkokarin ala-aste, Kokkola
Haukilahden yläaste, Espoo
Hollahaan koulu, Kokkola
Kallion ala-aste, Helsinki
Kerttulin ala-aste, Turku
Keskuskoulun ala-aste, Vaasa
Kevätkummun koulu, Porvoo
Kirkonkylän koulu, Kirkkonummi
Lagmans skola, Pietarsaari
Lauttasaaren ala-aste, Helsinki
Länsi-Pasilan ala-aste, Helsinki
Malmin ala-aste, Helsinki
Meilahden ala-aste, Helsinki
Merenkurkun yläaste, Vaasa
Mäntymäen koulu, Kauniainen
Päiväkehrän koulu, Espoo
Revontulen koulu, Espoo
Ristikarin koulu, Pietarsaari
Soukan koulu, Espoo
Tehtaankadun ala-aste, Helsinki
Uomarinteen koulu, Vantaa